

Memorie van Toelichting

I. Algemeen deel

1. Inleiding

Op 2 mei 2024 is de Richtlijn (EU) 2024/1260 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie (PbEU). Deze richtlijn zal hierna ook worden aangeduid als de Confiscatierichtlijn (of: de richtlijn). De Confiscatierichtlijn vervangt enkele bestaande rechtsinstrumenten van de Europese Unie op het gebied van de bevrozing en confiscatie. Dit betreft Richtlijn 2014/42/EU, Besluit 2007/845/JBZ en Kaderbesluit 2005/212/JBZ. Deze rechtsinstrumenten vormen het huidige Europese rechtskader over opsporing en identificatie, bevrozing, confiscatie en beheer van hulpmiddelen, opbrengsten of voorwerpen, en inzake bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen.

Na de evaluatie van de Richtlijn 2014/42/EU en het Besluit 2007/845/JBZ, heeft de Europese Commissie geconcludeerd dat met het huidige kader de beleidsdoelstelling om de georganiseerde criminaliteit te bestrijden door haar winsten te ontnemen, niet volledig is verwezenlijkt (overweging 6 van de richtlijn). Dit vormde aanleiding om het bestaande rechtskader te actualiseren, zodat de ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen in de Europese Unie worden vergemakkelijkt en doeltreffend verlopen. Met de Confiscatierichtlijn wordt beoogd de regels met betrekking tot bevrozing, confiscatie, management en eventuele executie van vermogensbestanddelen te harmoniseren en samen te brengen in één richtlijn.

Met dit wetsvoorstel wordt de Confiscatierichtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Ook wordt daarmee uitvoering gegeven aan het regeerprogramma van dit kabinet. Het kabinet acht het van groot belang dat de mogelijkheden om crimineel vermogen af te pakken worden verruimd zodat voorwerpen met een criminele herkomst kunnen worden afgepakt ook als daaraan geen veroordeling ten grondslag ligt. Deze mogelijkheid wordt ook wel aangeduid als *non conviction based confiscation* ("NCBC"). Dit wetsvoorstel voorziet in zo'n NCBC-procedure ter implementatie van de Confiscatierichtlijn.

In de richtlijn wordt vastgesteld dat criminele organisaties tot wereldwijde economische spelers met ondernemingsdoelstellingen zijn uitgegroeid. Het is van essentieel belang criminelen illegale winsten te ontnemen om hun activiteiten te verstoren en te voorkomen dat zij infiltreren in de legale economie (overweging 3 van de richtlijn). Deze vaststellingen zijn ook voor Nederland van belang. Het doorbreken van criminele verdienmodellen is cruciaal om de integriteit van (het financiële stelsel in) Nederland te beschermen en te voorkomen dat criminelen met hun vermogen meer macht krijgen. Het afpakken van crimineel vermogen is een essentieel onderdeel in de brede aanpak bij het verstoren van het criminele verdienmodel. Bovendien kunnen criminele herinvesteringen hiermee worden voorkomen. In de NCBC-procedure staat – anders dan in een reguliere strafzaak – het voorwerp dat wordt afgepakt centraal, in plaats van een verdachte. Hier komt bij dat in de strafrechtelijk ingebedde NCBC-procedure voor de door de rechter te hanteren bewijsstandaard wordt aangesloten bij de regeling van de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, zodat ruimte wordt geboden voor

een andere bewijslastverdeling dan geldt in het geval van strafvervolgning ten aanzien van een persoon voor een strafbaar feit. Onder andere hierdoor is de procedure naar verwachting minder tijdrovend dan een strafzaak en kan effectief worden opgetreden. De voorgestelde procedure NCBC kan een belangrijke aanvulling vormen op het strafrechtelijk instrumentarium in de strijd tegen de ondermijnende, georganiseerde criminaliteit. In het licht van de bedragen die zijn gemoeid met de opbrengsten van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is de verwachting alleszins gerechtvaardigd dat de voorgestelde procedure NCBC een belangrijke bijdrage zal kunnen leveren aan het voorkomen dat goederen met een illegale herkomst in de maatschappij blijven circuleren.

De Tweede Kamer is in juli 2022 geïnformeerd over de inhoud van de conceptrichtlijn (Kamerstukken II 2021/22, 22112, nr. 3467). Gedurende de onderhandelingen over de conceptrichtlijn is de Tweede Kamer geïnformeerd over de stand van zaken.¹

De implementatietermijn van de Confiscatierichtlijn loopt af op 23 november 2026 (artikel 33 van de richtlijn). Vóór die datum dient de richtlijn door de lidstaten op nationaal niveau te zijn omgezet. Ter implementatie van de richtlijn dient een aantal wijzigingen in de Nederlandse strafwetgeving plaats te vinden. Deze wijzigingen zijn opgenomen in dit wetsvoorstel. De terminologie van de richtlijn wijkt op onderdelen af van de terminologie die het in Nederlandse recht wordt gebruikt. Voorbeelden daarvan zijn termen als goederen, bevrozing, confiscatie en getroffen persoon. In het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering wordt in plaats daarvan gesproken van respectievelijk voorwerpen, inbeslagneming, verbeurdverklaring en belanghebbende. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt bij de behandeling van de inhoud van de Confiscatierichtlijn verwezen naar de terminologie van de richtlijn, waarbij de Nederlandse equivalenten worden verhelderd. Bij de behandeling van het implementatievoorstel wordt verwezen naar de terminologie uit het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering.

Deze memorie van toelichting is als volgt opgebouwd. In paragraaf 2 en 3 wordt de inhoud van de Confiscatierichtlijn en dit wetsvoorstel op hoofdlijnen geschetst. In paragraaf 4 wordt de voorgestelde procedure tot vervallenverklaring aan de staat en confiscatie beschreven. In paragraaf 5 wordt ingegaan op het beleid ter uitvoering van de richtlijn. In paragraaf 6 wordt ingegaan op de gegevensverwerking, in paragraaf 7 op de verhouding tot de fundamentele rechten, in paragraaf 8 op de administratieve en financiële consequenties van de richtlijn en dit wetsvoorstel, en in paragraaf 9 op de ontvangen adviezen. In het artikelsgewijze deel worden de bepalingen van dit wetsvoorstel nader toegelicht. Het slot van deze memorie van toelichting wordt gevormd door een transponeringstabel, met daarin een overzicht van de manier waarop de richtlijn wordt geïmplementeerd in het Nederlandse recht.

2. De Confiscatierichtlijn op hoofdlijnen

De Confiscatierichtlijn voorziet in geharmoniseerde regels voor het opsporen en ontnemen van vermogensbestanddelen om de samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten te versterken. Een belangrijke wijziging van de nieuwe richtlijn betreft de

¹ Zie onder meer Kamerstukken II 2021/22, 21501-02, nr. 2516; Kamerstukken II 2022/23, 32317, nrs. 790, 799, 801, 805, 825, 826, 830, en 843; Kamerstukken II 2023/24, 32317, nrs. 866, 873, 874, en 880; Kamerstukken I 2022/23, 32317, NO, NQ, NT, NX, OB; en Kamerstukken I 2023/24, 32317, OK en OO.

versterking van de samenwerking tussen de nationale bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen van de lidstaten. Hiertoe krijgen deze bureaus toegang tot meer informatie en worden nadere regels gesteld over de uitwisseling van informatie tussen deze bureaus. Daarnaast introduceert de richtlijn de confiscatie van voorwerpen zonder voorafgaande veroordeling voor een strafbaar feit. Op hoofdlijnen verplicht de richtlijn tot het volgende.

2.1 Opsporing en identificatie van vermogensbestanddelen (artikelen 4 tot en met 10)

De lidstaten zijn gehouden maatregelen te nemen om de snelle opsporing en identificatie mogelijk te maken van vermogensbestanddelen die het voorwerp zijn of mogelijk worden van een bevrozings- of confiscatiebevel (Hoofdstuk II). Elke lidstaat is verplicht om over een bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen te beschikken om de grensoverschrijdende samenwerking te vergemakkelijken. Deze verplichting bestond al op basis van het eerdergenoemde Besluit 2007/845. De Confiscatierichtlijn borduurt hierop voort door de taken van de bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen uit te breiden en onder andere te beschrijven tot welke informatie deze bureaus ten minste toegang dienen te hebben ter uitvoering van hun taak. Deze bureaus worden ook aangeduid als Asset Recovery Offices (hierna ook: ARO's). Het ARO is belast met de opsporing en identificatie van vermogensbestanddelen die het voorwerp zijn of kunnen worden van een bevrozings- of confiscatiebevel in een strafzaak (artikel 5). Dit ter ondersteuning van de bevoegde autoriteiten in Nederland en in andere lidstaten die zijn belast met de opsporingsonderzoeken met betrekking tot vermogensbestanddelen. Om hun taak goed uit te kunnen voeren dienen ARO's toegang te krijgen tot informatie van andere instellingen, zoals nationale onroerendgoedregisters, bevolkingsregisters, registers van motorvoertuigen, fiscale gegevens, informatie over hypotheek en leningen. Als deze informatie in gecentraliseerde databanken of overheidsregisters aanwezig is moeten ARO's onmiddellijk en rechtstreeks toegang hebben tot deze gegevens. Als dit niet het geval is dan moeten de gegevens snel op andere wijze en op een gestandaardiseerde manier van de betrokken instellingen kunnen worden verkregen (artikel 6). Daarbij gelden waarborgen voor de toegang tot en de beveiliging van de gegevens (artikel 7). Voorts bevat de richtlijn weigeringsgronden en termijnen voor de informatieverstrekking (artikelen 9 en 10).

De ARO's zijn gehouden om op verzoek van een ARO in een andere lidstaat alle informatie te verstrekken waartoe het toegang heeft, en die nodig is voor de vervulling van de taken van het ARO dat om die informatie verzoekt. Dit betreft een uitbreiding van de verplichting die ARO's hebben om de gegevens uit te wisselen waarover het ARO beschikt, op basis van Besluit 2007/845 betreffende de samenwerking tussen de nationale bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen op het gebied van de opsporing en de identificatie van opbrengsten van misdrijven of andere vermogensbestanddelen die hun oorsprong vinden in misdrijven. Onder de Confiscatierichtlijn moeten naast de gegevens waarover het ARO beschikt ook de gegevens worden uitgewisseld waartoe het ARO toegang heeft. Dit betekent dat ook informatie met ARO's in andere lidstaten moet kunnen worden uitgewisseld waarover het ARO nog niet beschikt maar waarover het wel de beschikking kan krijgen.

2.2 Bevriezing en confiscatie van vermogensbestanddelen (artikelen 11 tot en met 24)

De Confiscatierichtlijn geeft regels over de bevroering van goederen. Bevroering is omschreven als het tijdelijk verbieden van de overdracht, vernietiging, verwerking, vervreemding of verplaatsing van goederen of het tijdelijk aanvaarden van het beheer van of zeggenschap over goederen (artikel 3, onderdeel 5). De lidstaten zijn gehouden de nodige maatregelen te nemen om de bevroering mogelijk te maken van goederen die in verband staan met strafbare feiten met het oog op een eventuele confiscatie van die goederen (Hoofdstuk III). De bevroering van goederen wordt in het Nederlandse recht tot nu toe uitgevoerd door middel van de inbeslagneming van voorwerpen. De bevroering van voorwerpen omvat echter ook het nemen van de nodige maatregelen om onmiddellijk te kunnen optreden om voorwerpen veilig te stellen totdat een bevroeringsbevel is uitgevaardigd. Deze verplichting geldt specifiek voor ARO's in gevallen waarin een ARO uit een andere lidstaat verzoekt om na te gaan of er hulpmiddelen, opbrengsten of goederen aanwezig zijn die onderwerp zijn of kunnen worden van een bevroerings- of confiscatiebevel in die lidstaat. Alsdan moet een ARO onmiddellijk kunnen optreden om goederen veilig te stellen in de periode waarin nog geen bevroeringsbevel is uitgevaardigd, om te voorkomen dat goederen worden verplaatst in afwachting van een formeel bevroeringsbevel (artikel 11).

Onder bepaalde omstandigheden is de tussentijdse verkoop voorzien van goederen die voorwerp zijn van een bevroeringsbevel, vooruitlopend op een definitief confiscatiebevel (Hoofdstuk IV). De getroffen persoon wordt hiervan in kennis gesteld en, behoudens spoedeisende gevallen, in de gelegenheid gesteld te worden gehoord (artikel 21). Onder getroffen persoon wordt ingevolge artikel 3, onder 10, van de richtlijn verstaan de persoon tegen wie een bevroerings- of confiscatiebevel is uitgevaardigd, de persoon die voorwerpen bezit die het voorwerp zijn van een bevroerings- of confiscatiebevel, een derde aan wiens of wier rechten met betrekking tot goederen die het voorwerp zijn van een bevroerings- of confiscatiebevel, rechtstreeks afbreuk wordt gedaan door dat bevel, of een natuurlijke persoon of rechtspersoon van wie goederen het voorwerp van een tussentijdse verkoop. Naar Nederlands recht wordt in plaats van de getroffen persoon gesproken van de belanghebbende, dit begrip komt hieronder nader aan de orde. De lidstaten zijn gehouden ten minste een bevoegde autoriteit op te richten of aan te wijzen die fungeert als een bureau voor vermogensbeheer met het oog op het beheer en vervreemding van bevroren en geconfisqueerde goederen (artikel 22). Deze bureaus werken samen met de bevoegde autoriteiten in de andere lidstaten, in het kader waarvan ook persoonsgegevens kunnen worden verstrekt. De toegang tot en het gebruik van de in de registers opgeslagen persoonsgegevens is overeenkomstig de toepasselijke regels inzake gegevensbescherming (artikel 27).

De Confiscatierichtlijn geeft ook regels over de confiscatie van voorwerpen. De confiscatie is omschreven als de definitieve ontneming van goederen, bevolen door een rechter in verband met een strafbaar feit (artikel 3, onder 6). De confiscatie is niet beperkt tot de hulpmiddelen en opbrengsten die zijn verkregen uit een strafbaar feit (artikel 12) maar is eveneens mogelijk voor opbrengsten of andere goederen waarvan de waarde overeenkomt met die van de opbrengsten die aan derden zijn overgedragen (artikel 13). De lidstaten moeten voorzien in ruimere confiscatie, als de rechter er voldoende van overtuigd is dat de goederen zijn verkregen uit strafbaar gedrag (artikel 14). Tevens dienen de lidstaten de confiscatie mogelijk te maken als er geen veroordeling volgt. Dit betreft in de eerste plaats de situatie van confiscatie zonder

veroordeling, dat wil zeggen dat strafvervolgning is ingesteld maar de strafprocedure niet kan worden voortgezet vanwege omstandigheden als vlucht, ziekte of het overlijden van de verdachte (artikel 15). Dit betreft in de tweede plaats de situatie van confiscatie van onverklaarbaar vermogen dat verband houdt met strafbaar gedrag. Dat wil zeggen dat goederen die zijn geïdentificeerd in het kader van een onderzoek naar een strafbaar feit kunnen worden geconfisqueerd als de rechter er voldoende van is overtuigd dat deze zijn verkregen uit strafbaar gedrag in het kader van een criminele organisatie en dat gedrag aanzienlijk economisch voordeel kan opleveren (artikel 16). Verder bevat de richtlijn regels voor de opsporing en identificatie van voorwerpen die bevroren en geconfisqueerd moeten worden, ook na definitieve veroordeling, (artikel 17) en de verhouding tussen de bevroering en confiscatie van vermogensbestanddelen en vorderingen tot schadeloosstelling van slachtoffers (artikel 18).

Er moet worden voorzien in de nodige waarborgen ter bescherming van de rechten van de getroffen persoon (Hoofdstuk V). Dit omvat de verplichting om getroffen personen te informeren en het recht voor de betrokkenen om een bevel tot bevroering, confiscatie of tussentijdse verkoop aan te vechten bij de rechter (artikelen 23 en 24).

2.3 Beleidsontwikkeling en internationale samenwerking (artikelen 25 tot en met 31)

Voorts zijn de lidstaten gehouden informatie te verzamelen met het oog op een doeltreffend beleid rond bevroering en confiscatie en de toepassing in individuele zaken (Hoofdstuk VI). Dit betreft onder meer het aannemen van een nationale strategie voor de ontneming van vermogensbestanddelen (artikel 25), en het toezenden van statistieken aan de Commissie (artikel 28).

Ten slotte regelt de richtlijn de samenwerking tussen de ARO's, de bureaus voor vermogensbeheer (Asset Management Office – AMO), organen en instanties van de Europese Unie en derde landen (Hoofdstuk VII; artikelen 29 tot en met 31).

3. Het wetsvoorstel ter implementatie van de richtlijn op hoofdlijnen

Het Nederlandse recht voorziet in uitgebreide mogelijkheden om vermogen dat in verband staat met strafbare feiten te identificeren en op te sporen, en – in de termen van de richtlijn – deze voorwerpen te bevroeren en te confisqueren. Ondanks dat de Nederlandse wetgeving in grote mate in overeenstemming is met de Confiscatierichtlijn is aanvullende regelgeving vereist, die voornamelijk betrekking heeft op het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering. Dit betreft in het bijzonder de volgende onderwerpen.

3.1 Bureaus voor ontneming van vermogensbestanddelen (ARO's)

Het Nederlandse politie ARO is thans gevestigd bij het internationaal rechtshulpcentrum van de politie in de eenheid Den Haag. Het Nederlandse ARO werkt nauw samen met ARO's in andere lidstaten, en wisselt op verzoek van die ARO's of op eigen initiatief informatie uit. Ook legt het ARO op verzoek van een ARO in een andere lidstaat beslag op voorwerpen die onderwerp zijn of kunnen worden van een bevroeringsbevel of confiscatiebeslissing. Hierbij wordt het ARO ondersteund door een justitieel ARO, dat is ondergebracht bij het Functioneel Parket. Het justitiële ARO adviseert bij de inbeslagneming van criminele winsten en uiteindelijk bij de confiscatie ervan.

Ter implementatie van de Confiscatierichtlijn wordt het ARO - op basis van artikel 44 van het Besluit beheer politie - als onderdeel van de landelijke eenheid van de politie bij ministeriële regeling aangewezen als bureau als bedoeld in artikel 5, eerste lid van de richtlijn. In deze regeling zullen onder andere worden opgenomen de taken van het ARO, de termijnen waarbinnen op verzoeken van ARO's uit een andere lidstaat moet worden gereageerd en de weigeringsgronden voor het verstrekken van informatie. Het justitiële ARO blijft het politie ARO ondersteunen en zal in die rol ook zelf een grotere operationele rol krijgen bij de uitvoering van de taken van het politie ARO. Deze taken zullen onder andere bestaan uit het ter ondersteuning van de opsporingsambtenaar van het ARO op diens verzoek vorderen van gegevens waarvoor een vordering van de officier van justitie nodig is, of beoordelen of de te verstrekken gegevens als strafrechtelijk bewijs kunnen worden gebruikt in de lidstaat die heeft verzocht de gegevens te verstrekken. Omdat de taken van het justitiële ARO ondersteunend blijven aan het politie ARO wordt het justitiële ARO niet aangewezen als ARO in de zin van de Confiscatierichtlijn. Hiermee is ook voor ARO's uit andere lidstaten duidelijk dat het politieke ARO het centrale contactpunt is voor het uitwisselen van gegevens tussen ARO's.

Het verstrekken van gegevens door het ARO aan een ARO in een andere lidstaat gebeurt door de opsporingsambtenaren die werkzaam zijn bij het ARO. De verplichting tot verstrekking van informatie door het ARO aan een ARO in een andere lidstaat betekent dat een opsporingsambtenaar van het ARO rechtstreeks met een ARO in een andere lidstaat informatie moet kunnen uitwisselen. Om dit mogelijk te maken wordt een nieuwe titel toegevoegd aan Boek 5 van het Wetboek van Strafvordering die voorziet in een regeling hiervoor. Ten opzichte van de huidige werkwijze van het ARO is nieuw dat het ARO niet alleen inlichtingen verstrekt waarover het al beschikt, maar dat gegevens moeten worden verstrekt waarover het ARO nog niet beschikt maar wel de beschikking kan krijgen en dat de verstrekte gegevens in beginsel als bewijs in een strafzaak kunnen worden gebruikt. In de voorgestelde regeling wordt daarnaast voorzien in de mogelijkheid voor het ARO om op verzoek van een ARO in een andere lidstaat onmiddellijk te kunnen optreden om voorwerpen veilig te stellen die het onderwerp zijn of kunnen worden van een bevroerings- of confiscatiebevel, in afwachting van een bevroeringsbevel.

3.2. Inbeslagneming van voorwerpen

De richtlijn definieert bevroering als het tijdelijk verbieden van de overdracht, vernietiging, verwerking, vervreemding of verplaatsing van goederen of het tijdelijk aanvaarden van het beheer van of zeggenschap over goederen (artikel 3, onder 5). Bevroering vindt in Nederland tot nu toe plaats door middel van inbeslagneming van voorwerpen, zoals geregeld in het Wetboek van Strafvordering. Met inbeslagneming wordt in het kader van de richtlijn bedoeld op inbeslagneming met het oog op confiscatie. Dit betreft de inbeslagneming van voorwerpen om wederrechtelijk verkregen voordeel aan te tonen, of met het oog op verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer (artikel 94, eerste en tweede lid, Sv). Daarnaast is de inbeslagneming van voorwerpen mogelijk tot bewaring van het recht op verhaal voor een terzake van een misdrijf op te leggen geldboete, ontnemingsmaatregel of schadevergoedingsmaatregel (artikel 94a, eerste tot en met derde lid, Sv). Het Wetboek van Strafvordering bevat een regeling die mogelijk maakt dat de inbeslaggenomen voorwerpen worden verkocht

voordat definitief tot verbeurdverklaring, ontneming van het voorwerp of oplegging van een schadevergoedingsmaatregel is besloten.

Ter implementatie van de Confiscatierichtlijn wordt de regeling in het Wetboek van Strafvordering uitgebreid. Dit wetsvoorstel voorziet erin dat deze regeling ook kan worden toegepast ten aanzien van voorwerpen die een snelle waardevermindering kennen, waarvan de kosten van onderhoud niet in verhouding staan tot de bewaarkosten, of waarvan het beheer bijzondere voorzieningen of deskundigheid vereist die niet onmiddellijk beschikbaar zijn.

In veel gevallen heeft het voornemen tot beëindiging van de bewaring betrekking op de verkoop van een inbeslaggenomen voorwerp (hierna ook: tussentijdse vervreemding). Voorzien wordt in de mogelijkheid om de beslagene en andere bekende belanghebbenden in kennis te stellen van dit voornemen. Hierbij worden zij gewezen op hun recht om te worden gehoord over het voornemen tot tussentijdse vervreemding. Ter waarborging van de rechten van de beslagene en de andere belanghebbenden wordt verder voorzien in de mogelijkheid tot het indienen van een klaagschrift tegen de voorgenomen tussentijdse vervreemding. Het indienen van het klaagschrift heeft schorsende werking. Dit betekent dat een voorwerp niet kan worden verkocht voordat de beslissing van de rechtbank over het klaagschrift onherroepelijk is. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de richtlijnverplichting dat de tussentijdse vervreemding moet kunnen worden geschorst. Met het oog op de belangen van de beslagene en andere belanghebbenden worden korte termijnen voorgeschreven voor het indienen van een klaagschrift en de beslissing van de raadkamer (respectievelijk veertien en dertig dagen). Voorzien wordt in de mogelijkheid om tegen de beschikking van de raadkamer beroep in cassatie in te stellen. Voor de officier van justitie geldt hiervoor een termijn van veertien dagen na de dagtekening van de beschikking, en voor de klager een termijn van veertien dagen na de betekening van de beschikking.

3.3 Confiscatie van voorwerpen

In de internationale context wordt de term confiscatie gebruikt als verzamelbegrip voor de definitieve ontneming van voorwerpen die wordt bevolen door een rechter in verband met een strafbaar feit. Ook de Confiscatierichtlijn gaat van dit begrippenkader uit. In Nederland hebben de Europeesrechtelijke verplichtingen tot confiscatie tot nu toe vorm gekregen via de bijkomende straf van de verbeurdverklaring (artikel 33a Sr), de maatregel ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (artikel 36e Sr) en de maatregel tot onttrekking van voorwerpen aan het verkeer (artikel 36c Sr). De Confiscatierichtlijn voorziet in een uitbreiding van de confiscatiemogelijkheden.

De verbeurdverklaring is geregeld in het Wetboek van Strafrecht (artikel 33a Sr). Dit wetsvoorstel breidt ter implementatie van de richtlijn de kring van voorwerpen uit die voor verbeurdverklaring vatbaar zijn. Dit betreft allereerst voorwerpen waarvan de waarde overeenkomt met de opbrengsten van strafbare feiten en hulpmiddelen. Daarnaast worden voor verbeurdverklaring vatbaar de voorwerpen die aan een ander dan de veroordeelde toebehoren, indien deze voorwerpen geheel of ten dele aan diegene zijn gaan toebehoren met het kennelijke doel om de verbeurdverklaring of uitwinning van deze voorwerpen te bemoeilijken of te verhinderen en diegene dit wist of redelijkerwijs kon vermoeden. Ten slotte wordt de wettelijke regeling gewijzigd zodat bij

de verbeurdverklaring van een voorwerp zijn inbegrepen de eigendomsbewijzen die op het voorwerp betrekking hebben.

In het Wetboek van Strafrecht worden ter implementatie van de richtlijn twee nieuwe maatregelen opgenomen, die leiden tot de definitieve ontneming van voorwerpen: de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen. De keuze voor een maatregel is ingegeven doordat vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie niet zijn gericht op leedtoevoeging zoals het geval is wanneer aan een persoon een straf wordt opgelegd vanwege schuld aan een strafbaar feit. In plaats daarvan is het doel de maatschappij te beschermen tegen de corrumperende werking van crimineel verkregen vermogen. Deze maatregelen zijn gericht op rechtsherstel, dat wil zeggen het herstel van de situatie voordat het voorwerp langs illegale weg werd verkregen.

De maatregel vervallenverklaring aan de staat heeft betrekking op voorwerpen die bij veroordeling van een verdachte voor een strafbaar feit in aanmerking zouden zijn gekomen voor verbeurdverklaring. De vervallenverklaring aan de staat van de betreffende voorwerpen kan op vordering van de officier van justitie bij afzonderlijke rechterlijke beschikking worden uitgesproken in situaties waarin een ingestelde strafvervolgning niet kan worden voortgezet vanwege bepaalde omstandigheden, zoals het overlijden van de verdachte. De maatregel confiscatie heeft betrekking op inbeslaggenomen voorwerpen die onmiddellijk of middellijk afkomstig zijn uit enig misdrijf. De confiscatie kan op vordering van de officier van justitie bij afzonderlijke rechterlijke beschikking worden uitgesproken. Deze procedure kan worden geïnitieerd zonder dat een strafvervolgning wordt ingesteld tegen een verdachte, en wordt los van een strafzaak gevoerd. Omdat er bij deze nieuwe maatregelen geen sprake is van een veroordeling van een verdachte voor een strafbaar feit, noopt de introductie van deze maatregelen tot de opneming van een specifieke procedure in het Wetboek van Strafvordering. Dit komt in de volgende paragraaf nader aan de orde.

4. De wettelijke regeling voor vervallenverklaring aan de staat en confiscatie van voorwerpen

4.1 Inleiding

De voorgestelde regelingen voor de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen moeten worden ingepast in het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering.

De vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen hebben gemeen dat voorwerpen vervallen aan de staat zonder dat sprake is van een veroordeling van een verdachte voor een strafbaar feit. Het zijn aldus procedures, waarbij niet de persoon centraal staat maar een voorwerp. Bij de vervallenverklaring aan de staat is er wel een relatie met een concreet strafbaar feit en een daarvan verdachte persoon, aangezien deze procedure volgt op een strafvervolgning van de verdachte, die vanwege bepaalde omstandigheden niet kon worden voortgezet. Wat betreft de voorwerpen die hiervoor in aanmerking komen, sluit de vervallenverklaring aan de staat aan bij de bijkomende straf van verbeurdverklaring, die kan worden uitgesproken bij veroordeling wegens enig strafbaar feit (artikelen 33, eerste lid, en 33a Sr). De confiscatie van voorwerpen staat los van een eventuele strafvervolgning van een verdachte. De procedure is niet gericht tegen een bepaalde persoon en leidt ook niet tot een veroordeling van een persoon.

Zoals hierboven al werd aangestipt wordt voorgesteld om de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen als zelfstandige maatregelen op te nemen in het Wetboek van Strafrecht.

In Titel IIA van het Eerste Boek zijn de maatregelen opgenomen. Dit betreft de onttrekking aan het verkeer, de ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel en de schadevergoedingsmaatregel. Voorgesteld wordt aan deze titel toe te voegen de maatregel vervallenverklaring aan de staat en de maatregel confiscatie van voorwerpen. Het rechtsgevolg van beide maatregelen is dat (de eigendom van) het voorwerp vervalt aan de staat.

De toepassing van opsporingsbevoegdheden met het oog op het vorderen van de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van voorwerpen valt onder het begrip de opsporing, zoals omschreven in het Wetboek van Strafvordering (artikel 132a Sv: "Onder opsporing wordt verstaan het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de officier van justitie met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen"). Voor de toepassing van deze maatregelen is het niet vereist dat er een 'klassiek' opsporingsonderzoek loopt, dat is gestart vanwege de verdenking van de betrokkenheid van personen bij een concreet strafbaar feit.

Het feit dat er bij de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen geen sprake is van een veroordeling voor een strafbaar feit – en in geval van confiscatie evenmin strafvervolgning behoeft te zijn ingesteld – heeft tot gevolg dat in een nieuwe procedure voor het opleggen van deze maatregelen moet worden voorzien. Een strafprocedure, zoals geregeld in het Wetboek van Strafvordering, is immers gericht op de vervolging, berechting en bestraffing van een persoon voor een bepaald strafbaar feit terwijl daarvan bij deze maatregelen juist geen sprake is. In plaats daarvan staat het verband tussen een voorwerp en een strafbaar feit centraal. De eventueel bij het voorwerp betrokken personen zijn belanghebbende, en behoeven geen verdachte in een strafzaak te zijn.²

In het Wetboek van Strafvordering moet aldus een nieuwe procedure worden opgenomen, specifiek gericht op de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie, zonder voorafgaande veroordeling. Voor wat betreft de vormgeving van de procedure voor de rechter voorziet dit wetsvoorstel in een raadkamerprocedure. De algemene regels voor de raadkamerprocedure worden daarbij aangevuld met een aantal elementen, waaronder de bevoegde rechtbank, de oproeping van getuigen en deskundigen, bewijs en rechtsmiddelen. Ten slotte moet het Wetboek van Strafvordering worden aangevuld met bepalingen ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de opgelegde maatregel tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie.

In de paragrafen 4.2 en 4.3 wordt nader ingegaan op de inbedding van deze maatregelen in het Wetboek van Strafrecht. In paragraaf 4.4 wordt nader ingegaan op de procedure voor de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen en de inbedding van die procedure in het Wetboek van Strafvordering.

² De richtlijn hanteert niet het begrip 'belanghebbende' maar spreekt van 'getroffen persoon' (artikel 3, onderdeel 10); dit betreft kortgezegd de persoon wiens voorwerp in beslag is genomen, is geconfisqueerd of tussentijds is verkocht. Het begrip 'getroffen persoon' komt in de richtlijn in beeld bij de toekenning van rechten/rechtsmiddelen aan de personen die een belang hebben in het voorwerp dat is of wordt beslagen, geconfisqueerd of verkocht.

In paragraaf 4.5 wordt ingegaan op de tenuitvoerlegging van die beslissingen. Paragraaf 4.6 ziet op de verhouding tussen de confiscatieprocedure en strafvervolgning.

4.2 De maatregel vervallenverklaring aan de staat

4.2.1 Toepassing maatregel vervallenverklaring

De maatregel vervallenverklaring aan de staat kan worden gevorderd als een strafvervolgning niet kan worden voortgezet in verband met het overlijden van de verdachte, verjaring van het recht tot strafvordering of na schorsing van de strafvervolgning vanwege een psychische stoornis, psychogeriatrische aandoening of verstandelijke handicap. De strafvervolgning wordt ingesteld door middel van het uitbrengen van een dagvaarding door de officier van justitie, waarmee de verdachte wordt opgeroepen om voor de rechter te verschijnen, of door het uitvaardigen van een strafbeschikking. Als een ingestelde strafvervolgning vanwege de genoemde omstandigheden moet worden gestaakt is het wel wenselijk dat de voorwerpen die in verband staan met het strafbare feit waarvan de betrokkene werd verdacht, uit het maatschappelijk verkeer kunnen worden gehaald. Dat maakt deze maatregel mogelijk.

De maatregel vervallenverklaring aan de staat zal bijvoorbeeld kunnen worden toegepast voor criminele erfenissen. Na het overlijden van een verdachte wordt de strafvervolgning gestaakt, maar de overleden verdachte laat wel vermogen na dat vermoedelijk afkomstig is van een misdrijf. Als zich geen erfgenamen melden blijft het inbeslaggenomen voorwerp in bewaring bij het openbaar ministerie totdat een rechthebbende in beeld is (artikel 116, tweede lid, onder b, Sv). Als de eigenaar zich niet meldt of onbekend blijft, heeft het openbaar ministerie de voorwerpen gedurende lange tijd in beheer zonder dat een juridisch vervolg mogelijk is. De erfenis bevat vermogen waarvan het vermoeden bestaat dat dit een criminele herkomst heeft. Als de erfgenamen zich wel melden, raken zij – als ze dit nog niet waren – op de hoogte van de mogelijke criminele herkomst van het voorwerp. Als de nabestaanden dan toch de nalatenschap (zuiver dan wel beneficiair) aanvaarden, terwijl zij weten dat de nalatenschap crimineel vermogen bevat, maken zij zich schuldig aan witwassen. Zij hebben dan immers een voorwerp voorhanden waarvan zij weten dat het afkomstig is uit enig misdrijf. Dat betekent dat zij strafrechtelijk kunnen worden vervolgd. Op grond van de voorgestelde regeling zal in dergelijke gevallen vervallenverklaring aan de staat van de voorwerpen kunnen worden gevorderd waardoor eventueel beslag kan worden beëindigd en strafvervolgning van de erfgenamen die te goeder trouw zijn ter zake van witwassen achterwege kan blijven. De erfgenamen kunnen in de procedure wel als belanghebbende optreden en de criminele herkomst van het voorwerp bestrijden (zie paragraaf 4.4). Het is aan de officier van justitie om te bepalen welke weg wordt gekozen: vervolging van de erfgenamen dan wel de weg van de maatregel vervallenverklaring aan de staat.

4.2.2 De wettelijke voorwaarden

De maatregel vervallenverklaring aan de staat kan worden gevorderd door de officier van justitie. Een dergelijke vordering kan leiden tot een daartoe strekkende afzonderlijke rechterlijke beschikking. De materiële voorwaarden waaronder de vervallenverklaring aan de staat kan worden uitgesproken betreffen de volgende. In de eerste plaats is vereist dat strafvervolgning is ingesteld tegen een persoon, door het uitvaardigen van een

dagvaarding of strafbeschikking. In de tweede plaats is vereist dat de strafvervolgning niet kan worden voortgezet vanwege het overlijden van de verdachte, verjaring van het recht tot strafvordering of schorsing van de strafvervolgning vanwege een psychische stoornis, psychogeriatrische aandoening of verstandelijke handicap. In de derde plaats is vereist dat het een voorwerp betreft dat in artikel 33a Sr is omschreven en dat in geval van veroordeling voor het strafbaar feit waarvoor vervolging was ingesteld vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring. Hiermee wordt invulling gegeven aan het vereiste van de richtlijn dat de te confisqueren hulpmiddelen, opbrengsten of voorwerpen verkregen zijn uit, of direct of indirect verband houden met het strafbare feit in kwestie.

Artikel 15 van de richtlijn noemt meer omstandigheden waarin het ontbreken van een veroordeling niet aan confiscatie in de weg mag staan; dit kan ook betreffen ziekte en ontvluchting van de verdachte. Het Nederlandse Wetboek van Strafvordering kent voor deze omstandigheden echter de mogelijkheid van een verstekprocedure, waarmee wordt voldaan aan de verplichting om confiscatie mogelijk te maken (overweging 26 van de richtlijn).

In het wetsvoorstel is ervoor gekozen om de maatregel van vervallenverklaring aan de staat mogelijk te maken wanneer een ingestelde strafvervolgning – ongeacht wegens welk strafbaar feit – niet kan worden voortgezet. De richtlijnverplichting beperkt zich tot het mogelijk maken van vervallenverklaring aan de staat als de ingestelde strafvervolgning tot een veroordeling had kunnen leiden voor ten minste strafbare feiten die direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kunnen opleveren. De verwachting is dat de maatregel vervallenverklaring aan de staat in de praktijk zal worden ingezet ten aanzien van waardevolle voorwerpen die met strafbare feiten zijn verkregen. Daaruit volgt al dat het steeds zal gaan om strafbare feiten die aanzienlijk voordeel kunnen opleveren. Een dergelijke beperking ook in de wet opnemen zal dan ook geen meerwaarde hebben. De bewoordingen van de richtlijn (artikel 15, tweede lid: 'ten minste') bieden hiervoor de ruimte.

4.3 De maatregel confiscatie

4.3.1 Toepassing maatregel confiscatie

De maatregel confiscatie is een belangrijke uitbreiding van het bestaande wettelijke instrumentarium tegen criminele geldstromen. Deze maatregel maakt het mogelijk om grote sommen geld, dure auto's en andere luxe spullen met een criminele herkomst uit het maatschappelijk verkeer te halen, zonder dat daarvoor strafvervolgning hoeft te worden ingesteld ten aanzien van een verdachte van een strafbaar feit. Als personen in het buitenland zijn veroordeeld voor strafbare feiten waarvan de opbrengsten in Nederland zijn ondergebracht, is strafvervolgning in Nederland voor deze feiten niet meer mogelijk. De maatregel confiscatie kan dan worden ingezet om de opbrengsten uit het maatschappelijk verkeer te halen als deze niet door het andere land zijn geconfisqueerd. Als degene die de strafbare feiten heeft begaan waarmee de voorwerpen zijn verkregen is overleden voordat vervolging is ingesteld, kan deze maatregel ook worden ingezet om te voorkomen dat de voorwerpen met een criminele herkomst bij de nabestaanden van de betrokkene terecht komen (zie over criminele erfenissen ook paragraaf 4.2.1). Deze maatregel kan daarnaast worden toegepast in geval er voorwerpen worden aangetroffen waarvan het vermoeden bestaat dat deze een criminele herkomst hebben, bijvoorbeeld een grote som geld in een kruipruimte van een woning. Hierbij kan ook

worden gedacht aan de koffers met grote sommen aan cash geld die worden aangetroffen op de luchthaven Schiphol. De vervoerders van dat cash geld doen vaak onmiddellijk afstand, maar zijn niet de eigenaar van dit geld en willen ook niet aangeven wie de eigenaar is. Omdat de eigenaar van het geld niet bekend is, kan hij ook niet worden vervolgd in verband met door hem gepleegde strafbare feiten. Confiscatie van het geld kan in dergelijke gevallen wel worden gevorderd.

Ook voor voorwerpen die zijn verkregen door middel van cybercrime en gedigitaliseerde of online criminaliteit geldt dat er niet altijd een verdachte in beeld komt. Bij deze vormen van criminaliteit werken vaak meerdere personen samen in een gefragmenteerde keten. Deze personen vervullen elk een beperkte rol, opereren veelal vanuit het buitenland en blijven in veel gevallen anoniem en buiten het bereik van de opsporing. Het crimineel vermogen kan technisch vaak wel worden gevolgd: de geldstromen zijn zichtbaar en herleidbaar tot een strafbaar feit, maar niet tot een concrete verdachte. Vervolg van een verdachte is dan niet mogelijk. Ook hier geldt confiscatie van het vermogen wel kan worden gevorderd.

4.3.2 De wettelijke voorwaarden

De maatregel confiscatie van een voorwerp kan worden gevorderd door de officier van justitie. Evenals bij de maatregel vervallenverklaring aan de staat van een voorwerp kan de confiscatie worden uitgesproken bij een daartoe strekkende afzonderlijke rechterlijke beschikking. De materiële voorwaarden waaronder de confiscatie kan worden uitgesproken zijn de volgende. In de eerste plaats moet het gaan om een voorwerp dat onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf. In de tweede plaats moet het voorwerp zijn inbeslaggenomen. Het vereiste van inbeslagneming dient om te voorkomen dat het te confisqueren voorwerp wordt weggemaakt, waardoor de tenuitvoerlegging wordt gefrustreerd (overweging 22 en artikel 16, vijfde lid, richtlijn).

Artikel 16 van de richtlijn schrijft voor dat confiscatie mogelijk is van voorwerpen die zijn verkregen uit strafbaar gedrag *in het kader van een criminele organisatie*. In aansluiting op het eerdere wetsvoorstel Confiscatie criminele goederen (zie daarover nader in paragraaf 4.7) wordt voorgesteld te kiezen voor een ruimere reikwijdte, met het vereiste dat het voorwerp afkomstig is uit enig misdrijf. Met andere woorden: de maatregel van confiscatie wordt niet beperkt tot voorwerpen afkomstig van strafbaar gedrag in het kader van een criminele organisatie. De richtlijn belet niet dat de lidstaten de confiscatie van onverklaarbaar vermogen voor andere strafbare feiten mogelijk maken (overweging 35). Een bijkomende reden is dat in gevallen waarin een voorwerp van misdrijf afkomstig is niet altijd zal kunnen worden vastgesteld dat het daarbij om strafbaar gedrag in het kader van een criminele organisatie gaat. In het licht van deze minimumvoorschriften is evenmin gekozen om het vereiste op te nemen dat het strafbaar feit aanzienlijk economisch voordeel kan opleveren. Een dergelijk vereiste opnemen in de wet zal in de praktijk geen meerwaarde hebben aangezien de verwachting is dat de confiscatie zonder veroordeling voornamelijk zal worden gevorderd met betrekking tot voorwerpen die zijn verkregen met strafbare feiten die aanzienlijk voordeel kunnen opleveren.

4.3.3 De verhouding met andere maatregelen

De maatregel confiscatie van voorwerpen vertoont enige overeenkomst met de maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (artikel 36e Sr), omdat deze maatregel ertoe dient de opbrengsten van strafbare feiten uit het maatschappelijk verkeer te halen. De maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel heeft echter betrekking op de opbrengst van strafbare feiten. Dit wordt ook aangeduid als waardeconfiscatie. De confiscatie van voorwerpen heeft betrekking op voorwerpen met een criminele herkomst, en is dus een vorm van objectconfiscatie. Anders dan de ontnemingsmaatregel is de maatregel confiscatie niet gebonden aan een veroordeling voor een strafbaar feit.

De maatregel confiscatie van voorwerpen vertoont tevens enige overeenkomst met de maatregel van de onttrekking aan het verkeer van voorwerpen waarvan het ongecontroleerde bezit in strijd is met de wet of met het algemeen belang (artikel 36b tot en met 36d Sr). Dit betreft voorwerpen als messen, vuurwapens of verdovende middelen. De maatregel confiscatie heeft betrekking op voorwerpen die legaal in het maatschappelijk verkeer kunnen circuleren, zoals auto's en sieraden, maar die afkomstig zijn uit enig misdrijf. De maatregel onttrekking aan het verkeer kan eveneens worden opgelegd bij afzonderlijke rechterlijke beschikking, zonder veroordeling van een persoon wegens een strafbaar feit (artikel 36b, eerste lid, onderdeel 4, Sr).

4.4 De procedure tot vervallenverklaring aan de staat en tot confiscatie

4.4.1 De voorbereiding van de procedure (opsporingsonderzoek en bevoegdheden)

De identificatie van voorwerpen die vatbaar zijn voor confiscatie is nauw verweven met de opsporing van strafbare feiten. Om mogelijk te maken dat opsporingsambtenaren ook bevoegd zijn tot opsporing van voorwerpen die vatbaar zijn voor confiscatie wordt de bevoegdheid van opsporingsambtenaren tot het opsporen van strafbare feiten gewijzigd in het opsporen in verband met strafbare feiten. Dit sluit aan bij de definitie van het begrip opsporing in het Wetboek van Strafvordering (artikel 132a Sv), dat eveneens is gericht op het onderzoek in verband met strafbare feiten. Deze wijziging biedt in voorkomende gevallen tevens de ruimte voor opsporingsambtenaren om voorwerpen op te sporen met het oog op de vervallenverklaring aan de staat. Een opsporingsonderzoek dat vooraf gaat aan een procedure gericht op de confiscatie of vervallenverklaring aan de staat van voorwerpen is, anders dan in het geval van een strafvervolgning, niet gericht op het opsporen van verdachten van specifieke strafbare feiten. Het onderzoek ziet op het verband tussen de voorwerpen en strafbare feiten. Voor de confiscatie van een voorwerp is niet van belang door wie het misdrijf is gepleegd waarmee het voorwerp is verkregen. Het onderzoek hoeft daar dus ook niet op te zijn gericht. Voor de nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de toelichting op de voorgestelde wijziging van de artikelen 141, 142 en 181 Sv (artikel II, onderdeel D).

4.4.2 De regeling op hoofdlijnen en de plaatsing in het Wetboek van Strafvordering

De vorderingen tot vervallenverklaring aan de staat en tot confiscatie worden behandeld door de raadkamer van de rechtbank. Dit maakt een voortvarende behandeling van de vordering mogelijk. De algemene regels van de raadkamerprocedure (zesde afdeling van titel I van het Eerste Boek (artikelen 21 – 25 Sv)) zijn van toepassing op de behandeling van de vordering, voor zover daarvan met dit wetsvoorstel niet wordt afgeweken. De algemene regeling van de behandeling in raadkamer wordt voor de behandeling van de

vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp op enkele essentiële onderdelen aangevuld. Dit betreft in de eerste plaats het toespitsen van de raadkamerprocedure op de belanghebbende in plaats van de verdachte en andere procesdeelnemers. Dit betreft in de tweede plaats de regeling van enkele onderdelen die in aanvulling op de algemene regels van de raadkamerprocedure wenselijk zijn, zoals de bevoegde rechtbank (relatieve competentie), de vordering van de officier van justitie en de termijnen voor het indienen daarvan, de oproeping van belanghebbenden voor de zitting, de oproeping van getuigen en deskundigen voor de zitting, de (openbare) behandeling van de zaak op de zitting, het bewijs en het instellen van rechtsmiddelen. Dit betreft onderdelen die zijn ontleend aan de regeling van het onderzoek door de rechter-commissaris (Tweede Boek, titel III) en aan de regeling van de berechting door de rechtbank (Tweede Boek, titel IV). Met dit wetsvoorstel wordt erin voorzien dat deze onderdelen – waar nodig in aangepaste vorm – ook gelden in de raadkamerprocedure waarin de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp wordt behandeld. Voorgesteld wordt de aanvullende regels op te nemen in een afzonderlijke en nieuwe titel (XI) van het Vierde Boek van het Wetboek van Strafvordering ('Eenige rechtsplegingen van bijzondere aard'). Met dit wetsvoorstel is niet in een allesomvattende regeling voorzien. Net als bij andere raadkamerprocedures zullen er situaties kunnen voordoen waarvoor geen specifieke bepalingen zijn getroffen en waarin het de raadkamer vrij staat over de te volgen procedure te beslissen. Uitgangspunt bij deze raadkamerprocedure is steeds dat een spoedige behandeling van de vordering, mede gelet op het belang van eventuele belanghebbenden, wenselijk is.

Met deze regeling wordt een wettelijk kader geboden voor de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat en tot confiscatie van voorwerpen, dat ruimte laat voor verdere ontwikkeling aan de hand van de jurisprudentie.

4.4.3 De procedure op hoofdlijnen

De voorgestelde procedure voor de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp is op hoofdlijnen als volgt. De officier van justitie kan de vordering indienen bij de rechtbank die bevoegd is de vordering te behandelen. Als er belanghebbenden bij het voorwerp in beeld zijn, wordt de vordering aan hen betekend. Belanghebbenden in deze procedure zijn degenen die een rechtstreeks belang hebben bij de vordering (zie ook de toelichting op het voorgestelde artikel 577, vierde lid, Sv). De officier van justitie roept de bekende belanghebbenden op voor de zitting. De oproeping wordt betekend en vermeldt de plaats en datum van de zitting, evenals de getuigen en deskundigen (en tolken) die worden opgeroepen. De belanghebbenden kunnen de voorzitter van de raadkamer verzoeken getuigen en deskundigen te doen oproepen. De belanghebbenden en getuigen die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen hebben het recht op bijstand van een tolk.

De behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie van een voorwerp door de raadkamer vindt in het openbaar plaats. De officier van justitie en eventuele belanghebbenden bij het voorwerp zijn de procespartijen. Belanghebbenden die bij de behandeling aanwezig zijn, worden in de gelegenheid gesteld op de vordering te reageren. Belanghebbenden kunnen bijvoorbeeld naar voren brengen dat het voorwerp wel een legale herkomst heeft of dat zij het op legale wijze hebben verkregen, zodat de rechter niet tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie zou moeten beslissen.

Voor de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat van een voorwerp is vereist dat de raadkamer naar aanleiding van de vordering en het onderzoek op de zitting door de inhoud van wettige bewijsmiddelen oordeelt dat het aannemelijk is dat het voorwerp in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld, vatbaar zou zijn voor verbeurdverklaring. Voor de beslissing tot confiscatie van een voorwerp is vereist dat de raadkamer naar aanleiding van de vordering en het onderzoek op de zitting oordeelt dat het aannemelijk is dat een voorwerp waarvan de confiscatie wordt gevorderd onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf. Dit oordeel kan slechts worden ontleend aan de inhoud van wettige bewijsmiddelen. In de voorgestelde procedure voor de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp wordt aangesloten bij de bewijsstandaard die geldt voor de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel op grond van artikel 36e, derde lid, van het Wetboek van Strafrecht.

De bewijslast ligt in eerste instantie bij het openbaar ministerie, dat stelt – in geval van een vordering tot vervallenverklaring aan de staat – dat het voorwerp in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld, vatbaar zou zijn voor verbeurdverklaring of – in geval van een vordering tot confiscatie – dat het voorwerp onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf. Het openbaar ministerie zal daarvoor de feiten en omstandigheden moeten aandragen. De belanghebbende zal daar vervolgens feiten en omstandigheden tegenover kunnen stellen. Hierbij wordt uitgegaan van een zekere bewijslastverdeling tussen het openbaar ministerie en de belanghebbende. De rechter zal uiteindelijk op basis van het geleverde bewijs beslissen of de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van het voorwerp moet worden uitgesproken (zie ook de toelichting op artikel 582 Sv). Met de beschreven bewijsstandaard en de daaruit volgende bewijslastverdeling wordt invulling gegeven aan de richtlijnbevestigingen van artikel 15 in verband met overweging 30 en artikel 16 van de richtlijn waaruit voortvloeit dat de rechter voldoende overtuigd (in de Engelse versie: “satisfied”) moet zijn.

De beschikking tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie wordt direct aan de belanghebbenden betekend. Tegen de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie kunnen de officier van justitie en belanghebbenden die bij de behandeling van de vordering zijn gehoord, althans daartoe zijn opgeroepen, beroep in cassatie instellen. De belanghebbenden die niet bij de behandeling van de vordering zijn gehoord, althans daartoe zijn opgeroepen, kunnen zich beklagen over de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie. Hiervoor is aangesloten bij de regeling van het beklag van belanghebbenden over de verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer van hun toekomstige voorwerpen (artikel 552b Sv). De rechter kan een geldelijke tegemoetkoming toekennen wanneer dit nodig is om te voorkomen dat degene aan wie de geconfisqueerde voorwerpen toebehoren, onevenredig zou worden getroffen (artikel 33c Sr is ingevolge het voorgestelde artikel 36h, tweede lid, Sr van overeenkomstige toepassing).

De procedurele regels voor de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie zijn identiek. Dit met uitzondering van de regeling van de termijn voor de indiening van de vordering en het bewijs. Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de procedure wordt verwezen naar de toelichting op de voorgestelde nieuwe titel XI in het Wetboek van Strafvordering (Artikel II, onderdeel K).

4.4.4 Het nieuwe Wetboek van Strafvordering

Op dit moment is het wetsvoorstel tot vaststelling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering aanhangig bij de Eerste Kamer (Kamerstukken I 2024/25, 36327, C). Dat wetsvoorstel voorziet in een ingrijpende modernisering van het Wetboek van Strafvordering. De in het voorliggende wetsvoorstel voorgestelde wijzigingen hebben alleen betrekking op het huidige Wetboek van Strafvordering. Bij de formulering van de voorgestelde wijzigingen van het huidige Wetboek van Strafvordering is waar mogelijk al rekening gehouden met de relevante regelingen uit het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Een voorbeeld daarvan voor wat betreft de terminologie is dat de openbare behandeling door de raadkamer wordt aangeduid als onderzoek op de zitting. Niettemin zullen bij de invoeging van de met dit wetsvoorstel doorgevoerde regeling, nadere wijzigingen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering nodig zijn om de procedurele regeling van de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen daarin in te passen. Het zal daarbij gaan om een technische omzetting. Een voorbeeld daarvan is dat binnen het huidige wetboek specifiek moet worden bepaald dat de raadkamerzitting voor vervallenverklaring en confiscatie in het openbaar plaatsvindt. Bij overzetting naar het nieuwe wetboek moet deze bepaling worden geschrapt, omdat openbaarheid van de raadkamer in het nieuwe wetboek de hoofdregel is geworden.

4.5 De tenuitvoerlegging van de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie

Het rechtsgevolg van een onherroepelijke beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp is dat het desbetreffende voorwerp vervalt aan de staat. Dit is overeenkomstig het rechtsgevolg van de verbeurdverklaring van een voorwerp. De tenuitvoerlegging van de beslissing verloopt dan ook op dezelfde wijze als de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring.

Voor zover het om inbeslaggenomen voorwerpen gaat, wat bij een beslissing tot confiscatie steeds het geval zal zijn, is de wijze van tenuitvoerlegging afhankelijk van de aard van de voorwerpen die worden geconfisqueerd. Eventuele zakelijke en persoonlijke rechten op het voorwerp – anders dan het recht van eigendom – worden niet aangetast door de confiscatie.³ Dit betekent dat deze rechten door de staat worden overgenomen of, indien mogelijk, worden afgewikkeld. Eventuele tenuitvoerleggingshandelingen kunnen bestaan uit het uitbetalen van de financiële tegemoetkoming, het zo nodig zorgen voor verwerking van de eigendomsovergang door de notaris, bijvoorbeeld in het geval van onroerende zaken en aandelen, het zorgen voor overeenstemming met andere schuldeisers, het zo nodig uitkeren van de bedragen die aan anderen toekomen, het overnemen of afwikkelen van de verplichtingen van de belanghebbende jegens derden, zoals zakelijk gerechtigden en huurders, en de verkoop van het voorwerp.

In het geval van een beslissing tot vervallenverklaring aan de staat is het mogelijk dat het voorwerp niet is inbeslaggenomen op het moment dat de beslissing onherroepelijk

³ Deze rechten kunnen, evenals zekerheidsrechten als pand en hypotheek, wel voorwerp zijn van een procedure tot het opeffen van een maatregel tot confiscatie.

wordt. In dat geval moeten de voorwerpen door de belanghebbende worden uitgeleverd of moet de geschatte waarde worden betaald (ingevolge het voorgestelde artikel 36g Sr is artikel 34 Sr van overeenkomstige toepassing). Indien binnen de daarvoor door de rechter bepaalde termijn noch uitlevering van de voorwerpen noch betaling van de geschatte waarde plaats heeft, kan verhaal worden genomen op inkomsten of vermogen van de belanghebbende wiens voorwerp is vervallen verklaard aan de staat, ter waarde van het voorwerp of de voorwerpen waarvan de vervallenverklaring aan de staat is uitgesproken (ingevolge het voorgestelde artikel 6:5:1a Sv is artikel 6:5:1 Sv van overeenkomstige toepassing).

4.6 De verhouding tussen de confiscatie en de strafvervolgning

De confiscatieprocedure heeft een eigen en zelfstandig bestaansrecht naast de strafvervolgning. Anders dan bij strafvervolgning, is geen veroordeling vereist van een verdachte voor een (bepaald) strafbaar feit. Voldoende is een opsporingsonderzoek in verband met een strafbaar feit en inbeslagneming van het voorwerp, waarna indiening van de vordering tot confiscatie kan leiden tot de rechterlijke beschikking waarmee de confiscatie wordt uitgesproken van het voorwerp. Hiervoor is vereist dat de rechter oordeelt dat het aannemelijk is dat het voorwerp afkomstig is van enig misdrijf.

Met de keuze voor deze bewijsstandaard wordt aangesloten bij de regeling van de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, in het Wetboek van Strafrecht (artikel 36e Sr) en het Wetboek van Strafvordering (artikel 511f e.v. Sv). Deze keuze is ingegeven door de behoefte aan een snelle interventieprocedure om voorwerpen met een criminele herkomst aan het maatschappelijke verkeer te kunnen onttrekken. In de confiscatieprocedure staat – anders dan in een reguliere strafzaak – niet de persoon centraal maar het object. Hierdoor is de procedure minder tijdrovend en kan effectief worden opgetreden. De rechtmatige toestand wordt hersteld doordat goederen met een criminele herkomst uit de maatschappij worden gehaald.

Uit het voorgaande blijkt dat er wezenlijke verschillen zijn tussen strafvervolgning van een of meer verdachten, gericht op bestraffing in verband met specifieke strafbare feiten, en een confiscatieprocedure, gericht op het confisqueren van voorwerpen die met strafbare feiten zijn verkregen. Er is echter ook een belangrijk raakvlak: de vordering tot confiscatie heeft betrekking op een voorwerp dat onmiddellijk of middellijk is verkregen uit enig misdrijf, waarvoor in voorkomende gevallen ook strafvervolgning kan worden ingesteld waarna het voorwerp in geval van veroordeling kan worden verbeurdverklaard of een maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel kan worden opgelegd.

De procedure tot confiscatie en de strafvervolgning worden gepositioneerd als nevensgeschikte procedures. Vanwege de nevensgeschiktheid van de procedures is de keuze tot het initiëren van een procedure tot confiscatie niet afhankelijk van de mogelijkheid tot het instellen van strafvervolgning of de uitkomst van de ingestelde strafvervolgning. Het is in beginsel aan de officier van justitie om te kiezen voor een procedure tot confiscatie of het instellen van strafvervolgning, of voor een combinatie van de beide procedures. De wettelijke regeling laat het openbaar ministerie aldus de ruimte te kiezen voor een vordering tot confiscatie in gevallen waarin strafvervolgning mogelijk is. Deze keuze – tussen strafvervolgning van een verdachte en de confiscatie van een voorwerp – vereist een zorgvuldige afweging, om te voorkomen dat vergelijkbare

situaties zonder toereikende rechtvaardiging verschillend worden behandeld en zo het risico van willekeur te vermijden. Officiëren van justitie worden bij uitstek in staat geacht tot een zorgvuldige afweging van de verschillende afhandelingsmodaliteiten bij het optreden rond voorwerpen die in verband staan met criminaliteit. Bij die afweging zal onder meer moeten worden meegewogen het belang van een effectieve en daadkrachtige criminaliteitsbestrijding en rechtshandhaving, en de belangen van de betrokken verdachten en de slachtoffers. Het ligt in de rede dat hiervoor richtsnoeren worden ontwikkeld. Het College van procureurs-generaal kan beleidsregels vaststellen met betrekking tot de indiening van een verzoek tot confiscatie, bijvoorbeeld in de vorm van een OM-Aanwijzing. De beleidsregels kunnen een kader bieden in situaties waarin (i) de keuze voor de maatregel tot confiscatie evident is, (ii) een maatregel tot confiscatie niet mogelijk of wenselijk is, al dan niet omdat op grond van een opportunitetsafweging het (eerst) instellen van strafvervolgning wenselijk is en (iii) op grond van een opportunitetsafweging juist strafvervolgning niet wenselijk is en een maatregel tot confiscatie prevaleert. De beleidsregels zullen openbaar kunnen worden gemaakt, zodat burgers zich op deze regels kunnen beroepen en de rechter deze regels kan betrekken bij zijn marginale toets van de beslissing van de officier van justitie om de vordering tot confiscatie in te dienen.

Ingeval de rechter van oordeel zou zijn dat de officier van justitie in het licht van de beleidsregels niet in redelijkheid heeft kunnen beslissen tot het indienen van een vordering tot confiscatie, dan verklaart hij de officier van justitie niet-ontvankelijk.

Overigens doet de keuze van de officier van justitie tot het instellen van een confiscatieprocedure in plaats van strafvervolgning geen enkele afbreuk aan de mogelijkheid voor de rechtstreeks belanghebbende om schriftelijk beklag doen bij het gerechtshof als een strafbaar feit niet wordt vervolgd of de vervolging niet wordt voortgezet (artikel 12 Sv). Het gerechtshof kan bevelen dat de vervolging zal worden ingesteld of voortgezet ter zake van het feit waarop het beklag betrekking heeft (artikel 12i, eerste lid, Sv). Voor een slachtoffer kan dit een reële mogelijkheid zijn. De officier van justitie is gehouden – kort gezegd – het slachtoffer de mogelijkheid te bieden te worden geïnformeerd over de zaak en over het niet vervolgen van een strafbaar feit (artikel 51ac, eerste tot en met derde lid, in samenhang met artikel 243, vierde lid, Sv).

Doordat de strafvervolgning en de confiscatieprocedure volgtijdig kunnen worden gevoerd zijn er gevallen denkbaar waarin de onherroepelijke beslissing in de ene procedure gevolgen kan hebben voor de beslissing over hetzelfde voorwerp of dezelfde criminele verdiensten in een andere procedure. Hierbij kan worden gedacht aan de situatie waarin een confiscatieprocedure leidt tot de confiscatie van een auto die is gekocht met de opbrengsten van strafbare feiten. Als na veroordeling van een verdachte vanwege het plegen van de desbetreffende strafbare feiten de maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel wordt opgelegd, zal deze maatregel geen betrekking kunnen hebben op het bedrag waarmee de eerder geconfisqueerde auto is aangeschaft. Ook is denkbaar dat van een voorwerp de verbeurdverklaring is uitgesproken. Een later ingestelde confiscatieprocedure kan op dat verbeurdverklaarde voorwerp geen betrekking hebben, nu het voorwerp reeds is vervallen aan de staat. Om dubbele of tegenstrijdige beslissingen rond eenzelfde voorwerp of vermogensbestanddeel zoveel mogelijk te voorkomen wordt voorzien in mededelingsplichten voor de officier van justitie. In een confiscatieprocedure zal de officier van justitie mededeling moeten doen over het ingesteld zijn van een opsporingsonderzoek dat kan leiden tot strafvervolgning en van beklag over de beslissing tot niet vervolging of niet verdere vervolging. In een

strafzaak bestaat de mededelingsplicht indien het voornemen wordt geuit tot het indienen van een vordering tot confiscatie (voorgestelde wijziging artikel 311, eerste lid, Sv en voorgesteld artikel 579, derde lid, Sv). De behandeling van de vordering tot confiscatie of van de strafzaak door de raadkamer respectievelijk het gerecht dat de strafzaak behandelt kan worden aangehouden of geschorst in afwachting van een beslissing in de andere procedure.

Niet uitgesloten is dat strafvervolgning is of wordt ingesteld tegen een verdachte die belanghebbende is bij een voorwerp dat bij afzonderlijke rechterlijke beschikking is geconfisqueerd, en dat de verdachte nadat de beschikking tot confiscatie onherroepelijk is geworden, wordt vrijgesproken van het strafbare feit waarmee het voorwerp zou zijn verkregen. Indien de verdachte wordt vervolgd wegens witwassen en wordt vrijgesproken omdat niet kan worden bewezen dat het voorwerp dat is geconfisqueerd afkomstig is uit enig misdrijf, zijn de beslissingen in de twee procedures inhoudelijk tegenstrijdig. In dat geval kan de rechter beslissen tot teruggave van het voorwerp of, als dat niet meer mogelijk blijkt, tot uitkering van de waarde van het voorwerp. Dit komt nader aan de orde in de toelichting op de tenuitvoerlegging van de beslissing tot confiscatie van een voorwerp (artikel II, onderdeel R van dit wetsvoorstel).

Het voorgaande geldt niet voor de vervallenverklaring aan de staat omdat die maatregel alleen kan worden gevorderd indien het voortzetten van een ingestelde strafvervolgning niet mogelijk is. Uiteraard geldt ook bij die maatregel dat een beslissing in een strafzaak tegen een andere verdachte, die ertoe leidt dat een voorwerp wordt afgenomen geen betrekking kan hebben op hetzelfde voorwerp of dezelfde opbrengsten als de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat.

4.7 Verhouding tot het eerdere conceptwetsvoorstel Confiscatie criminele goederen

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft in mei 2023 advies uitgebracht over het wetsvoorstel confiscatie criminele goederen (CCG). Het wetsvoorstel CCG voorzag in een regeling voor de confiscatie van uit misdrijf afkomstige goederen, zonder dat daaraan een veroordeling vooraf behoefde te gaan. Het wetsvoorstel CCG ging, anders dan het voorliggende wetsvoorstel, uit van een civielrechtelijke regeling. In verband met de totstandkoming van de Confiscatierichtlijn – op grond waarvan lidstaten gehouden zijn te komen tot een strafrechtelijke regeling voor confiscatie zonder voorafgaande veroordeling – is besloten het wetsvoorstel CCG niet bij de Tweede Kamer in te dienen. Bij brief van 15 maart 2024 is de Tweede Kamer hierover geïnformeerd (Kamerstukken II 2023/24, 29911, nr. 435).

De maatregel confiscatie van voorwerpen zoals opgenomen in het voorliggende wetsvoorstel komt in de plaats van het eerdere wetsvoorstel CCG. Ter implementatie van de Confiscatierichtlijn wordt voorzien in een strafrechtelijke regeling voor de confiscatie van voorwerpen zonder daaraan voorafgaande veroordeling voor een strafbaar feit. Voor de regeling van de maatregel confiscatie van voorwerpen is in het voorliggende wetsvoorstel zoveel mogelijk aangesloten bij de reikwijdte van het wetsvoorstel CCG. Zo ging het wetsvoorstel CCG eveneens uit van de civielrechtelijke bewijsstandaard, die is gebaseerd op het criterium van de aannemelijkheid ('balance of probabilities').

De voorgestelde regeling is wat betreft de voorwerpen die kunnen worden geconfisqueerd ruimer dan het wetsvoorstel CCG omdat op grond daarvan alleen

voorwerpen met een waarde van ten minste €25.000 in aanmerking zouden komen voor confiscatie als deze geheel of grotendeels afkomstig zijn van of uit de baten van enig misdrijf. Voor het stellen van een dergelijk drempelbedrag biedt de richtlijn geen ruimte. De verwachting is wel dat in de praktijk de maatregel met name zal worden gevorderd ten aanzien van waardevolle voorwerpen, mede gezien de inspanningen die hiermee gemoeid zijn.

4.8 Internationale en Europese strafrechtelijke samenwerking

Het Vijfde Boek regelt de internationale en Europese strafrechtelijke samenwerking. De rechtshulp in strafzaken kan worden verleend 'in het kader van de opsporing, vervolging, berechting van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen' (artikel 5.1.1, eerste lid, Sv). Het begrip 'tenuitvoerlegging van straffen' heeft hier een autonome betekenis, waaronder ook strafrechtelijke maatregelen vallen als de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen.

Verordening 2018/185 (Confiscatieverordening) regelt de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging door de EU-lidstaten van bevroezingsbevelen en confiscatiebevelen. Vanwege de bijzondere positie van Denemarken en Ierland in het Verdrag van Lissabon (Verdrag tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, van 13 december 2007) ten aanzien van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken geldt de Confiscatierichtlijn niet voor deze landen (overwegingen 63 en 64), ditzelfde geldt voor de Confiscatieverordening. Denemarken neemt niet, maar Ierland wel, deel aan Kaderbesluit 2014/42/EU. Beide lidstaten zijn echter gebonden aan Kaderbesluit 2003/577/JBZ, dat de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging regelt van een bevel tot bevrozing en Kaderbesluit 2006/783/JBZ, dat de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van een beslissing tot confiscatie regelt. Hieronder wordt verstaan elke door een bevoegde rechterlijke autoriteit van de beslissingsstaat getroffen maatregel ter voorkoming van vernietiging, verwerking, verplaatsing, overdracht of vervreemding van voorwerpen die door de beslissingsstaat geconfisqueerd zouden kunnen worden (artikel 2, onderdeel c, kaderbesluit 2003/577/JBZ). Ter implementatie van dit kaderbesluit voorziet titel 5 van Boek 5 van het Wetboek van Strafvordering in een procedure voor de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van bevroezingsbevelen van Denemarken en Ierland. Voorgesteld wordt de betreffende bepalingen aan te passen, zodat deze kunnen worden toegepast ingeval van een verzoek van de bevoegde Deense of Ierse autoriteiten tot bevrozing van voorwerpen met het oog op de confiscatie van een voorwerp.

Het Kaderbesluit 2006/783/JBZ is destijds geïmplementeerd met de Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging geldelijke sancties en beslissingen tot confiscaties. Daarmee is het ook mogelijk om het tenuitvoerleggen van beslissingen tot confiscatie van Deense en Ierse autoriteiten te behandelen. De Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging geldelijke sancties en beslissingen tot confiscatie is gericht op de samenwerking tussen de lidstaten bij de bevrozing en confiscatie van vermogensbestanddelen. Deze wet is van toepassing op confiscatiebevelen en rechterlijke uitspraken tot de confiscatie van voorwerpen (artikel 1, onderdelen l en q, Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging geldelijke sancties en beslissingen tot confiscatie). Op grond van deze wet is een confiscatiebevel een bevel als bedoeld in de Confiscatieverordening, een sanctie een bij rechterlijke uitspraak of beschikking opgelegde straf of maatregel, en een beslissing tot confiscatie een rechterlijke uitspraak

die leidt tot het blijvend ontnemen van een voorwerp (art. 1, onderdelen e en l). Dit omvat de voorgestelde maatregelen tot vervallenverklaring aan de staat en tot confiscatie van een voorwerp, zodat de bepalingen van deze wet goed aansluiten bij de voorgestelde artikelen 36g en 36h Sv.

5. Beleid en strategie

De Confiscatierichtlijn voorziet naast de verplichtingen die leiden tot aanpassing van wetgeving ook in harmonisatie van beleid tussen lidstaten.

Het beleid in Nederland is in grote mate al in overeenstemming met de Confiscatierichtlijn. Zo sluiten veel van de bepalingen aan op de bestaande praktijk van opsporen en registreren, en lopen er beleidsverkenningen naar maatschappelijk herbestemmen. Waar nodig zullen aanvullende maatregelen worden getroffen. Deze aanvullende maatregelen en wat reeds staande praktijk is, wordt in het vervolg van deze paragraaf uiteengezet. Per verplichting wordt hieronder aangegeven hoe Nederland hieraan beleidsmatig invulling. Het gaat dan om artikel 19 (maatschappelijk herbestemmen van inbeslaggenomen voorwerpen), artikel 20 (vermogensbeheer en planning), artikel 25 (nationale strategie voor het opsporen van vermogensbestanddelen), artikel 26 (benodigde middelen), artikel 27 (efficiënt beheer van bevroren en geconfisqueerde goederen), artikel 28 (statistieken), artikel 30 en artikel 31 (internationale samenwerking) van de Confiscatierichtlijn.

5.1 Maatschappelijk herbestemmen

Artikel 19, eerste lid, van de richtlijn moedigt de lidstaten aan om maatregelen te treffen op basis waarvan geconfisqueerde voorwerpen kunnen worden gebruikt voor het algemeen belang of maatschappelijke doeleinden. Alhoewel het hier een niet verplichtende bepaling betreft, is het kabinet van mening dat afgepakt crimineel vermogen zo veel mogelijk moet worden herinvesteerd in de maatschappij. Met maatschappelijk herbestemmen sla je twee vliegen in één klap: zichtbaar te maken dat crimineel vermogen wordt afgepakt én dit criminele vermogen ten bate van de samenleving inzetten. Hiermee hebben we oog voor kwetsbare mensen, dragen we bij aan een duurzame samenleving en hopen we het vertrouwen in de overheid te vergroten. Om dit mogelijk te maken wordt er al enige tijd ervaring opgedaan met het ten bate laten komen van afgepakte roerende en onroerende goederen aan de samenleving. Een goed voorbeeld hiervan is de schenking van een inbeslaggenomen auto aan het Techniekcollege in Rotterdam ten behoeve van het gebruik hiervan in praktijklessen.

De resultaten van de verkenning naar maatschappelijk herbestemmen worden voor de zomer 2025 verzameld in een advies over de vormgeving van beleid, wetgeving, financiën, organisatie en governance. Deze passage wordt aangevuld in de definitieve memorie van toelichting na afronding van de consultatie.

Om een doeltreffende tenuitvoerlegging van EU-sancties te waarborgen, is het toepassingsgebied van de Confiscatierichtlijn uitgebreid tot strafbare feiten die onder de Richtlijn strafbaarstelling EU-sancties vallen (Richtlijn (EU) 2024/1226). De Confiscatierichtlijn bepaalt dat het voor de lidstaten ook mogelijk moet zijn om geconfisqueerde goederen te gebruiken om bij te dragen aan mechanismen ter ondersteuning van derde landen die getroffen zijn door situaties waarvoor EU-sancties gelden, voor zover het gepleegde strafbare feit direct of indirect verband houdt met die situatie (overweging 39 van de richtlijn). Concreet valt te denken aan het steunen van

Oekraïne met middelen wanneer die ontnomen worden wegens schending van de Ruslandsancties. Artikel 19, tweede lid, van de richtlijn biedt lidstaten de expliciete mogelijkheid om dat te kunnen doen. Het kabinet hecht sterk aan het herinvesteren van afgepakt crimineel vermogen. Tevens blijft Nederland Oekraïne politiek, militair, financieel en moreel actief en onverminderd steunen in tijd van oorlog, herstel en wederopbouw, zolang als dat nodig is. Daarbij geldt wel dat het geldelijk potentieel hiervan niet moet worden overschat.

5.2 Vermogensbeheer en planning

Artikel 20, derde en vierde lid, van de richtlijn verplicht lidstaten tot het nemen van passende maatregelen om ervoor te zorgen dat vermogen efficiënt wordt beheerd en dat ten behoeve hiervan een beoordeling wordt gemaakt van de geschatte beheerkosten in voorbereiding op (of zo spoedig mogelijk nadien) het beslagleggen op een voorwerp. De Landelijke beslagautoriteit (LBA) is in Nederland aangewezen voor het uitvoeren van deze taken en heeft handvatten opgesteld om het beheer van de voorwerpen goed te laten verlopen. Voorbeelden hiervan zijn het spoedig tussentijds vervreemden van crypto-valuta en voertuigen en het periodiek toetsen van het beslag en de voortgang. Daarnaast is er de instructie inbeslagneming opgesteld door het openbaar ministerie, en wordt de inbeslagname ook vooraf getoetst door de opsporingsdienst en het openbaar ministerie. Het doel van deze instructie is om het beslagproces sneller, zorgvuldiger en meer uniform te laten verlopen.⁴ De LBA kan hierbij ook adviseren.

5.3 Nationale strategie voor de ontneming van vermogensbestanddelen

Artikel 25 van de richtlijn verplicht lidstaten ertoe om uiterlijk 24 mei 2027 een nationale strategie voor de ontneming van vermogensbestanddelen te presenteren en die met intervallen van maximaal 5 jaar te actualiseren. Het tweede lid van artikel 25 van de richtlijn zet uiteen waaraan een dergelijke strategie moet voldoen: de prioriteit van het nationale beleid voor de ontneming van vermogensbestanddelen en de doelstellingen en de maatregelen ter verwezenlijking hiervan, de rol en de verantwoordelijkheden van de bevoegde autoriteiten, de middelen, de opleiding en indien van toepassing de te treffen maatregelen met betrekking tot het gebruik van geconfisqueerde vermogensbestanddelen voor het algemeen belang of voor maatschappelijke doeleinden. Het ministerie van Justitie en Veiligheid zal de uitwerking van de strategie uit artikel 25 van de richtlijn coördineren en organiseren in nauwe samenwerking met alle partners uit de strafrechtelijke afpakketen, te weten de politie, het openbaar ministerie, de bijzondere opsporingsdiensten (vertegenwoordigd door de FIOD), het Centraal Justitieel Incassobureau en de Raad voor de Rechtspraak.

5.4 Middelen

Artikel 26 van de richtlijn schrijft voor dat de ARO's en de bureaus voor vermogensbeheer beschikken over het nodige gekwalificeerd personeel en de nodige financiële, technische en technologische middelen om hun taken in verband met de uitvoering van deze richtlijn doeltreffend te kunnen vervullen. Onverminderd de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en verschillen in de organisatie van de rechterlijke macht in de Unie, zorgen de lidstaten ervoor dat er voor het personeel dat

⁴ Instructie inbeslagneming (2024I001) | openbaar ministerie

betrokken is bij de identificatie, opsporing, ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen, gespecialiseerde opleidingen beschikbaar zijn en er beste praktijken worden uitgewisseld. Naar aanleiding van de resultaten uit de uitvoeringstoetsen van de uitvoeringsorganisaties kan hier verder op worden ingegaan. Binnen de begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn middelen gereserveerd voor de uitvoering van dit wetsvoorstel. Naar verwachting zijn deze middelen voldoende om eventuele toegenomen kosten van ketenpartners te dekken.

5.5 Efficiënt beheer van bevroren en geconfisqueerde goederen

Artikel 27 van de richtlijn ziet op het efficiënt beheer van bevroren en geconfisqueerde goederen. Het asset management office (zie paragraaf 6.2) en waar passend andere bevoegde autoriteiten moeten snel informatie kunnen verkrijgen over deze goederen. Hiertoe kunnen lidstaten een register opzetten om deze informatie snel te verkrijgen. In Nederland betreffen de registers voor deze toepassing het Beslagportaal en het Geïntegreerd Processysteem Strafzaken (GPS). Deze registers vallen onder het regime van de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging. De registratie van de informatie uit het tweede lid van artikel 27 van de richtlijn vindt op de volgende wijze plaats.

In het Beslagportaal wordt het proces van inbeslaggenomen (roerende) voorwerpen vastgelegd door de politie, de BOD, het openbaar ministerie en Domein Roerende Zaken. Hierin worden de goederen geregistreerd met inbegrip van identificerende gegevens, en indien bekend de beslagene en/of de rechthebbende van de voorwerpen en het nationale referentiekenmerk van de procedure met betrekking tot de voorwerpen. De handelswaarde wordt geregistreerd in het Beslagportaal na taxatie door Domein Roerende Zaken. Bankrekeningen, crypto-valuta en onroerende goederen worden geregistreerd in GPS. In GPS wordt de geschatte en de werkelijke waarde van de voorwerpen geregistreerd. Alleen het openbaar ministerie en de Rechtspraak registreert in GPS.

5.6 Statistieken

Op grond van artikel 28 van de richtlijn dienen lidstaten verschillende statistische gegevens over bevroren en confiscatie te verzamelen. Dergelijke verplichtingen bestaan al op grond van artikel 35 de Verordening inzake de wederzijdse erkenning van bevroren bevelen en confiscatiebevelen van 2018 en artikel 11 van de Confiscatierichtlijn uit 2014, waarbij er nu aanvullende aandacht is voor de statistieken van nationale onderzoeken. Deze statistieken worden jaarlijks aangeleverd bij de Europese Commissie door het ministerie van Justitie en Veiligheid, gebaseerd op de gegevens van het OM en het CJIB. De uitbreiding betreft het aanleveren van statistieken van de waarde van de voorwerpen die bestemd zijn voor hergebruik voor maatschappelijke doeleinden en, indien beschikbaar, het aantal tussentijdse verkopen (artikel 28, onderdelen g tot en met k, van de richtlijn). Bij het verder vormgeven van beleid voor maatschappelijk herbestemmen zal ook de registratie en monitoring van maatschappelijk herbestemmen worden belegd. Zolang dit niet bij een andere organisatie is belegd, zal het ministerie van Justitie en Veiligheid zorg dragen voor de in de richtlijn vereiste statistieken, namelijk de waarde van de goederen die bestemd zijn voor hergebruik voor maatschappelijke doeleinden. In Nederland wordt reeds gewerkt met het tussentijds verkopen van in beslag genomen goederen, deze cijfers zullen worden bijgevoegd in de jaarlijkse statistieken.

5.7 Samenwerking met organen en instanties van de Unie en met derde landen

De artikelen 30 en 31 van de richtlijn zien op de samenwerking van lidstaten met EOM, Europol en Eurojust. Nederland werkt nauw samen met Europese en derde landen aan (internationale) opsporing en confiscatie van vermogen. Deze samenwerking omvat onder andere het uitwisselen van opsporingsinformatie, kennis en expertise en het plannen van (gezamenlijke) acties door het politieke en het justitiële Asset Recovery Office en de Landelijke beslagautoriteit. Zo is Nederland actief in het ARO- en het AMO netwerk, het CARIN netwerk, Interpolbijeentkomsten over de Silver Notice, de Financial Action Task Force en het A.S.S.E.T. project van Europol. Verder zijn de opsporingsdiensten actief in het kader van European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats (EMPACT). Dit platform biedt de lidstaten de mogelijkheid om samen te werken op geprioriteerde thema's, waaronder op *asset recovery*.

6. Gegevensverwerking

6.1 Inleiding

Met dit wetsvoorstel wordt uitvoering gegeven aan de Confiscatierichtlijn. Bij de gegevensverwerking uit hoofde van de richtlijn dient de bescherming van persoonsgegevens overeenkomstig het Unierecht te worden gewaarborgd (overweging 52 van de richtlijn). Dat betekent dat de gegevensverwerking moet plaatsvinden in overeenstemming met Richtlijn (EU) 2016/680, ook wel aangeduid als de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging. De richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging is geïmplementeerd in de Wet politiegegevens (Wpg) en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg). Op de gegevensverwerking in het kader van dit wetsvoorstel zijn deze wetten van toepassing.

Op grond van de Wpg en de Wjsg kunnen onder meer gegevens worden uitgewisseld met andere organisaties die gegevens verwerken binnen het regime van de richtlijn gegevensverwerking opsporing en vervolging. In de Wpg en de Wjsg zijn daarnaast verschillende waarborgen opgenomen voor een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens. Zo moet de verwerkingsverantwoordelijke ervoor zorgen dat de gegevens gezien de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt juist en nauwkeurig zijn, mogen gegevens slechts worden verwerkt voor zover dit noodzakelijk is voor geformuleerde doeleinden, en moeten passende technische en organisatorische maatregelen worden getroffen om de nodige waarborgen in de verwerking in te bouwen ter bescherming van de rechten van de betrokkenen (artikelen 3, 4 en 4a Wpg en artikelen 3, 7, 39c, 51b en 51e Wjsg). Er geldt een geheimhoudingsplicht voor degene aan wie de gegevens ter beschikking zijn gesteld (artikel 7 Wpg en artikel 52 Wjsg).

6.2 Gegevensverwerking door ARO en de Landelijke beslagautoriteit

In het kader van een strafrechtelijke procedure is het Asset recovery office (ARO) belast met de opsporing en identificatie van vermogensbestanddelen waarop beslag is of kan worden gelegd of die zijn of kunnen worden geconfisqueerd. Ten behoeve van de taakuitvoering verwerkt het ARO persoonsgegevens. De verwerking van persoonsgegevens door het ARO valt onder het regime van de richtlijn

gegevensbescherming opsporing en vervolging (zie overweging 52 van de Confiscatierichtlijn). Omdat de verwerking van persoonsgegevens door het ARO plaatsvindt door opsporingsambtenaren, is de Wpg daarop van toepassing. De persoonsgegevens die het ARO verwerkt betreffen gegevens van personen die in relatie staan tot vermogensbestanddelen die het ARO opspoort en identificeert. Bij verzoeken van het ARO aan een ARO in een andere lidstaat om vermogensbestanddelen op te sporen die op grond van een nationale rechterlijke beslissing geconfisqueerd moeten worden, verwerkt het ARO ook tenuitvoerleggingsgegevens die het ontvangt van het CJIB (artikel 51c, tweede lid, onderdelen a en b, Wjsg). De persoonsgegevens die het ARO verwerkt kunnen worden verstrekt aan een ARO in een andere lidstaat, op grond van artikel 17a Wpg en paragraaf 5 van het Besluit politiegegevens.

Het beheer van vermogensbestanddelen die zijn inbeslaggenomen of geconfisqueerd vindt plaats door de Landelijke beslagautoriteit, onderdeel van het openbaar ministerie. De Landelijke beslagautoriteit geeft invulling aan de taken van een Asset management office als bedoeld in artikel 22 van de richtlijn. In dat kader werkt de Landelijke beslagautoriteit samen met opsporingsdiensten en buitenlandse bevoegde autoriteiten die zijn belast met het beheer van inbeslaggenomen of geconfisqueerde vermogensbestanddelen. Bij de taakuitvoering verwerkt de Landelijke beslagautoriteit persoonsgegevens, waaronder de verstrekking van gegevens aan de hiervoor genoemde bevoegde autoriteiten valt. De verwerking van persoonsgegevens betreft in ieder geval gegevens over de beslagene. De gegevensverwerking door de Landelijke beslagautoriteit vindt plaats in het kader van de opsporing en vervolging van strafbare feiten en de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke sancties. Daarom is de gegevensverwerking door de Landelijke beslagautoriteit aan te merken als verwerking die valt onder het regime van de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging. Op de verwerking van strafvorderlijke gegevens door de Landelijke beslagautoriteit is de Wjsg van toepassing, specifiek Titel 2A.

6.3 Vervallenverklaring aan de staat en confiscatie zonder voorafgaande veroordeling

Anders dan bij reguliere strafzaken staat bij een procedure gericht op de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van een voorwerp niet een persoon, een verdachte of veroordeelde, centraal maar het voorwerp ten aanzien waarvan een beslissing moet worden genomen. Deze procedure is echter ook een strafvorderlijke procedure waarvoor persoonsgegevens zullen worden verwerkt. Het gaat in dit geval om persoonsgegevens van belanghebbenden en getuigen.

De verwerking van persoonsgegevens door de opsporingsinstanties, het openbaar ministerie, de rechtspraak en het CJIB ten behoeve van de procedure in verband met de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van een voorwerp valt onder het regime van de eerdergenoemde richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging (overweging 53 van de Confiscatierichtlijn).

Politiegegevens zijn persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van de uitvoering van de politietaak bedoeld in de artikelen 3 en 4 van de Politiewet 2012 (artikel 1, onderdeel a, Wpg). Zoals in paragraaf 4.4 aan de orde kwam, is de identificatie van voorwerpen die vatbaar zijn voor confiscatie nauw verweven met de opsporing van strafbare feiten. Dit wetsvoorstel breidt de bevoegdheid van opsporingsambtenaren daarom uit tot het opsporen in verband met strafbare feiten. Het

identificeren van deze voorwerpen is, net als de opsporing van strafbare feiten, onderdeel van de politietaak. De persoonsgegevens die in dit kader worden verwerkt moeten dan ook worden aangemerkt als politiegegevens. Dat geldt ook voor persoonsgegevens die door bijzondere opsporingsdiensten, zoals de FIOD, worden verwerkt (artikel 2 Besluit politiegegevens bijzondere opsporingsdiensten).

De persoonsgegevens die in het kader van een procedure gericht op de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van een voorwerp worden verwerkt door het openbaar ministerie, de rechtspraak en het CJIB betreffen respectievelijk strafvorderlijke gegevens (artikel 1, onderdeel b, Wjsg), gerechtelijke strafgegevens (artikel 1, onderdeel e, Wjsg) en tenuitvoerleggingsgegevens (artikel 1, onderdeel d, Wjsg). Het gaat om gegevens die zijn verkregen in het kader van een strafvorderlijk onderzoek, het behandelen en beslissen van zaken waarop het Nederlandse strafrecht van toepassing is en de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen, die in een gegevensbestand worden verwerkt.

In de Wpg en de Wjsg is onder meer de verstrekking van gegevens geregeld. Zo kunnen politiegegevens worden verstrekt aan het openbaar ministerie als dit nodig is in verband met het gezag of zeggenschap over degenen die met de opsporing van strafbare feiten zijn belast of voor de uitvoering van andere bij de wet opgedragen taken (artikel 16, eerste lid, onder a, Wpg). Strafvorderlijke gegevens kunnen worden verstrekt aan het CJIB als dit noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, zoals de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen (artikel 39e, eerste lid, onderdeel g, Wjsg). Ook zijn in deze wetten bewaartermijnen opgenomen. In de Wjsg zijn deze bewaartermijnen gekoppeld aan het verloop van een reguliere strafzaak (artikel 4 en 6 Wjsg). Aangezien er bij de procedure gericht op de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van een voorwerp geen sprake is van een verdachte of veroordeelde, kunnen deze bewaartermijnen niet worden toegepast op de gegevens die in het kader van deze procedure worden verwerkt. Met dit wetsvoorstel wordt daarom in aangepaste bewaartermijnen voorzien (voorgestelde artikel 39d, tweede lid, Wjsg). Voor de duur van deze termijnen is zoveel mogelijk aangesloten bij de bewaartermijn voor justitiële gegevens van verdachten en veroordeelden wegens overtredingen (artikel 6 Wjsg). De gegevens die onder de reikwijdte van de Wjsg vallen dienen te worden vernietigd uiterlijk vijf jaar nadat definitief over een vordering is besloten (voorgestelde artikel 39d Wjsg en voorgestelde wijziging artikel 51c Wjsg). Als het recht tot het indienen van een vordering eerder vervalt (voorgestelde artikel 577, eerste en tweede lid, Sv), dienen deze gegevens op dat moment te worden vernietigd.

7. Verhouding met grond- en mensenrechten

De bevrozing en confiscatie van vermogensbestanddelen en de verwerking van persoonsgegevens op grond van de Confiscatierichtlijn raken aan grond- en mensenrechten. Deze rechten zijn vastgelegd in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Handvest) en de Grondwet. Dit wetsvoorstel implementeert een Europese richtlijn, zodat het Handvest van toepassing is. Voor zover het EU-Handvest rechten bevat die overeenkomen met rechten uit het EVRM zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die door het EVRM daaraan worden toegekend (artikel 52, derde lid, van het Handvest). De jurisprudentie van het Hof van Justitie van

de Europese Unie over grondrechten is dan ook gebaseerd op de jurisprudentie van het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM).

De Confiscatierichtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die zijn erkend in het Handvest en in het EVRM, zoals uitgelegd in de vaste rechtspraak van het EHRM en het Hof van Justitie van de Europese Unie. De richtlijn moet overeenkomstig die rechten en beginselen worden toegepast (overweging 45). Hieronder wordt nader ingegaan op de fundamentele rechten van burgers die in het geding zijn bij de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen, en de eisen die voortvloeien uit de jurisprudentie met betrekking tot dit onderwerp. Vervolgens wordt het voorliggende wetsvoorstel getoetst aan deze eisen.

7.1 Het recht op eigendom

Het recht op eigendom wordt beschermd door artikel 17 van het Handvest en artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM. Voorop staat het recht op het ongestoord genot van het eigendom. De ontneming van het eigendom is slechts mogelijk in het algemeen belang en onder de voorwaarden voorzien in de wet en in de algemene beginselen van internationaal recht. Dit tast echter op geen enkele wijze het recht aan dat een staat heeft om die wetten toe te passen die hij noodzakelijk oordeelt om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang of om de betaling van belastingen of andere heffingen of boetes te verzekeren. Het eigendomsrecht heeft betrekking op zowel fysieke goederen als vermogensrechten. In artikel 17 van het Handvest is daarnaast uitdrukkelijk bepaald dat het recht eigendom te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken slechts ziet op goederen die rechtmatig zijn verkregen.

Met de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen wordt inbreuk gemaakt op het eigendomsrecht van burgers. Omdat de confiscatie zonder veroordeling tot nu toe niet bekend is in het EU-recht, is hierover geen jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie beschikbaar. Bij de toetsing door het EHRM wordt onderscheid gemaakt tussen inmenging in de vorm van ontneming van eigendom en inmenging in de vorm van regulering van eigendom. Wanneer sprake is van ontneming gelden er strengere proportionaliteitseisen dan wanneer sprake is van regulering, en moet de ontneming in beginsel financieel gecompenseerd worden. Ondanks dat confiscatie betekent dat eigendom feitelijk gezien wordt afgenomen, heeft het EHRM de confiscatie van eigendom doorgaans gekwalificeerd als regulering van eigendom in gevallen waarin goederen werden geacht onrechtmatig te zijn verkregen.⁵

Ook heeft het EHRM geoordeeld dat preventieve confiscatiemaatregelen, genomen zonder voorafgaande strafrechtelijke veroordeling, niet bij voorbaat een schending van artikel 1 Protocol 1 opleveren.⁶ Het EHRM weegt bij de beoordeling van de proportionaliteit in dergelijke gevallen mee dat het onrechtmatig verkregen vermogen zou worden gebruikt om winst te maken of wordt gebruikt om een criminele organisatie te ondersteunen, ten nadele van de maatschappij.⁷ Het EHRM acht het wel van belang dat de eigenaar van het voorwerp de mogelijkheid heeft de zaak door een rechter te

⁵ Guide on Article 1 of Protocol No. 1 – Protection of property, update 31 augustus 2024, paragraaf 111.

⁶ Arcuri a.o. v. Italy (dec), no. 52024/99, 5 juli 2001, onder punt 1; Gogitidze e.a. v. Georgia, no. 36862/05, 12 mei 2015, punt 107.

⁷ Gogitidze e.a. v. Georgia, no. 36862/05, 12 mei 2015, punt 96, 97.

laten toetsen. Daarnaast moeten er voldoende bewijzen zijn dat het eigendom onrechtmatig is verkregen (zie verderop in deze paragraaf nader over de toegelaten bewijsstandaard).⁸

Een inmenging in het eigendomsrecht kan op grond van de jurisprudentie van het EHRM worden gerechtvaardigd als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- (1) de inmenging moet bij wettelijk voorschrift zijn voorzien. De toepasselijke nationale regeling moet voldoende toegankelijk, precies en voorzienbaar zijn;
- (2) met de inmenging is een gerechtvaardigd algemeen belang gediend. De Staat heeft hierbij een ruime 'margin of appreciation'.⁹ Misdaadbestrijding – waaronder de bestrijding van georganiseerde criminaliteit, drugscriminaliteit en witwassen – is een door het EHRM geaccepteerd gerechtvaardigd algemeen belang;¹⁰
- (3) er bestaat een redelijke verhouding tussen de mate van inmenging en het daarmee gediende algemeen belang. Zowel bij de ontneming als regulering van eigendom dient een proportionaliteitstoets te worden gedaan, waarbij sprake is van een "fair balance (...) between the demands of the general interest in this respect and the interest of the individual concerned";¹¹
- (4) er is voorzien in procedurele waarborgen voor de betrokkenen. Hierbij kan worden gedacht aan waarborgen als hoor en wederhoor, de openbare behandeling van de zaak, rechtsbijstand, beoordeling door een onafhankelijke rechter, en de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen de uitspraak.¹²

Hieruit kan worden opgemaakt dat een wettelijke regeling voor de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen die in verband staan met criminaliteit zonder voorafgaande veroordeling met het oog op de bestrijding van de georganiseerde ondermijnende criminaliteit in overeenstemming is met artikel 1 van het Eerste Protocol en artikel 17 van het Handvest, mits de wettelijke regeling een gerechtvaardigd algemeen belang dient en voldoet aan de eisen van proportionaliteit en de procedure voorziet in de nodige waarborgen voor de betrokkene.

Met het voorliggende wetsvoorstel wordt aan deze eisen voldaan. De vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen dienen een algemeen belang, namelijk de doeltreffende bestrijding van georganiseerde en ondermijnende criminele activiteiten, in het kader waarvan goederen die in verband staan met dergelijke criminaliteit worden geconfisqueerd. Het is van essentieel belang dat de integriteit van het maatschappelijk wordt beschermd doordat de opbrengsten van crimineel handelen kunnen worden ontnomen, en te voorkomen dat criminelen infiltreren in de legale economie. De voorgestelde wettelijke regeling geeft nauwkeurige regels voor de omstandigheden waaronder een voorwerp kan worden geconfisqueerd. Vervallenverklaring aan de staat en confiscatie kunnen alleen worden uitgesproken ten aanzien van voorwerpen die onmiddellijk of middellijk afkomstig zijn uit enig misdrijf (confiscatie en

⁸ Gogitidze e.a. v. Georgia, no. 36862/05, 12 mei 2015, punt 212; Todorov e.a. v. Bulgaria, no. 50705/11, 13 juli 2021.

⁹ Gogitidze e.a. v. Georgia, no. 36862/05, 12 mei 2015, punt 96, 97.

¹⁰ Vendittelli t. Italië, no. 14804/89, 18 juli 1994, § 38; Butler v. The United Kingdom, onder C; Phillips v. The United Kingdom, § 52.

¹¹ Agosi v. The United Kingdom, no. 9118/80, 24 oktober 1986, § 52; Phillips v. the United Kingdom, no. 41087/98, 5 juli 2001, § 51.

¹² Yldirim v. Italy, no. 3111/10, 18 december 2012; Butler v. The United Kingdom, no. 41661/98, 27 juni 2002, punt C.

vervallenverklaring aan de staat) of die anderszins in verband staan met een strafbaar feit (vervallenverklaring aan de staat). Dit vereiste draagt bij aan de proportionaliteit van de regeling. Binnen het kader van de "wide margin of appreciation" is met deze vereisten en de overige procedurele waarborgen sprake van een redelijke verhouding tussen de mate van inmenging in het eigendomsrecht van burgers en het daarmee gediende algemeen belang van de doeltreffende bestrijding van georganiseerde en ondermijnende criminele activiteiten.

Voor de beoordeling van de proportionaliteit van de voorgestelde procedure is het oordeel van het EHRM van belang, zoals dat is geformuleerd in de zaak Gogitidze¹³:

"The Court also recalls previous cases in which it was required to examine, from the standpoint of the proportionality test of Article 1 of Protocol No. 1, broadly similar procedures for the forfeiture of property linked to the alleged commission of various serious offences entailing unjust enrichment. As regards property presumed to have been acquired either in full or in part with the proceeds of drug-trafficking offences or other illicit activities of mafia-type or criminal organisations, the Court did not see any problem in finding the confiscation measures to be proportionate even in the absence of a conviction establishing the guilt of the accused persons. The Court also found it legitimate for the relevant domestic authorities to issue confiscation orders on the basis of a preponderance of evidence which suggested that the respondents' lawful incomes could not have sufficed for them to acquire the property in question. Indeed, whenever a confiscation order was the result of civil proceedings in rem which related to the proceeds of crime derived from serious offences, the Court did not require proof "beyond reasonable doubt" of the illicit origins of the property in such proceedings. Instead, proof on a balance of probabilities or a high probability of illicit origins, combined with the inability of the owner to prove the contrary, was found to suffice for the purposes of the proportionality test under Article 1 of Protocol No. 1."

De belanghebbende kan zich verweren tegen de inbeslagneming van voorwerpen en tegen de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie. Daarbij kan hij zich laten bijstaan door een advocaat. De beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie is voorbehouden aan een onafhankelijke rechter, waarbij de zaak in het openbaar wordt behandeld. De beslissing tot vervallenverklaring aan de staat is mogelijk als de rechter – op basis van de bewijsstandaard van de aannemelijkheid ("*on the balance of probabilities*") – oordeelt dat het een voorwerp betreft dat in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld, vatbaar zou zijn voor verbeurdverklaring. De beslissing tot confiscatie is mogelijk als de rechter – op basis van de bewijsstandaard van de aannemelijkheid ("*on the balance of probabilities*") – oordeelt dat het voorwerp onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf. Aan de belanghebbende staan tegen de beschikking van de raadkamer rechtsmiddelen open. Dit betreft beroep in cassatie voor de belanghebbende die bij de behandeling is gehoord of daarvoor is opgeroepen, of in andere gevallen het recht van beklag.

7.2 Het recht op een eerlijk proces

De artikelen 6 van het EVRM en 47 van het Handvest beschermen het recht op een eerlijk proces. Ook artikel 17, eerste lid, van de Grondwet beschermt het recht op een

¹³ Gogitidze e.a. v. Georgia, no. 36862/05, 12 mei 2015, punt 107.

eerlijk proces. Uitgangspunt is dat eenieder bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning ('criminal charge') recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling van de zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. De uitspraak moet in het openbaar worden gedaan.

Omdat de confiscatie zonder veroordeling tot nu toe niet bekend is in het EU-recht, is er geen jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie beschikbaar over de verhouding van dit instrument tot het Handvest. Op grond van de jurisprudentie van het EHRM moet worden aangenomen dat confiscatie zonder veroordeling geen strafvervolgning (in de betekenis van artikel 6 EVRM) betreft waardoor ook de onschuldpresumptie, als voorzien in artikel 6, tweede lid, van het EVRM, niet van toepassing is. Hiervoor kan ook worden verwezen naar de eerdergenoemde zaak Gogitidze (2015), waarin het EHRM overwoog als volgt:

"the Court reiterates its well-established case-law to the effect that proceedings for confiscation such as the civil proceedings in rem in the present case, which do not stem from a criminal conviction or sentencing proceedings and thus do not qualify as a penalty but rather represent a measure of control of the use of property within the meaning of Article 1 of Protocol N. 1, cannot amount to "the determination of a criminal charge" within the meaning of Article 6 §1 of the Convention and should be examined under the "civil" head of that provision."¹⁴

De confiscatie in het kader van een procedure voor confiscatie zonder veroordeling moet wel worden aangemerkt als de vaststelling van "civil rights and obligations", zodat de waarborgen van artikel 6, eerste lid, van het EVRM onverminderd van toepassing zijn. Ter implementatie van de Confiscatierichtlijn voorziet dit wetsvoorstel in de waarborgen die voortvloeien uit de artikel 6, eerste lid, EVRM en 47 Handvest. De beslissing tot confiscatie is voorbehouden aan een onafhankelijke rechter. De behandeling vindt in het openbaar plaats en de beschikking wordt in het openbaar uitgesproken. Daarbij staan voor belanghebbenden rechtsmiddelen open; dit is hierboven reeds aan de orde gekomen.

7.3 Het recht op eerbiediging van het privéleven

Artikel 7 van het Handvest en artikel 8 van het EVRM beschermen het recht van een ieder op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie. Ook artikel 10 van de Grondwet beschermt het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het recht op eerbiediging van het privéleven omvat het recht op de bescherming van persoonsgegevens. In artikel 8 van het Handvest is dat recht afzonderlijk vastgelegd.

¹⁴ Gogitidze e.a. v. Georgia, no. 36862/05, 12 mei 2015, punt 121.

De Confiscatierichtlijn benadrukt het belang dat bij de verwerking van gegevens het belang van de bescherming van persoonsgegevens overeenkomstig het Unierecht wordt gewaarborgd. In paragraaf 5 is ingegaan op de waarborgen die gelden bij de gegevensverwerking op grond van de Confiscatierichtlijn. De eerdergenoemde Wet politiegegevens en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, die van toepassing zijn op de verwerking van persoonsgegevens door opsporingsambtenaren, het openbaar ministerie, de rechtspraak en het CJIB, bevatten gedetailleerde bepalingen over de doelbinding, de voorwaarden voor de verwerking van persoonsgegevens, de verplichtingen van de gegevensverwerkingsverantwoordelijke, de verwerkingstermijnen, de verstrekking van gegevens aan derden, de rechtsbescherming en het toezicht. Met deze regels wordt voldaan aan de eisen die voortvloeien uit het Handvest en het EVRM.

8. Uitvoerings- en financiële consequenties

Gedurende de consultatie worden de financiële- en uitvoeringconsequenties van de implementatie van de richtlijn in kaart gebracht. De bij de uitvoering van de richtlijn betrokken instanties voeren hiertoe een uitvoeringstoets uit. Op basis hiervan en de te ontvangen consultatiereacties wordt deze paragraaf aangevuld.

9. Adviezen

Deze paragraaf is gereserveerd voor de bespreking van de adviezen die gedurende de consultatie worden ontvangen.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I (Wijziging van het Wetboek van Strafrecht)

Onderdeel A (Wijziging artikel 33a)

Dit onderdeel betreft een aanpassing van de regeling voor verbeurdverklaring. Voorgesteld wordt een nieuw onderdeel toe te voegen aan artikel 33a, tweede lid, Sr. Met dit nieuwe onderdeel b worden ook vatbaar voor verbeurdverklaring de voorwerpen die aan een ander dan de veroordeelde toebehoren indien deze voorwerpen geheel of ten dele aan diegene zijn gaan toebehoren met het kennelijke doel om de verbeurdverklaring of uitwinning van deze voorwerpen te bemoeilijken of te verhinderen, als diegene dit wist of redelijkerwijze kon vermoeden.

Met de voorgestelde aanpassing wordt artikel 13 van de Confiscatierichtlijn geïmplementeerd, dat voorschrijft dat confiscatie bij derden mogelijk moet zijn van voorwerpen die door een verdachte aan een derde zijn overgedragen als de derde wist of had moeten weten dat de overdracht of verwerving van het voorwerp tot doel had confiscatie te voorkomen.

Onderdeel B (Wijziging artikel 33b)

Artikel 33b Sr wordt gewijzigd zodat bij de verbeurdverklaring van een voorwerp de bescheiden waaruit de eigendom of andere rechten ten aanzien van het voorwerp blijken, zijn inbegrepen. Uit artikel 3, onderdeel 2, van de richtlijn volgt dat onder goederen ook moet worden verstaan de rechtsbescheiden waaruit de eigendom of andere rechten ten aanzien van goederen blijken. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de eigendoms- en aankoopbewijzen van een auto die met de opbrengsten van strafbare feiten is aangeschaft. Als de auto wordt verbeurd verklaard moet op grond van de richtlijn hetzelfde mogelijk zijn voor deze eigendoms- en aankoopbewijzen. Door de voorgestelde aanpassing van artikel 33b Sr is dat steeds het geval, tenzij de rechter anders bepaalt.

Met de voorgestelde aanpassing wordt artikel 3, onderdeel 2, van de Confiscatierichtlijn geïmplementeerd, dat bepaalt dat onder 'goederen' ook wordt verstaan rechtsbescheiden in om het even welke vorm waaruit de eigendom of andere rechten ten aanzien van goederen van enigerlei aard blijken.

Onderdeel C (Wijziging opschrift Eerste Boek, Titel IIA, Eerste afdeling)

Aan de Eerste Afdeling van Titel IIA van het Eerste Boek worden twee nieuwe maatregelen toegevoegd: de maatregel vervallenverklaring aan de staat van een voorwerp (voorgestelde artikel 36g Sr) en de maatregel confiscatie van een voorwerp (voorgestelde artikel 36h Sr). Deze wijziging strekt ertoe dit ook in het opschrift van deze afdeling tot uitdrukking te brengen.

Onderdeel D (Nieuw artikel 36g)

Eerste lid

In dit lid is bepaald dat op vordering van de officier van justitie bij afzonderlijke rechterlijke beschikking de vervallenverklaring aan de staat van een voorwerp kan worden uitgesproken in gevallen waarin een ingestelde strafvervolging vanwege bepaalde omstandigheden niet kan worden voortgezet.

Artikel 15 van de richtlijn schrijft voor dat confiscatie mogelijk is van hulpmiddelen, opbrengsten of goederen die verkregen zijn uit, of direct of indirect verband houden met het strafbare feit in kwestie. Hieraan wordt invulling gegeven met de voorwaarde dat het een voorwerp betreft dat in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld, vatbaar zou zijn voor verbeurdverklaring. Voor verbeurdverklaring zijn namelijk vatbaar onder meer opbrengsten van het strafbare feit, voorwerpen met behulp van welke het feit is begaan of voorbereid en voorwerpen die tot het begaan van het misdrijf zijn vervaardigd of bestemd (artikel 33a, eerste lid, onderdelen a, b, c en e, Sr).

Op grond van artikel 15 van de richtlijn moet vervallenverklaring aan de staat in ieder geval mogelijk zijn in de gevallen waarin strafvervolging had kunnen leiden tot een veroordeling voor strafbare feiten die direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kunnen opleveren. Met de voorwaarde dat het voorwerp vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring als de vervolging tot een veroordeling had geleid, wordt tot uitdrukking gebracht dat er een in artikel 33a, eerste lid, Sr bedoeld verband moet bestaan en worden vastgesteld tussen het feit waarvoor vervolging was ingesteld en het voorwerp waarvan de vervallenverklaring aan de staat wordt gevorderd. Dat een veroordeling was gevolgd als de vervolging was doorgezet hoeft voor de vervallenverklaring aan de staat niet te worden vastgesteld. Een dergelijke vaststelling zou immers een oordeel over de schuld van de verdachte impliceren, terwijl daarvan bij deze procedure zonder verdachte geen sprake kan zijn. De voorgestelde maatregel is niet beperkt tot strafbare feiten die direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kunnen opleveren. Deze maatregel kan worden gevorderd indien een strafvervolging wegens enig strafbaar feit moest worden gestaakt. De redenen voor deze keuze zijn besproken in paragraaf 4.2.2 van het algemeen deel.

Tweede lid

Vervallenverklaring aan de staat is mogelijk in de situatie waarin een verdachte is overleden voordat een tegen hem ingestelde strafvervolging heeft geleid tot een onherroepelijke uitspraak of onherroepelijke strafbeschikking (tweede lid, onderdeel 1°), waarin de strafvervolging moet worden gestaakt omdat het recht tot strafvordering is verjaard (tweede lid, onderdeel 2°) of waarin de strafvervolging is geschorst vanwege een zodanige psychische stoornis, psychogeriatrische aandoening of verstandelijke handicap van de verdachte waardoor hij niet in staat is de strekking van een tegen hem ingestelde strafvervolging te begrijpen (tweede lid, onderdeel 3°). Opgemerkt wordt dat van vervallenverklaring aan de staat ook mogelijk is in gevallen waarin strafvervolging wel heeft geleid tot een uitspraak of strafbeschikking maar de veroordeelde overlijdt voordat deze onherroepelijk is.

Naast de hierboven genoemde situaties waarin de voorgestelde maatregel kan worden gevorderd benoemt de richtlijn andersoortige ziektes van de verdachte of de vlucht van de verdachte (artikel 15, eerste lid, onderdelen a en b, Confiscatierichtlijn) als aangrijpingspunt om vervallenverklaring aan de staat te vorderen. Deze omstandigheden staan in Nederland niet in de weg aan voortzetting van de strafvervolgning, omdat de behandeling van een zaak dan ook buiten aanwezigheid van de verdachte kan worden afgerond (artikel 280 Sv). Om die reden is het niet nodig vervallenverklaring aan de staat in deze gevallen mogelijk te maken.

Derde lid

In dit lid worden verschillende artikelen die betrekking hebben op de verbeurdverklaring van voorwerpen, van overeenkomstige toepassing verklaard op de vervallenverklaring aan de staat. Dit betreft in de eerste plaats de voorwerpen die in aanmerking komen voor vervallenverklaring aan de staat. Dat zijn de voorwerpen die in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld vatbaar zouden zijn voor verbeurdverklaring. Deze voorwerpen zijn opgenomen in artikel 33a, eerste lid, Sr. Onder bepaalde omstandigheden kunnen ook voorwerpen, die niet aan de verdachte toebehoren verbeurd worden verklaard (artikel 33a, tweede en derde lid, Sr).

Bij de vervallenverklaring van een voorwerp is evenals bij de verbeurdverklaring inbegrepen de verpakking en de rechtsbescheiden die op het voorwerp betrekking hebben (artikel 33b Sr). Ook kan de rechter een geldelijke tegemoetkoming toekennen wanneer dit nodig is om te voorkomen dat degene aan wie de vervallenverklarde voorwerpen toebehoren, onevenredig zou worden getroffen (artikel 33c, tweede lid, Sr). Ten slotte worden voorwerpen die niet zijn inbeslaggenomen bij vervallenverklaring in de uitspraak op een bepaald geldelijk bedrag geschat. De voorwerpen moeten in dit geval worden uitgeleverd of de geschatte waarde moet worden betaald (artikel 34 Sr).

De procedure voor de vervallenverklaring aan de staat bij afzonderlijke rechterlijke beschikking wordt geregeld in het Wetboek van Strafvordering. Hiertoe wordt aan het Vierde Boek een titel toegevoegd: Titel XI Vervallenverklaring aan de staat en confiscatie bij afzonderlijke rechterlijke beschikking. Voor een toelichting op deze procedure wordt verwezen naar de toelichting op artikel II, onderdeel J, van dit wetsvoorstel.

Onderdeel E (Nieuw artikel 36h)

Eerste lid

In dit lid is bepaald dat op vordering van de officier van justitie bij een afzonderlijke rechterlijke beschikking de confiscatie kan worden uitgesproken van een inbeslaggenomen voorwerp dat onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf. Aan deze beslissing hoeft geen veroordeling voor een strafbaar feit vooraf te zijn gegaan.

Met het voorgestelde artikel wordt artikel 16 van de richtlijn geïmplementeerd, dat verplicht tot het mogelijk maken van de confiscatie van goederen die zijn geïdentificeerd in het kader van een onderzoek met betrekking tot een strafbaar feit, als deze voorwerpen zijn verkregen uit strafbaar gedrag. Dit moet ook mogelijk zijn in situaties waarin het niet mogelijk is om deze voorwerpen door middel van een andere

strafrechtelijke procedure – strafvervolgning of een procedure als bedoeld in artikel 15 van de richtlijn - af te nemen. Artikel 16 van de richtlijn ziet – anders dan het voorgestelde artikel 36h Sr – enkel op voorwerpen die zijn verkregen uit strafbaar gedrag in het kader van een criminele organisatie, voor zover dat gedrag direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kan opleveren (artikel 16, eerste lid). Daartoe is de maatregel confiscatie om redenen die in paragraaf 4.3.2 van het algemeen deel zijn besproken, niet beperkt. De maatregel ziet op voorwerpen die afkomstig zijn uit enig misdrijf. Dat betekent dat ook voorwerpen die bijvoorbeeld zijn verkregen door middel van witwassen kunnen worden geconfisqueerd. Daarbij kan worden gedacht aan het geval waarin geld wordt verdiend met de investering van crimineel vermogen in vastgoed dat vervolgens in waarde stijgt. Het vastgoed kan worden geconfisqueerd.

Voor confiscatie is vereist dat het voorwerp is inbeslaggenomen. Met dit vereiste wordt gebruik gemaakt van de ruimte die artikel 16, vijfde lid, van de richtlijn lidstaten biedt. Het vereiste van voorafgaande inbeslagneming draagt eraan bij dat de beschikking tot confiscatie van een voorwerp daadwerkelijk kan worden tenuitvoergelegd. Zo is er immers geen gelegenheid het voorwerp gedurende de procedure buiten bereik van justitie te brengen. De inbeslagneming is een vereiste voor de beslissing tot confiscatie, niet voor de vordering van de officier van justitie. Dit biedt de mogelijkheid om het voorwerp in beslag te nemen nadat de vordering tot confiscatie is ingediend. Als de inbeslagneming op een later moment plaatsvindt dan de betekening van de vordering, bestaat wel het risico dat het voorwerp is verdwenen ten tijde van de voorgenomen beslaglegging.

Met het vereiste dat het voorwerp onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf is aangesloten bij de strafbaarstelling van witwassen (artikelen 420bis e.v. Sr). Evenals bij een strafvervolgning wegens witwassen is voor de confiscatie van een voorwerp niet vereist dat het voorwerp in zijn geheel uit misdrijf afkomstig is. Indien het voorwerp gedeeltelijk uit de opbrengst van een misdrijf is gefinancierd en gedeeltelijk uit ander, legaal geld, kan nog steeds worden gezegd dat het – mede – uit enig misdrijf afkomstig is (Kamerstukken II 1999/2000, 27159, nr. 3, p. 17). Vanwege de inbreuk op het eigendomsrecht van de rechthebbende waartoe een confiscatieprocedure kan leiden, is van belang dat dit instrument op een redelijke wijze wordt toegepast. Confiscatie van voorwerpen is met name aangewezen als voorwerpen geheel of grotendeels uit de opbrengst van enig misdrijf zijn gefinancierd. In gevallen waarin een beslissing tot confiscatie zou leiden tot een disproportionele inmenging op het eigendomsrecht, kan dit worden gecompenseerd door de toekenning van een geldelijke tegemoetkoming door de rechter (zie ook de toelichting op het tweede lid).

Tweede lid

Voor confiscatie komen in aanmerking alle voorwerpen met een criminele herkomst. Onder voorwerpen wordt verstaan alle zaken, inclusief de verpakking, en alle vermogensrechten, met de bijbehorende eigendomsbewijzen (artikelen 33a, vierde lid, en 33b Sr zijn vanwege de verplichting in artikel 3, tweede lid, van de richtlijn van overeenkomstige toepassing). Net als bij de verbeurdverklaring van voorwerpen kan de rechter bij de confiscatie van voorwerpen een geldelijke tegemoetkoming toekennen aan degene aan wie de geconfisqueerde voorwerpen toebehoren en die door de beslissing tot confiscatie onevenredig zou worden getroffen (artikel 33c Sr is ingevolge artikel 36h, tweede lid, Sr van overeenkomstige toepassing). Net als bij de verbeurdverklaring of

onttrekking aan het verkeer, moet aan de hand van de omstandigheden van het geval worden beoordeeld of de eigenaar van het voorwerp door de confiscatie van zijn eigendom onevenredig wordt getroffen wanneer hem geen geldelijke tegemoetkoming wordt toegekend. Daarbij kan worden betrokken hoe de eigenaar van het voorwerp zich in relatie tot dat voorwerp heeft gedragen, de waarde van het voorwerp, alsmede eventueel voordeel dat de Staat na de confiscatie met betrekking tot dat voorwerp verkrijgt, bijvoorbeeld door de verkoop van (onderdelen) daarvan (ECLI:NL:HR:2018:1156). In geval het voorwerp waarop een beslissing tot confiscatie betrekking heeft gedeeltelijk is gefinancierd met geld met een legale herkomst, is dat een van de omstandigheden die bij deze beoordeling kan worden betrokken.

Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als een voorwerp wordt geconfisqueerd dat niet volledig is gefinancierd met de opbrengsten van strafbare feiten. De tegemoetkoming kan dan worden toegekend voor het deel dat is gefinancierd met middelen met een legale herkomst.

De procedure met betrekking tot confiscatie bij afzonderlijke rechterlijke beschikking wordt geregeld in het Vierde Boek van het Wetboek van Strafvordering, Titel XI Vervallenverklaring aan de staat en confiscatie bij afzonderlijke rechterlijke beschikking. Voor een toelichting op deze procedure wordt verwezen naar de toelichting op Artikel II, onderdeel J, van dit wetsvoorstel.

Artikel II (Wijziging van het Wetboek van Strafvordering)

Onderdeel A (Wijziging artikel 94)

Voorgesteld wordt artikel 94, tweede lid, Sv te wijzigen zodat ook voorwerpen waarvan de vervallenverklaring aan de staat of confiscatie kan worden uitgesproken, vatbaar zijn voor inbeslagneming. Er kunnen zich situaties voordoen waarin strafvervolgning niet kan worden voortgezet en toepassing van de maatregel vervallenverklaring aan de staat is aangewezen, of waarin geen strafvervolgning wordt ingesteld en toepassing van de maatregel tot confiscatie is aangewezen. Met de voorgestelde wijziging van artikel 94 Sv is het mogelijk dat voorwerpen in beslag worden genomen met het oog op de toepassing van deze maatregelen. Het zal in de praktijk kunnen voorkomen dat een voorwerp waarvan de vervallenverklaring aan de staat of confiscatie wordt gevorderd in eerste instantie reeds in beslag is genomen met het oog op verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer. De voorgestelde wijziging maakt tevens mogelijk dat het beslag kan voortduren als duidelijk is dat de voorgenomen strafvervolgning niet wordt ingesteld, de ingestelde strafvervolgning niet wordt voortgezet, of dat eerst of daarnaast een procedure gericht op de confiscatie van het voorwerp wordt gestart.

Onderdeel B (Wijziging artikel 117)

Tweede lid

In dit lid worden de voorwerpen aangevuld ten aanzien waarvan op grond van het eerste lid van artikel 117 Sv door de officier van justitie een machtiging tot vervreemden, vernietigen, prijsgeven of tot een ander doel dan het onderzoek bestemmen van het inbeslaggenomen voorwerp kan worden gegeven. Hiertoe wordt expliciet opgenomen dat het ook kan gaan om voorwerpen die een snelle waardevermindering kennen (onderdeel a) en waarvan de kosten van onderhoud niet in verhouding staan tot de waarde van het

voorwerpen (onderdeel b). Daarnaast wordt voorgesteld een nieuw onderdeel d in te voegen, dat voorziet in de mogelijkheid tot het verlenen van een machtiging om een inbeslaggenomen voorwerp te vervreemden, te vernietigen, prijs te geven of tot een ander doel dan het onderzoek te bestemmen als het voorwerpen betreft waarvan het beheer bijzondere voorzieningen of deskundigheid vereist die niet onmiddellijk beschikbaar zijn (onderdeel d).

Met deze aanpassingen in het tweede lid wordt artikel 21, eerste lid, van de richtlijn geïmplementeerd.

Derde lid (nieuw)

Met dit nieuwe lid wordt voorzien in de verplichting tot kennisgeving aan de beslagene, en andere belanghebbenden, van de machtiging van de officier van justitie om een inbeslaggenomen voorwerp tussentijds te vervreemden. Dit onder vermelding van de redenen daarvoor en het recht om hiertegen een klaagschrift in te dienen. Met de terminologie 'andere belanghebbenden' wordt tot uitdrukking gebracht dat ook anderen dan de beslagene in kennis moeten worden gesteld van de voorgenomen tussentijdse vervreemding, voor zover zij een belang hebben bij het voorwerp ten aanzien waarvan het voornemen bestaat tot tussentijdse vervreemding. De richtlijn spreekt in dit verband van 'de getroffen persoon', waaronder wordt verstaan de persoon tegen wie een bevrozings- of confiscatiebevel is uitgevaardigd, de persoon die voorwerpen bezit die het voorwerp zijn van een bevrozings- of confiscatiebevel, een derde aan wiens of wier rechten met betrekking tot goederen die het voorwerp zijn van een bevrozings- of confiscatiebevel, rechtstreeks afbreuk wordt gedaan door dat bevel, of een natuurlijke persoon of rechtspersoon van wie goederen het voorwerp van een tussentijdse verkoop (artikel 3, onder 10, Confiscatierichtlijn). Met dit lid wordt artikel 21, tweede lid, van de richtlijn geïmplementeerd. De kennisgevingsverplichting heeft geen betrekking op de tussentijdse vernietiging van inbeslaggenomen voorwerpen of de overige in artikel 117, eerste lid, Sv genoemde mogelijkheden voor tussentijdse beëindiging van de bewaring, omdat dit een onevenredige belasting voor de officier van justitie en de rechtspraak zou betekenen. Uitvoering van deze verplichting zou dan vrijwel onuitvoerbaar worden nu jaarlijks ongeveer 80.000 inbeslaggenomen voorwerpen tussentijds worden vernietigd. De tussentijdse vervreemding van inbeslaggenomen voorwerpen vindt jaarlijks ongeveer 18.000 keer plaats. Dit geldt ook voor de rechtspraak, die is belast met de behandeling van de klaagschriften die tegen een dergelijke kennisgeving kunnen worden ingediend. Van belang hierbij is bovendien dat de tussentijdse vernietiging betrekking heeft op voorwerpen die een gevaar opleveren voor de samenleving en om die reden sowieso dienen te worden vernietigd.

De richtlijn bevat geen voorschriften over het moment waarop de kennisgeving moet worden gedaan en de inhoudelijke eisen waaraan de kennisgeving moet voldoen. Met het oog op de uitvoerbaarheid en het zoveel mogelijk beperken van de administratieve lasten is voor het moment waarop de kennisgeving moet worden gedaan aansluiting gezocht bij het moment van kennisgeving van inbeslagneming. In de uitvoeringspraktijk is ten aanzien van bepaalde voorwerpen, zoals voertuigen, op het moment van inbeslagneming van een voorwerp in de regel al duidelijk of een voorwerp zal worden vervreemd, bijvoorbeeld omdat het een voorwerp betreft dat snel in waarde daalt. Door een dergelijk voorwerp niet voor langere tijd op te slaan, maar tussentijds te vervreemden wordt een zo hoog mogelijke opbrengst gerealiseerd bij de verkoop. Bij de

inbeslagneming zal in die gevallen direct, tegelijkertijd met de kennisgeving van inbeslagneming, een kennisgeving kunnen worden gedaan van de machtiging tot tussentijdse vervreemding. In gevallen waarin het ten tijde van de inbeslagneming van een voorwerp niet duidelijk is dat het een voorwerp betreft waarvoor het aangewezen is om tot tussentijdse vervreemding over te gaan, of wanneer niet direct een kennisgeving van inbeslagneming kan worden gegeven, zal de kennisgeving van het voornemen tot tussentijdse vervreemding direct na de beslissing daartoe moeten plaatsvinden. Dit kan geschieden door middel van het aangetekend toezenden van de kennisgeving aan de beslagene en de andere belanghebbenden.

De uitreiking van de kennisgeving kan achterwege blijven, als uitreiking redelijkerwijs niet mogelijk is. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de belanghebbende is gevlucht of niet kan worden opgespoord. Ook als is gebleken dat de aangetekend toegezonden kennisgeving niet in ontvangst is genomen kan worden aangenomen dat uitreiking redelijkerwijs niet mogelijk is gebleken.

De officier van justitie zal in de kennisgeving tot tussentijdse vervreemding de redenen hiervoor moeten vermelden, zodat deze voor de beslagene en de andere belanghebbende kenbaar zijn. Dit betekent dat in de kennisgeving moet worden opgenomen op welke in artikel 117, tweede lid, Sv genoemde gronden het voornemen tot tussentijdse vervreemding bestaat. Daarnaast dienen de beslagene en de andere belanghebbenden erop te worden gewezen dat zij het recht hebben om een klaagschrift in te dienen tegen de voorgenomen verkoop. Het voorgestelde artikel 552bb Sv voorziet in de mogelijkheid tot het indienen van een dergelijk klaagschrift. Voor een nadere toelichting op dit artikel wordt verwezen naar de toelichting op artikel II, onderdeel H.

Met de voorgestelde mogelijkheid voor de beslagene en de andere belanghebbenden om over het voornemen tot tussentijdse vervreemding te worden gehoord in het kader van de beklagprocedure wordt uitvoering gegeven aan de in artikel 21, tweede lid, van de richtlijn, opgenomen verplichting om de getroffen persoon in de gelegenheid te stellen om vóór de tussentijdse vervreemding te worden gehoord. Tot de tussentijdse vervreemding wordt immers pas overgegaan nadat onherroepelijk op het klaagschrift is beslist. De belanghebbenden worden voorafgaand aan deze beslissing gehoord. Het horen vindt dus plaats voordat daadwerkelijk tot vervreemding van het voorwerp wordt overgegaan. Vanwege de inbedding van het horen in de beklagprocedure voorziet de voorgestelde regeling niet in de mogelijkheid die de richtlijn biedt om de beslagene en andere belanghebbenden in spoedeisende gevallen niet in de gelegenheid te stellen om te worden gehoord over de machtiging.

Onderdeel C (Wijziging artikel 119a)

De voorgestelde aanpassing van artikel 119a Sv betreft een wijziging van technische aard. In dit artikel is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur voorschriften worden gegeven met betrekking tot de toepassing van artikel 117, eerste tot en met het derde lid, Sv. Dit betreft de machtiging van de officier van justitie tot vervreemden, vernietigen, prijsgeven dan wel het tot een ander doel dan het onderzoek bestemmen van het inbeslaggenomen voorwerp. Deze regels zijn opgenomen in het Besluit inbeslaggenomen voorwerpen (BIV). Vanwege de invoeging van een nieuwe derde lid met betrekking tot het in kennis stellen van de beslagenen en andere belanghebbenden van de machtiging van de officier van justitie tot tussentijdse

vervreemding, wordt de grondslag om bij algemene maatregel van bestuur regels te stellen vernummerd naar het eerste, tweede en vierde lid van artikel 117 Sv.

Onderdeel D (Wijziging artikelen 141, 142 en 181)

De voorgestelde wijziging van de artikelen 141 en 142 Sv strekt ertoe te verduidelijken dat opsporingsambtenaren ook bevoegd zijn voor opsporing van voorwerpen die voor vervallenverklaring aan de staat of confiscatie in aanmerking komen. Deze wijziging is nodig omdat het bij een dergelijk onderzoek niet steeds hoeft te gaan om de opsporing van strafbare feiten maar het ook kan gaan om de opsporing van voorwerpen die in verband staan met strafbare feiten en het verband tussen die voorwerpen en strafbare feiten. Met de voorgestelde wijziging van de artikelen 141 en 142 Sv zijn opsporingsambtenaren, gezien de definitie van opsporing in artikel 132a Sv als onderzoek "in verband met strafbare feiten", ook bevoegd tot het doen van onderzoek met betrekking tot voorwerpen die in aanmerking komen voor vervallenverklaring aan de staat of confiscatie als dit onderzoek (strikt genomen) geen of nog geen opsporing van strafbare feiten betreft.

Het voorgaande geldt ook voor het op vordering van de officier van justitie verrichten van onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris. Dat is op dit moment alleen mogelijk in verband met de opsporing van een strafbaar feit. De voorgestelde wijziging van artikel 181 Sv heeft tot doel mogelijk te maken dat de rechter-commissaris op vordering van de officier van justitie onderzoekshandelingen verricht in het kader van een onderzoek met betrekking tot voorwerpen die voor vervallenverklaring aan de staat of confiscatie in aanmerking komen.

Wanneer een voorwerp wordt aangetroffen ten aanzien waarvan er een verdenking is dat dit uit enig misdrijf afkomstig is, zal tevens sprake kunnen zijn van een verdenking van een concreet misdrijf. Dan kunnen de bestaande opsporingsbevoegdheden – als aan de daarvoor geldende voorwaarden is voldaan – worden toegepast.

Onderdeel E (Wijziging artikel 311)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 311 Sv wordt voorgeschreven dat de officier van justitie het voornemen tot het indienen van een vordering tot confiscatie van een voorwerp kenbaar maakt aan de verdachte op het moment waarop hij tijdens het onderzoek op de terechtzitting oplegging van een straf of maatregel vordert. Hiermee wordt aangesloten bij de vergelijkbare verplichting voor het kenbaar maken van een vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Als gedurende een strafzaak een vordering tot confiscatie wordt gedaan van een voorwerp dat in verband staat met het strafbare feit waarop de strafvervolgning betrekking heeft, dienen de verdachte en de rechter daarover tijdig te worden geïnformeerd zodat de verdachte weet wat hij kan verwachten en de rechter hiermee in gevallen die daartoe aanleiding geven rekening kan houden bij de straftoemeting.

Onderdeel F (Artikel 530a)

Eerste lid

De rechter kan de belanghebbende een vergoeding toekennen voor gemaakte reis- en verblijfskosten als de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie wordt afgewezen. Naar het model van artikel 530 Sv is hiervoor in artikel 530a Sv een regeling opgenomen. De toe te kennen vergoeding wordt berekend op grond van het bepaalde in de Wet tarieven in strafzaken.

Tweede lid

De rechter kan bij de beslissing tot afwijzing van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie ook een vergoeding toekennen voor de schade ten gevolge van tijdverzuim dat de belanghebbende heeft geleden door de behandeling van de vordering op de zitting – het gederfde loon of de gederfde inkomsten – en voor de kosten van een advocaat. In het geval de advocaat was toegevoegd kan enkel de eigen bijdrage worden vergoed (zie ook de wijziging van artikel 44a Wet op rechtsbijstand, in Artikel VI van dit wetsvoorstel).

Derde lid

Om voor vergoeding van de in het eerste en tweede lid bedoelde kosten in aanmerking te komen, dient de belanghebbende daartoe een verzoek in te dienen bij het gerecht dat in feitelijke aanleg de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie heeft behandeld. Een dergelijk verzoek kan door de belanghebbende gedurende of na afloop van de zitting worden ingediend. In het laatste geval dient het verzoek te worden ingediend binnen drie maanden na het onherroepelijk worden van de beschikking waarin de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie is afgewezen.

Vierde lid

Voor de behandeling van een verzoek tot vergoeding van de in het eerste en tweede lid genoemde kosten wordt aangesloten bij de procedureregeling in artikel 530, vierde lid, Sv. Dit betekent onder meer dat de behandeling van het verzoek in het openbaar plaatsvindt. De rechter gaat tot toekenning van de vergoeding over indien, gelet op alle omstandigheden van het geval, gronden van billijkheid aanwezig zijn. Bij de bepaling van het bedrag houdt de rechter rekening met de levensomstandigheden van de belanghebbende en nog openstaande geldboetes of andere aan de staat verschuldigde geldsommen die aan de belanghebbende bij vonnis of arrest of bij strafbeschikking zijn opgelegd. In dat geval worden openstaande geldboetes of andere betalingsverplichtingen aan de staat verrekend met de toe te kennen vergoeding.

De beschikking wordt onverwijld betekend aan de belanghebbende. Tegen deze beschikking kunnen zowel de officier van justitie (binnen twee weken na betekening) als de belanghebbende (binnen een maand na dagtekening) hoger beroep instellen. Ingeval sprake is van een door de rechtbank toegekende vergoeding kan deze pas worden uitgekeerd nadat de beschikking onherroepelijk is geworden. Uitbetaling van de vergoeding gebeurt door de griffier.

Onderdeel G (Wijziging artikel 551)

Voorgesteld wordt aan artikel 551 Sv een verwijzing toe te voegen naar de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie. Deze aanpassing heeft tot gevolg dat in geval van verdenking van de in dat artikel genoemde strafbare feiten (de artikelen 138, 138a en 139 Sr), opsporingsambtenaren bevoegd zijn uitlevering te vorderen van voor inbeslagneming vatbare voorwerpen, als deze vordering erop is gericht vervallenverklaring aan de staat of confiscatie van die voorwerpen mogelijk te maken en deze na uitlevering in beslag te nemen. Daartoe hebben opsporingsambtenaren toegang tot alle plaatsen, waar redelijkerwijs vermoed kan worden dat een dergelijk strafbaar feit wordt begaan (artikel 551, tweede lid, Sv). Anders dan de bevoegdheid uit artikel 96a Sv (bevel tot uitlevering aan houder van voorwerp) kan een vordering op grond van dit artikel ook aan een verdachte worden gericht. Dit kan aan de orde zijn ingeval van een vordering tot confiscatie, vooruitlopend op de beslissing tot het instellen van strafvervolgung tegen een verdachte. Hiermee wordt aangesloten bij de regeling voor verbeurdverklaring en onttrekking aan het verkeer.

Onderdeel H (nieuwe artikelen 552ba en 552bb)

Artikel 552ba

Eerste lid

Met dit lid wordt geregeld dat de belanghebbenden bij een voorwerp waarvan de vervallenverklaring aan de staat of confiscatie is uitgesproken zich kunnen beklagen over die beslissing. Hiervoor wordt aangesloten bij de formulering van artikel 552b Sv waarin is geregeld dat belanghebbenden, anders dan de verdachte of veroordeelde, zich kunnen beklagen over de verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer van hun toekomende voorwerpen.

De mogelijkheid van beklag staat niet open voor belanghebbenden die zijn gehoord, of daartoe in ieder geval zijn opgeroepen, bij de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie. Deze belanghebbenden hebben immers bij de behandeling van de vordering gelegenheid gehad naar voren te brengen waarom zij menen dat de vordering moet worden afgewezen en de voorwerpen aan hen moeten worden teruggegeven. Als procespartij kunnen zij cassatieberoep instellen tegen de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie (zie het voorgestelde artikel 584 Sv).

Tweede lid

Overeenkomstig artikel 552b, tweede en derde lid, Sv dient een belanghebbende een klaagschrift in te dienen bij de griffie van de rechtbank binnen drie maanden nadat de beschikking waarin is beslist over de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie onherroepelijk is geworden. Indien een klaagschrift is ingediend na de termijn van drie maanden, blijft niet-ontvankelijkverklaring achterwege als sprake is van verontschuldigbare termijnoverschrijding (vgl. bijvoorbeeld ECLI:NL:HR:2017:2397). Daarbij moet het gaan om bijzondere, de belanghebbende niet toe te rekenen omstandigheden. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen ingeval een tot dan toe onbekend gebleven belanghebbende na afloop van de termijn van drie maanden kennis neemt van

de beschikking tot vervallen verklaring aan de staat of confiscatie en op dat moment een klaagschrift indient.

De behandeling van het klaagschrift door de raadkamer vindt plaats in het openbaar.

Derde en vierde lid

Het derde lid bepaalt dat de raadkamer de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van een voorwerp herroept als zij het klaagschrift gegrond verklaart. Dit betekent dat het voorwerp aan de beslagene of een andere rechthebbende wordt teruggegeven, tenzij de raadkamer op grond van het vierde lid beslist dat het voorwerp wordt onttrokken aan het verkeer.

Artikel 552bb

Eerste lid

Voorgesteld wordt dat belanghebbenden bij een inbeslaggenomen voorwerp een klaagschrift kunnen indienen tegen het voornemen van de officier van justitie om dit voorwerp tussentijds te vervreemden. Artikel 117 Sv voorziet in de mogelijkheid dat inbeslaggenomen voorwerpen – voorafgaand aan een onherroepelijke einduitspraak in de strafzaak – met machtiging van de officier van justitie worden vervreemd als sprake is van één van de in het tweede lid van dat artikel genoemde situaties (niet geschikt voor opslag, de kosten van bewaring staan niet in een redelijke verhouding tot hun waarde, of de voorwerpen zijn vervangbaar en de tegenwaarde kan op eenvoudige wijze worden bepaald). Deze situaties worden met dit wetsvoorstel uitgebreid, ter implementatie van artikel 21, eerste lid, van de richtlijn. Voor de toelichting hierop wordt verwezen naar artikel I, onderdeel B, van de artikelsgewijze toelichting.

De tussentijdse vervreemding van voorwerpen voorafgaand aan een onherroepelijke einduitspraak beoogt onder meer te voorkomen dat voorwerpen worden bewaard die niet geschikt zijn voor opslag of hoge kosten worden gemaakt die niet in verhouding staan tot de te bewaren voorwerpen. Gelet hierop is het van belang dat zo snel mogelijk op het klaagschrift wordt beslist. Daarom wordt voorgeschreven dat een beslissing op het klaagschrift binnen dertig dagen na ontvangst van het klaagschrift dient plaats te vinden. Hiermee is aansluiting gezocht bij artikel 552a, achtste en negende lid, Sv, waarin eenzelfde termijn geldt voor klaagschriften die zijn ingediend door een functioneel verschoningsgerechtigde of die betrekking hebben op de uitvoering van een verzoek om rechtshulp van een vreemde staat.

Tweede lid

Een belanghebbende dient een klaagschrift in te dienen binnen veertien dagen na ontvangst van de kennisgeving inhoudende het voornemen tot de tussentijdse vervreemding van het betreffende voorwerp. Dit op straffe van niet ontvankelijkheid. Voor de termijn van veertien dagen is aansluiting gezocht bij de termijn van veertien dagen die geldt voor het indienen van een klaagschrift door een beslagene tegen de beslissing tot teruggave van een voorwerp of het ten behoeve van een rechthebbende in bewaring houden van een voorwerp (artikel 116, derde lid, Sv). Een dezelfde termijn geldt voor het indienen van een klaagschrift tegen inbeslagneming van voorwerpen in

het kader van een Europees onderzoeksbevel (artikel 5.4.10, eerste lid, Sv).

Derde lid

Dit lid bepaalt dat het indienen van een klaagschrift tegen de machtiging bedoeld in artikel 117, eerste lid, Sv schorsende werking heeft. Dit betekent dat een inbeslaggenomen voorwerp niet kan worden vervreemd voordat het gerecht een beslissing heeft genomen op het klaagschrift. Hiermee wordt artikel 24, zesde lid, laatste zin, van de richtlijn geïmplementeerd dat bepaalt dat lidstaten moeten voorzien in de mogelijkheid dat een rechtbank de uitvoering van een bevel tot tussentijdse verkoop kan schorsen indien de getroffen persoon anders onherstelbare schade zou lijden. Om de belangen van belanghebbenden bij een inbeslaggenomen voorwerp optimaal te beschermen is er in overeenstemming met overweging 43 van de richtlijn voor gekozen om het indienen van een klaagschrift in alle gevallen schorsende werking te laten hebben en dit niet afhankelijk te maken van de beoordeling van het gerecht dat bevoegd is om op het klaagschrift te beslissen.

Vierde lid

Voor de procedure wordt aangesloten bij de in artikel 552a Sv opgenomen regeling voor de beklagprocedure. Dit betekent dat een klaagschrift zo spoedig mogelijk moet worden ingediend na ontvangst van de kennisgeving inhoudende het voornemen tot tussentijdse vervreemding van het betreffende voorwerp, doch uiterlijk binnen de in het tweede lid genoemde termijn van twee weken na ontvangst van de kennisgeving van de machtiging. Bepalend voor het moment waarop de termijn waarbinnen het klaagschrift moet zijn ingediend is het moment waarop de beslagene of belanghebbende de kennisgeving tot tussentijdse verkoop hebben ontvangen. Vanaf dat moment start de in het tweede lid genoemde termijn van veertien dagen.

Een belanghebbende kan er voor kiezen om in het klaagschrift alleen over de machtiging te klagen, maar kan dit klaagschrift ook gebruiken om tegelijkertijd te klagen over de inbeslagneming van het voorwerp. Omdat beide klaagschriften zo spoedig mogelijk moeten worden ingediend is voorstelbaar dat deze worden gecombineerd in één klaagschrift. Hierbij zal de belanghebbende in het oog moeten houden dat voor de indiening van de klaagschriften verschillende termijnen van toepassing zijn. Als het klaagschrift betrekking heeft op zowel de machtiging als de inbeslagneming geldt de kortste indieningstermijn, te weten veertien dagen na ontvangst van de kennisgeving van de machtiging. Een dergelijk gecombineerd klaagschrift dat later dan twee weken wordt ingediend is niet-ontvankelijk met betrekking tot het beklag tegen de tussentijdse vervreemding, maar kan in behandeling worden genomen met betrekking tot het beklag tegen de inbeslagneming. Dit laatste uiteraard alleen als het klaagschrift is ingediend binnen de in artikel 552a, derde en vierde lid, Sv genoemde termijnen.

Het klaagschrift over de machtiging wordt ingediend bij de griffie van het gerecht in feitelijke aanleg, waarvoor de zaak wordt vervolgd of het laatst werd vervolgd, of, als (nog) geen strafvervolgung is ingesteld, ter griffie van de rechtbank van het arrondissement, binnen hetwelk de inbeslagneming heeft plaatsgevonden. De behandeling van het klaagschrift vindt plaats in het openbaar.

Met het voorgestelde artikel 552bb Sv wordt artikel 24, zesde lid, van de richtlijn geïmplementeerd.

Onderdeel I (Wijziging artikel 552d)

Eerste lid

Voorgesteld wordt aan het eerste lid van artikel 552d Sv een verwijzing naar de nieuwe artikelen 552ba en 552bb Sv toe te voegen. Hiermee wordt voor de regeling van het beklag over de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van voorwerpen en voor de regeling van het beklag tegen de machtiging tot de tussentijdse verkoop van inbeslaggenomen voorwerpen aangesloten bij de regeling voor het beklag op grond van de artikelen 552a, 552ab en 552b Sv. Zo is voorzien in een regeling voor de betekening van de beslissing op het klaagschrift aan de klager en in de mogelijkheid voor de klager om cassatie in te stellen tegen de beschikking van de raadkamer.

Vierde lid

In artikel 552bb, eerste lid, Sv is bepaald dat de raadkamer binnen een termijn van dertig dagen na indiening op het klaagschrift dient te beslissen, met het oog op een zo snel mogelijke afhandeling van het beklag zodat – in geval het beklag ongegrond is – zo snel mogelijk aan de machtiging uitvoering kan worden gegeven. Overeenkomstig de regeling van artikel 552d, derde en vierde lid, Sv, dat een regeling geeft voor de beslissing op een klaagschrift van een verschoningsgerechtigde of een klaagschrift over de uitvoering van een verzoek om rechtshulp, wordt ook voor de beslissing in cassatie een termijn bepaald waarbinnen op de schriftuur moet zijn beslist. Dit betreft een termijn van negentig dagen.

Onderdeel J (Nieuwe Titel XI. Vervallenverklaring aan de staat en confiscatie van voorwerpen bij afzonderlijke rechterlijke beslissing)

Aan het Vierde Boek 'Eenige rechtsplegingen van bijzondere aard' wordt een titel toegevoegd waarin de procedure met betrekking tot vervallenverklaring aan de staat en confiscatie van voorwerpen wordt geregeld, getiteld: Titel XI. Vervallenverklaring aan de staat en confiscatie van voorwerpen bij afzonderlijke rechterlijke beslissing. De vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie wordt behandeld door de raadkamer. De algemene regeling voor de procedure in de raadkamer (artikelen 21 tot en met 25 Sv) alleen is niet voldoende voor een toereikende regeling van de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie. Daarom heeft de algemene regeling aanvulling.

De aanvulling heeft onder meer betrekking op de volgende aspecten: de bevoegde rechtbank (relatieve competentie), de vordering van de officier van justitie en de termijnen voor het indienen daarvan, de oproeping van belanghebbenden, getuigen en deskundigen voor de zitting, de (openbare) behandeling van de zaak op de zitting, het horen van getuigen en deskundigen, het bewijs, de uitspraak en de betekening van de beschikking en het instellen van rechtsmiddelen. In deze titel zijn de aanvullende bepalingen samengebracht. Deze gelden – voor zover daar niet expliciet van wordt afgeweken – in aanvulling op de algemene bepalingen met betrekking tot de behandeling door de raadkamer.

Artikel 576

In dit artikel wordt bepaald welke rechtbank bevoegd is een vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp te behandelen (relatieve competentie). Met deze bevoegdheidsregeling is zoveel mogelijk aangesloten bij artikel 2 Sv. Dit vanwege het feit dat een confiscatieprocedure verband kan houden met een strafvervolgning. Bovendien kan de belanghebbende in geval van strafvervolgning zich over de inbeslagneming beklagen bij de rechtbank die de zaak berecht, zal berechten of heeft berecht (artikel 552a Sv). Dit pleit ervoor de rechtbanken relatief bevoegd te maken die bevoegd zijn om een strafbaar feit te berechten waarop de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp betrekking heeft.

Eerste lid

Als een vordering tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie van een voorwerp voorafgaat aan een strafvervolgning, daaraan parallel loopt of daarop volgt, is het wenselijk dat de vordering door dezelfde rechtbank wordt behandeld als waar de berechting van een strafbaar feit waarbij het voorwerp is betrokken plaatsvindt of heeft plaatsgevonden. Daarom is de rechtbank bevoegd binnen het rechtsgebied waar de strafvervolgning is ingesteld of zal worden ingesteld in gevallen waarin daarvan sprake is.

Tweede lid

Als ten tijde van de vordering tot confiscatie geen vervolging is ingesteld, geen vervolging zal worden ingesteld of nog niet bekend is of vervolging wordt ingesteld, zijn gelijkelijk bevoegd de rechtbank in het rechtsgebied waarbinnen het voorwerp is inbeslaggenomen (onderdeel a), de rechtbank in het rechtsgebied waarbinnen een van de belanghebbenden woon- of verblijfplaats heeft of zich bevindt (onderdeel b), of de rechtbank die bevoegd is in zaken die door het functioneel parket of landelijk parket worden aangebracht (onderdeel c).

De regeling van het voorgestelde onderdeel c is toegesneden op de bevoegdheid van het functioneel parket en het landelijk parket. Inmiddels is een wetsvoorstel aanhangig bij de Tweede Kamer dat voorziet in aanpassing van de regeling van de relatieve competentie voor het functioneel parket en het landelijke parket (Kamerstukken II 2023/24, 36463, nr. 2, artikel II). In dat wetsvoorstel wordt de regeling op grond waarvan de rechtbank Amsterdam, de rechtbank Oost-Brabant, de rechtbank Overijssel en de rechtbank Rotterdam gelijkelijk bevoegd zijn indien de officier van justitie bij het functioneel parket met de vervolging van het strafbare feit is belast, geherformuleerd. Met de formulering van het voorgestelde onderdeel c wordt nauw aangesloten bij die van dit wetsvoorstel. In geval van een vordering tot vervallenverklaring of tot confiscatie hoeft er geen specifiek strafbaar feit bekend te zijn. Daarom is in onderdeel c gekozen voor bevoegdheid van de in dat onderdeel genoemde rechtbanken indien de officier van justitie van het functioneel parket of landelijk parket de vordering tot vervallenverklaring of tot confiscatie indient.

Artikel 577

Eerste lid

Een vordering tot vervallenverklaring aan de staat van een voorwerp dient door de officier van justitie te worden ingediend uiterlijk zes maanden na het intreden van de grond voor het niet-voortzetten van een ingestelde strafvervolging die aanleiding heeft gegeven voor het indienen van de vordering (artikel 36g, tweede lid, Sr). Hiermee wordt voorkomen dat de belanghebbenden bij het voorwerp – de nabestaanden van de verdachte of de voormalige verdachte - gedurende langere tijd in onzekerheid blijven over hetgeen met het voorwerp gebeurt. De termijn van zes maanden biedt het openbaar ministerie voldoende tijd om de vordering voor te bereiden.

Tweede lid

Dit lid bepaalt binnen welke termijn een vordering tot confiscatie van een voorwerp door de officier van justitie dient te worden ingediend. Hiervoor wordt uitgegaan van een termijn van twee jaar. Dit biedt voldoende tijd om het voor de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie van een voorwerp benodigde onderzoek te verrichten. Bij het bepalen van het startpunt van de termijn moet onderscheid worden gemaakt tussen de gevallen waarin wel en geen strafvervolging is ingesteld. Indien geen strafvervolging is ingesteld, is het startpunt van de termijn van twee jaar het moment van inbeslagneming van het voorwerp. Indien wel strafvervolging is ingesteld voor het strafbare feit waarmee het voorwerp zou zijn verkregen, vangt de termijn aan op het moment dat wordt besloten tot beëindiging van de strafvervolging of, als de strafvervolging tot een einduitspraak heeft geleid, na het onherroepelijk worden van de einduitspraak.

Derde lid

De vordering wordt gemotiveerd en vermeldt dus welk voorwerp het betreft en op welke gronden de vordering berust. In de vordering worden ook de getuigen en deskundigen genoemd die de officier van justitie voor de zitting zal oproepen. Indien een tolk wordt opgeroepen wordt daarvan eveneens opgave gedaan. Zo kunnen degenen die kennis nemen van de vordering – bekende belanghebbenden en de rechtbank - zich goed op de behandeling van de vordering voorbereiden en worden zij in gelegenheid gesteld te bepalen of het nodig is te verzoeken anderen op te roepen.

In het algemeen deel (paragraaf 4.6) is gewezen op de wenselijkheid van een (marginale) rechterlijke toetsing van de beslissing van de officier van justitie tot het indienen van een vordering tot confiscatie. Bij die toetsing kan, behalve de op de zaak betrekking hebbende stukken, ook de motivering van de vordering een rol spelen. Zie nader de toelichting bij artikel 582, eerste lid.

Vierde lid

De vordering wordt betekend aan de bekende belanghebbenden bij het voorwerp. Belanghebbenden zijn degenen die een rechtstreeks belang hebben bij de vordering. Belanghebbende is in ieder geval de beslagene, maar ook andere personen van wie de rechten ten aanzien van het voorwerp komen te vervallen als de vordering wordt

toegewezen en de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van het voorwerp wordt uitgesproken. Dat is de eigenaar van het voorwerp. Indien de vordering betrekking heeft op een zakelijk of persoonlijk recht ten aanzien van een voorwerp, is de rechthebbende belanghebbende bij de vordering. Van het openbaar ministerie wordt verwacht dat de nodige inspanningen worden geleverd om alle belanghebbenden tijdig in beeld te krijgen zodat op het moment van het indienen van de vordering alle belanghebbenden bekend zijn en zij kunnen worden geïnformeerd over de vordering en hun rechten. Als het bijvoorbeeld gaat om een woning zal de eigenaar van de woning zoals vermeld in het Kadaster – ook als dat een katvanger is - belanghebbende zijn. Diegene moet door het openbaar ministerie worden geïnformeerd. Eventuele andere personen die menen belanghebbenden bij het voorwerp te zijn kunnen zich altijd bij het openbaar ministerie melden. Zij kunnen dan aangeven op grond waarvan zij als belanghebbende moeten worden aangemerkt.

De belanghebbenden zijn procespartij in de raadkamerprocedure met betrekking tot de vordering en hebben rechten, waar zij op worden gewezen. Het gaat om het recht op rechtsbijstand (artikel 23, derde lid, Sv), het recht op kennisneming van de op de zaak betrekking hebbende stukken (artikel 23, vijfde lid, Sv) en, indien de belanghebbende de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheerst, het recht te verzoeken deze stukken schriftelijk te laten vertalen (voorgestelde artikel 580, vierde lid, Sv), het recht te verzoeken om bijstand van een tolk op de zitting (voorgestelde artikel 580, vierde lid, Sv), en het recht om te verzoeken getuigen en deskundigen voor de zitting te doen oproepen (voorgestelde artikel 578 Sv) of mee te brengen op de zitting.

Artikel 578 (oproeping getuigen en deskundigen)

Eerste lid

De officier van justitie kan getuigen en deskundigen oproepen voor de zitting.

Tweede lid

De voorzitter van de raadkamer kan, ambtshalve of op verzoek van de belanghebbende, de officier van justitie bevelen getuigen of deskundigen op te roepen voor de zitting. Het bevel bevat de namen en de woon- of verblijfplaats van de desbetreffende getuige of deskundige. Als deze gegevens onbekend zijn kan worden volstaan met een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de getuige of deskundige.

Derde lid

De belanghebbende kan de voorzitter van de raadkamer verzoeken getuigen en deskundigen voor de zitting te doen oproepen. Een dergelijk verzoek moet worden ingediend binnen een maand na de betekening van de vordering tot confiscatie, en bevat de namen en de woon- of verblijfplaats van de desbetreffende getuige of deskundige. Als deze gegevens onbekend zijn kan worden volstaan met een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de getuige of deskundige. Indien na de termijn van een maand door een belanghebbende nog verzoek tot het oproepen van een getuige of deskundige wordt ingediend, handelt de raadkamer naar bevind van zaken.

Artikel 579 (oproeping belanghebbenden)

Eerste lid

De officier van justitie roept de bekende belanghebbenden, getuigen, deskundigen en tolken op voor de zitting, zodat deze kennis hebben van de datum en plaats van de zitting. De belanghebbenden worden hierdoor in de gelegenheid gesteld zich ter zitting tegen de vordering te verweren. De officier van justitie roept zowel de getuigen en deskundigen op die door de officier van justitie zijn vermeld in de vordering die eerder aan de bekende belanghebbenden is betekend, als de getuigen en deskundigen waarvan de oproeping is bevolen door de voorzitter van de raadkamer. Tolken worden opgeroepen voor zover daaraan behoefte bestaat. Met de voorgestelde regeling wordt aangesloten bij de regeling voor de terechtzitting, in artikel 260 Sv.

Tweede lid

De oproeping van de bekende belanghebbenden wordt betekend en vermeldt waar en op welk moment de zitting plaatsvindt. In de oproeping van de belanghebbenden wordt tevens vermeld welke getuigen en deskundigen worden opgeroepen.

Derde lid

Als op het moment van de oproeping een opsporingsonderzoek is ingesteld dat kan leiden tot strafvervolging in verband met een strafbaar feit waarbij het voorwerp is betrokken of als op grond van artikel 12 Sv beklag is gedaan over de beslissing tot niet of niet verdere vervolging in verband met een dergelijk feit wordt, indien het belang van het onderzoek dat toelaat, in de oproeping vermeld over welke strafbare feiten het gaat. Deze bepaling is van belang voor de gevallen waarin de belanghebbende ook verdachte zou zijn indien het opsporingsonderzoek of de beklagprocedure tot een vervolging zou leiden. Doordat de belanghebbende over het opsporingsonderzoek of de beklagprocedure wordt geïnformeerd, wordt hij in de gelegenheid gesteld bij het bepalen van zijn positie in de procedure met betrekking tot de vordering rekening te houden met de strafvervolging die mogelijk nog volgt. Dit is met name van belang voor de vordering tot confiscatie die kan worden gevolgd door een strafvervolging. Een belanghebbende kan bijvoorbeeld besluiten informatie niet in te brengen in de procedure met betrekking tot de vordering tot confiscatie indien hij meent dat dit nadelig zou zijn voor de eventuele strafzaak die nog volgt.

Artikel 580

Eerste lid

De behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp vindt in het openbaar plaats. Vanwege het uitgangspunt van het huidige wetboek dat een raadkamerprocedure in beginsel niet in het openbaar plaatsvindt, wordt dit in afwijking van artikel 22, eerste lid, Sv expliciet bepaald. Het vereiste van openbaarheid vloeit voort uit de toepasselijkheid van artikel 6, eerste lid, EVRM, nu het bij de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp gaat het om de vaststelling van burgerlijke rechten en verplichtingen.

De openbare behandeling van de vordering brengt met zich dat de beschikking in het openbaar wordt uitgesproken (artikel 24, eerste lid, Sv). De raadkamer kan evenwel bevelen dat de behandeling van de vordering geheel of gedeeltelijk plaatsvindt achter gesloten deuren, indien de in artikel 22, tweede lid, Sv genoemde belangen zich verzetten tegen openbare behandeling van de vordering.

Tweede lid

De voorzitter begint het onderzoek door de identiteit van de belanghebbende vast te stellen. Dit is van belang om te voorkomen dat een ander zich als belanghebbende kan voordoen en daarmee de positie van de daadwerkelijke belanghebbende zou kunnen benadelen. Voor de identiteitsvaststelling wordt aangesloten bij de regeling in artikel 27a Sv. De belanghebbende wordt ten behoeve van het vaststellen van zijn identiteit gevraagd naar zijn naam, voornamen, geboorteplaats en geboortedatum, het adres waarop hij in de basisregistratie personen is ingeschreven en het adres van zijn feitelijke verblijfplaats (artikel 27a, eerste lid, eerste zin, Sv). Als over de identiteit van de belanghebbende twijfel bestaat kan de voorzitter de identiteit van de belanghebbende aan de hand van zijn identiteitsbewijs vaststellen (artikel 27a, eerste lid, tweede zin, Sv). De belanghebbende is verplicht op bevel van de rechter zijn identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden (artikel 29c, tweede lid, Sv is van overeenkomstige toepassing).

Derde lid

Dit lid bevat de verplichting om de belanghebbende op de zitting de cautie te geven. Dat wil zeggen dat de voorzitter van de raadkamer de belanghebbende voordat hij wordt gehoord, mededeelt dat hij niet tot antwoorden is verplicht. Anders dan in reguliere strafzaken is in deze procedure geen sprake van een verdachte van een strafbaar feit, maar van een belanghebbende. Wel is sprake van een voorwerp dat in verband staat met een strafbaar feit. Aan een belanghebbende zal moeten worden toegelicht wat de aard van de procedure is en wat zijn positie daarin behelst. De belanghebbende die verklaart over de herkomst van het voorwerp loopt het risico dat – indien het voorwerp zoals door het openbaar ministerie naar voren wordt gebracht een criminele herkomst heeft – hij zichzelf door het afleggen van een verklaring belast, waardoor hij als verdachte van een strafbaar feit kan worden aangemerkt. Daarom is erin voorzien dat de belanghebbende voorafgaand aan het horen wordt medegedeeld dat hij niet tot antwoorden is verplicht. Daarvoor is te meer reden in geval een belanghebbende in de confiscatieprocedure wel al tevens een verdachte is tegen wie strafvervolging kan worden ingesteld. Verklaringen die door een belanghebbende worden afgelegd nadat de cautie is gegeven, kunnen in voorkomende gevallen op een later moment, als ook strafvervolging tegen hem zou worden ingesteld, als bewijs in een strafzaak tegen de belanghebbende worden gebruikt. Voor de formulering van het voorschrift is aansluiting gezocht bij artikel 29, tweede lid, Sv.

Vierde lid

De Confiscatierichtlijn voorziet indien relevant in het recht op vertolking en vertaling voor de personen die getroffen worden door de confiscatie zonder veroordeling (artikel 24, tweede lid, van de richtlijn). De huidige regeling voor de behandeling in raadkamer voorziet niet in de mogelijkheid van vertaling van de op de zaak betrekking hebbende stukken en beperkt de bijstand van een tolk tot de verdachte (artikel 23, vierde lid, Sv).

Mede in het licht van de Confiscatierichtlijn is het recht op vertaling en op bijstand van een tolk ook geregeld voor de belanghebbenden.

Vijfde lid

De raadkamer kan de behandeling van de vordering schorsen als het belang van het onderzoek dat vordert (artikel 281 Sv is van overeenkomstige toepassing). De behandeling kan ook worden geschorst als onderzoek van de rechter-commissaris nodig blijkt. In dat geval stelt de raadkamer onder vermelding van het onderwerp van het onderzoek de stukken in handen van de rechter-commissaris (artikel 316 Sv is van overeenkomstige toepassing). Daarnaast zal de raadkamer, als de noodzaak blijkt van het verhoor van nog niet gehoorde getuigen of van de overlegging van stukken die niet aanwezig zijn, de schriftelijke oproeping van die getuigen of de overlegging van de nodige stukken bevelen (artikel 315 Sv is van overeenkomstige toepassing).

Artikel 581

De rechtbank kan bij de behandeling van de vordering tot verval aan de staat of confiscatie van een voorwerp getuigen en deskundigen horen. Bij het verhoor van getuigen en deskundigen geldt de verplichting om hen te wijzen op het verschoningsrecht dat hen toekomt. Dit wordt in de wettekst tot uitdrukking gebracht door de zinsnede "in alle gevallen waarin een getuige (...) wordt verhoord". Hoewel bij het verhoor van een getuige of deskundige door een opsporingsambtenaar geen spreekplicht geldt – en het verschoningsrecht dus strikt genomen niet aan de orde zou zijn – geldt vanwege het rechtsbelang van het verschoningsrecht ook bij dit verhoor de verplichting om getuigen en deskundigen er op te wijzen dat zij niet verplicht zijn (bepaalde) vragen te beantwoorden. Wanneer de getuige ten tijde van het verhoor door de opsporingsambtenaar niet weet dat hij ook in een latere fase niet hoeft te verklaren en onder die omstandigheden verklaart, doet dat afbreuk aan het rechtsbelang dat door het verschoningsrecht wordt beschermd.

De huidige regeling voor de behandeling in raadkamer bevat geen regels over het horen van getuigen of deskundigen. Daarom worden de regels die van toepassing zijn op het horen van getuigen en deskundigen op de zitting in dit lid van overeenkomstige toepassing verklaard. Het betreft de bepalingen met betrekking tot de identiteitsvaststelling van de getuige (artikel 290 Sv), de inhoud van de verklaring van de getuige (artikel 291 Sv), de mogelijkheid de gijzeling van de getuige te bevelen indien hij zonder wettige grond weigert de gestelde vragen te beantwoorden (artikel 294 Sv), de mogelijkheid een onderzoek naar meened te bevelen als de getuige ervan wordt verdacht zich daaraan schuldig te hebben gemaakt (artikel 295 Sv) en de van overeenkomstige toepassing verklaring van de bepalingen over getuigen en hun verklaringen op deskundigen en hun verklaringen (artikel 299 Sv).

Artikel 582

Eerste lid

In dit lid is vastgelegd dat de rechtbank beraadslaagt over haar bevoegdheid om van de vordering kennis te nemen, over de ontvankelijkheid van de officier van justitie en over de vraag of de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van het voorwerp

waarop de vordering betrekking heeft moet worden uitgesproken. Daarbij beraadslaagt de rechtbank naar aanleiding van de vordering en van de behandeling van de vordering op de zitting.

Op grond van artikel 576 Sv kan worden vastgesteld welke rechtbank bevoegd is van de vordering kennis te nemen (zie ook de toelichting op dat artikel). Wat betreft de ontvankelijkheid van de officier van justitie zal de rechtbank moeten beoordelen of de wettelijke voorschriften voor het indienen van de vordering zijn nageleefd, en of de officier van justitie in redelijkheid tot het indienen van de vordering heeft kunnen beslissen. Als dat niet het geval is, zal de officier van justitie niet ontvankelijk moeten worden verklaard.

Op grond van de beleidsregels van het openbaar ministerie over de keuze tussen het indienen van een vordering tot confiscatie van een voorwerp of het instellen van strafvervolgning kan de raadkamer marginaal toetsen of de officier van justitie in redelijkheid heeft kunnen beslissen tot het indienen van een verzoek tot confiscatie. Het oordeel dat dit niet het geval is zal betrekking kunnen hebben op uitzonderlijke gevallen. Indien de rechter meent dat de beslissing tot het indienen van het verzoek tot confiscatie op geen enkele manier verenigbaar is met de beleidsregels van het openbaar ministerie kan hij oordelen dat de officier van justitie niet in redelijkheid heeft kunnen beslissen tot het indienen van het verzoek. In dat geval is het verzoek van de officier van justitie niet-ontvankelijk.

De rechtbank beslist alleen tot vervallenverklaring aan de staat van het voorwerp als hij aannemelijk acht dat het voorwerp in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging was ingesteld, vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring waardoor de vervallenverklaring aan de staat van het voorwerp kan worden uitgesproken (tweede lid). De confiscatie van een voorwerp kan alleen worden uitgesproken als de rechtbank aannemelijk acht dat het onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf (derde lid).

Tweede lid

Dit lid regelt het bewijs voor de beslissing tot vervallenverklaring aan de staat. De Confiscatierichtlijn schrijft voor dat de vervallenverklaring aan de staat kan worden uitgesproken in gevallen waarin, zonder de in artikel 15, eerste lid, van de richtlijn genoemde omstandigheden (ziekte, vlucht of overlijden verdachte en verstrijken verjaringstermijn), de relevante strafprocedure tot een veroordeling had kunnen leiden voor ten minste strafbare feiten die direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kunnen opleveren en de rechter er voldoende van overtuigd is dat de te confisqueren hulpmiddelen, opbrengsten of goederen verkregen zijn uit, of direct of indirect verband houden met het strafbare feit in kwestie (artikel 15, tweede lid, van de richtlijn). In het algemeen deel is reeds ingegaan op de omstandigheden waarin het ontbreken van de veroordeling niet aan confiscatie van een voorwerp in de weg mag staan, en op het vereiste van het economisch voordeel (paragraaf 4.2).

Artikel 33a Sr noemt als voorwerpen die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring onder meer voorwerpen met behulp van welke het feit is begaan of voorbereid (onderdeel c), voorwerpen die (..) geheel of grotendeels door middel van of uit de baten van het

strafbare feit zijn verkregen (onderdeel a), en voorwerpen die tot het begaan van het misdrijf zijn vervaardigd of bestemd (onderdeel e).

Aan het vereiste van de richtlijn dat de rechter er voldoende van overtuigd is dat de te confisqueren hulpmiddelen, opbrengsten of goederen verkregen zijn uit, of direct of indirect verband houden met het strafbare feit in kwestie wordt invulling gegeven met de voorwaarde dat het een voorwerp betreft dat in geval van veroordeling voor het strafbaar feit waarvoor vervolging was ingesteld vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring (voorgestelde artikel 36g, eerste lid, Sr). Zoals blijkt uit overweging 30 van de richtlijn moet de rechter er voldoende van overtuigd zijn dat de te confisqueren hulpmiddelen, opbrengsten of goederen verkregen zijn uit of direct of indirect verband houden met het strafbare feit. De raadkamer zal moeten beoordelen of het aannemelijk is dat het voorwerp waarvan de vervallenverklaring aan de staat is gevorderd in het vereiste verband staat tot het strafbare feit waarvoor vervolging was ingesteld. Dit oordeel kan de raadkamer slechts ontlelen aan de inhoud van wettige bewijsmiddelen (vierde lid). Tot vervallenverklaring aan de staat kan enkel worden besloten als de raadkamer het aannemelijk oordeelt dat het voorwerp in geval van veroordeling van de gewezen verdachte vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring omdat sprake is van een in artikel 33a Sr genoemd verband tussen het voorwerp en het strafbare feit waarvoor strafvervolging was ingesteld.

Derde lid

In dit lid is vastgelegd dat de rechtbank beoordeelt of aannemelijk is dat een voorwerp waarvan de confiscatie wordt gevorderd onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf. Dit oordeel kan de raadkamer slechts ontlelen aan de inhoud van wettige bewijsmiddelen (derde lid). De raadkamer is in hoge mate vrij om de beschikbare bewijsmiddelen te selecteren en te waarderen.

Met de formulering van dit lid wordt aangesloten bij de wettelijke bewijsregeling die geldt voor het oordeel over de vraag of een veroordeelde wederrechtelijk voordeel heeft verkregen ten aanzien waarvan hem een ontnemingsmaatregel moet worden opgelegd (artikel 36e Sr). De bewijsstandaard van de rechterlijke overtuiging, die geldt in strafzaken en die inhoudt dat het feit buiten redelijke twijfel moet vaststaan, is daarmee in de confiscatieprocedure niet van toepassing. Ook het object van het bewijs verschilt. In strafzaken moet de rechter beoordelen of de verdachte het tenlastegelegde feit heeft begaan. Anders dan in het geval van strafvervolging behoeft in de confiscatieprocedure niet te worden beoordeeld of (1) een bepaald strafbaar feit is begaan, en evenmin dat (2) een verdachte het strafbare feit heeft begaan.

Het voorwerp van de bewijsbeslissing in de confiscatieprocedure is beperkt tot de vraag of het desbetreffende voorwerp 'onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf'. Dit is gelijk aan een van de bestanddelen uit de delictsomschrijving van witwassen. Hoewel in de confiscatieprocedure een andere bewijsstandaard geldt dan in het geval van strafvervolging van een verdachte wegens witwassen, zullen in deze procedure deels dezelfde bewijseisen gelden als bij een vervolging wegens witwassen voor zover het daarbij gaat om het bewijs van het bestanddeel 'van misdrijf afkomstig'. De jurisprudentie over dit bestanddeel is vanwege de andere bewijsstandaard echter niet zonder meer van toepassing in een confiscatieprocedure.

In de confiscatieprocedure ligt de bewijslast dat het voorwerp onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf bij het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie zal de feiten en omstandigheden moeten aandragen op basis waarvan de rechter – op basis van de bewijsstandaard van de aannemelijkheid (*"on the balance of probabilities"*) – kan oordelen dat het voorwerp een criminele herkomst heeft. Of het openbaar ministerie daarin slaagt is aan het oordeel van de rechter. De bewijslast die op het openbaar ministerie rust, brengt mee dat bij het openbaar ministerie ook het bewijsrisico ligt. Dit houdt in dat als de door het openbaar ministerie aangedragen feiten en omstandigheden niet in voldoende mate aannemelijk doen zijn dat het voorwerp onmiddellijk of middellijk uit misdrijf afkomstig zijn, het openbaar ministerie daarvan het risico draagt en de rechter de vordering tot confiscatie zal afwijzen.

Als er zich geen persoon meldt als belanghebbende, dan dienen de door het openbaar ministerie aangedragen feiten en omstandigheden de conclusie te kunnen dragen dat het voorwerp afkomstig is van enig misdrijf. Als zich wel een persoon als belanghebbende meldt die bezwaar heeft tegen de vordering van het openbaar ministerie, dan zal die belanghebbende zodanige feiten en omstandigheden moeten stellen die de voorshandse aannemelijkheid dat het voorwerp afkomstig is van enig misdrijf ontzenuwen en aannemelijk doen zijn dat hetgeen het openbaar ministerie heeft gesteld niet als voldoende aannemelijk en daarmee als vaststaand kan worden aangenomen. Dit kan meebrengen dat de belanghebbende stukken moet overleggen om zijn stelling te onderbouwen en aannemelijk te maken. Als de belanghebbende hierin slaagt, ligt het op de weg van het openbaar ministerie om nader bewijs met betrekking tot de gestelde criminele herkomst van het voorwerp te leveren en zal de rechter op basis van het geleverde bewijs beslissen of aannemelijk is dat het voorwerp onmiddellijk of middellijk afkomstig is van enig misdrijf en de confiscatie daarvan moet worden uitgesproken. Hiermee geldt in feite – net zoals bij de ontnemingsprocedure – de bewijslastverdeling als in civiele zaken: wie iets stelt moet het in beginsel bewijzen, maar overwegingen van redelijkheid en billijkheid kunnen ertoe leiden dat de bewijslastverdeling vanwege de omstandigheden van het concrete geval iets anders wordt ingekleurd. De waardering van het bewijs is overgelaten aan de rechter. De rechter oordeelt uiteindelijk op basis van een *balancing of probabilities*.

De belanghebbende is niet verplicht een verklaring te geven over de herkomst van het voorwerp waar de confiscatieprocedure betrekking op heeft. In het geval de door het openbaar ministerie aangedragen feiten en omstandigheden zodanig zijn dat de rechter op basis daarvan kan oordelen dat het voorwerp een criminele herkomst heeft, zal het niet geven van een verklaring over de herkomst van het voorwerp echter tot gevolg kunnen hebben dat de confiscatie van het voorwerp wordt uitgesproken op grond van hetgeen door het openbaar ministerie is aangedragen. Het is voor een belanghebbende in dergelijke gevallen dus raadzaam wel een verklaring te geven.

De vraag wanneer sprake is van een van enig misdrijf afkomstig voorwerp is in hoge mate afhankelijk van (de waardering van de) feiten en omstandigheden in het concrete geval. Om tot het oordeel te komen dat dit het geval is kan de rechter rekening houden met alle relevante omstandigheden van de zaak, met inbegrip van het beschikbare bewijsmateriaal en de specifieke feiten en omstandigheden, zoals het feit dat de waarde van de voorwerpen duidelijk niet in verhouding staat tot het legale inkomen van de belanghebbende, het ontbreken van een plausibele legale oorsprong van de voorwerpen, dat de belanghebbende tegenstrijdige verklaringen heeft afgelegd over de herkomst van

het voorwerp, dat de belanghebbende relaties onderhoudt met personen die betrokken zijn bij een criminele organisatie of die in verband kunnen worden gebracht met ernstige criminaliteit, en de situatie waarin de voorwerpen zijn aangetroffen (artikel 16 en overweging 34, Confiscatierichtlijn). In het geval van het aantreffen van een grote hoeveelheid contant geld kunnen bijvoorbeeld van belang zijn de omstandigheden waaronder het geld is aangetroffen (tijdstip, verpakking, verstoppt in geheime bergruimte in kleding, voertuig of woning) en bijkomende omstandigheden met betrekking tot het voorwerp, zoals informatie rond de betrokkenheid van de belanghebbenden bij strafbare feiten (de aard van die feiten, recidive, e.d.). Hierbij kan ook de verhouding tussen de waarde van het voorwerp enerzijds en de legale inkomsten van de belanghebbende anderzijds een rol spelen; hoe groter de discrepantie hoe sterker de aannemelijkheid dat het voorwerp van misdrijf afkomstig is. In dit verband geldt dat hoe concreter het verband tussen het voorwerp en een misdrijf door het openbaar ministerie wordt gesteld, hoe hoger de eisen zullen zijn die worden gesteld aan de gemotiveerde betwisting door de belanghebbende. Hetgeen van de belanghebbende in dergelijke situaties wordt verwacht, is afhankelijk van wat het openbaar ministerie aan bewijsmiddelen heeft geleverd. Hiertoe zal de belanghebbende de nodige stukken moeten overleggen. De stukken kunnen bijvoorbeeld een akte inhouden waaruit blijkt dat hij een schenking heeft ontvangen of een verklaring dat hij een lening heeft afgesloten of de loterij heeft gewonnen, in combinatie met de bankafschriften waaruit blijkt dat de bedragen ook daadwerkelijk van de genoemde partij afkomstig zijn. Anders dan in het geval van strafvervolgning wegens witwassen zal niet kunnen worden volstaan met een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring, bijvoorbeeld dat het gaat om een schenking van een bepaald familielid uit een specifiek land. Deze verklaring zal bijvoorbeeld gepaard moeten gaan met de contactgegevens en een verklaring van het familielid, een notariële akte of ander officieel document uit het betreffende land - als dat in dat land voor die schenking vereist of gebruikelijk is - en een bankafschrift.

Vierde lid

Het oordeel dat aannemelijk is dat het voorwerp in geval van veroordeling voor het strafbare feit waarvoor vervolging was ingesteld, vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring waardoor de vervallenverklaring aan de staat van het voorwerp kan worden uitgesproken of dat aannemelijk is dat het onmiddellijk of middellijk afkomstig is uit enig misdrijf waardoor de confiscatie van het voorwerp kan worden uitgesproken, wordt ontleend aan de inhoud van wettige bewijsmiddelen. In artikel 339 Sv is bepaald wat als wettig bewijsmiddel wordt erkend.

Artikel 583

Eerste lid

Met dit lid wordt voorzien in een regeling voor de uitspraak. Hiermee wordt nadere invulling gegeven aan de regeling voor de raadkamerprocedure. De beslissing kan volgen op de sluiting van het onderzoek, bijvoorbeeld in gevallen waarin geen belanghebbenden zijn opgeroepen, of op een later moment worden uitgesproken.

Tweede lid

In dit lid wordt vastgelegd dat de beslissingen van de rechtbank over de punten waar op grond van artikel 582, eerste lid, over moet worden beraadslaagd in de beschikking worden vastgelegd. Deze beslissingen worden gemotiveerd (artikel 24, eerste lid, Sv). Deze punten betreffen de bevoegdheid van de rechtbank om van de vordering kennis te nemen, de ontvankelijkheid van de officier van justitie en de vraag of de vervallenverklaring aan de staat of de confiscatie van het voorwerp waarop de vordering betrekking heeft moet worden uitgesproken.

Derde lid

De beschikking van de raadkamer wordt direct betekend aan de bekende belanghebbenden. Hiermee wordt nadere invulling gegeven aan de regeling voor de raadkamerprocedure, die bepaalt dat de beschikking, tenzij anders is voorgeschreven, onverwijld wordt toegezonden aan de verdachte en andere procesdeelnemers (artikel 24, vierde lid, Sv). Betekening van een gerechtelijke mededeling vindt ingevolge artikel 36b, tweede lid, Sv plaats door middel van uitreiking of elektronische overdracht.

Artikel 584

Eerste lid

De officier van justitie en belanghebbenden die als procespartij hebben deelgenomen aan de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp kunnen tegen de beschikking van de raadkamer beroep in cassatie instellen. Als procespartij hebben te gelden de belanghebbenden die bij de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat door de raadkamer zijn gehoord of daartoe zijn opgeroepen. Een belanghebbende die niet op de juiste wijze is opgeroepen, behoort ook tot deze categorie en kan dus beroep in cassatie instellen tegen de beschikking.

De belanghebbenden die niet zijn gehoord bij, of opgeroepen voor, de behandeling van de vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp, kunnen geen beroep in cassatie instellen. Voor hen staat de mogelijkheid open zich te beklagen over de beschikking tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp, hiervoor wordt verwezen naar de toelichting op het voorgestelde artikel 552ba Sv. Dit neemt niet weg dat, als een andere belanghebbende tijdig beroep in cassatie heeft ingesteld, de niet gehoorde of opgeroepen belanghebbende voor de behandeling van het beroep in cassatie moet worden opgeroepen in het geval hij (inmiddels) bekend is. Vindt die oproeping plaats, dan wordt de belanghebbende daarmee een procespartij.

Met de mogelijkheid tot het instellen van beroep in cassatie tegen een beschikking tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp is aansluiting gezocht bij de doorgaans in het wetboek geboden mogelijkheid tot het instellen van beroep in cassatie tegen beschikkingen van de raadkamer. Gewezen wordt op de beklagprocedure (artikel 552a Sv) en de onttrekking aan het verkeer van inbeslaggenomen voorwerpen bij afzonderlijke rechterlijke beschikking (artikel 552f Sv), die voor wat betreft de vormgeving (als afzonderlijke rechterlijke beslissing)

vergelijkbaar zijn met de vorderingen tot vervallenverklaring aan de staat en tot confiscatie van een voorwerp.

Rechten van derden te goeder trouw worden beschermd door het recht van belanghebbenden om de confiscatie van een voorwerp in de raadkamer te betwisten, inclusief beroep in cassatie of beklag (artikel 16, derde lid, en overweging 33 van de richtlijn).

Tweede lid

Voor de in dit lid genoemde termijn van twee weken voor het instellen van beroep in cassatie is aangesloten bij de voor raadkamerprocedures gebruikelijke termijn van twee weken na de betekening van de beslissing waarbinnen een rechtsmiddel moet worden ingesteld. Voor de officier van justitie vangt de termijn voor het instellen van beroep in cassatie aan na de dagtekening van de beschikking waartegen beroep in cassatie wordt ingesteld. Voor de belanghebbende vangt de termijn twee weken aan na de betekening van de beschikking waartegen beroep in cassatie wordt ingesteld.

Onderdeel K (Wijziging artikel 5.1.15)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 5.1.15, derde lid, Sv wordt de verwijzing in de laatste zin van dit lid aangepast. Ter uitvoering van het Verdrag inzake strafbare feiten en bepaalde andere handelingen begaan aan boord van luchtvaartuigen (Trb. 1964, 115) (ook wel: het Verdrag van Tokio), geeft artikel 5.1.15 een regeling voor gevallen waarin een buitenlands luchtvaartuig op Nederlands grondgebied landt, terwijl aan boord een strafbaar feit is gepleegd waarop de Nederlandse strafwet niet toepasselijk is. In het derde lid van artikel 5.1.15 wordt thans verwezen naar artikel 117, derde lid. Daarbij is nog uitgegaan van de oude tekst van artikel 117, derde lid, Sv waarin was bepaald dat het gerecht in feitelijke aanleg waarvoor de zaak wordt vervolgd of anders het laatst werd vervolgd, op vordering van het openbaar ministerie, een zodanige machtiging kon verlenen. Inmiddels kan een dergelijke machtiging door het openbaar ministerie worden verleend (artikel 117, tweede lid, Sv) en is het niet meer nodig om voor die situatie in de aanwijzing van een bevoegd gerecht te voorzien. De bepaling is echter nog steeds van betekenis, ter bepaling van het bevoegde gerecht indien de betrokkene beklag wil instellen, overeenkomstig artikel 552a Sv tegen inbeslagneming van voorwerpen aan boord van het luchtvaartuig. Omdat artikel 5.1.15 ziet op de situatie waarin Nederland geen rechtsmacht heeft, is er in Nederland geen sprake van een "gerecht in feitelijke aanleg waarvoor de zaak wordt vervolgd of het laatst wordt vervolgd", zoals beschreven in artikel 552a, derde lid.

Onderdeel L (Wijziging artikel 5.5.1)

Artikel 5.5.1 Sv regelt de erkenning en tenuitvoerlegging van een bevel tot inbeslagneming door een lidstaat die niet is gebonden aan verordening (EU) 2018/1805 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 inzake de wederzijdse erkenning van bevroeringsbevelen en confiscatiebevelen (ook bekend als de Confiscatieverordening). Dit betreft Denemarken en Ierland. In de relatie met dit land kan een bevel tot inbeslagneming worden verzonden op grond van Kaderbesluit 2003/577/JBZ en een bevel tot confiscatie op basis van kaderbesluit 2006/783/JBZ. De Confiscatierichtlijn is evenmin van toepassing op Denemarken en Ierland. Voor

Denemarken en Ierland blijft de richtlijn 2014/42/EU van toepassing. Deze richtlijn voorziet in de confiscatie als veroordeling niet mogelijk is vanwege ziekte of vlucht van het slachtoffer (artikel 4, tweede lid, van de richtlijn). De richtlijn bevat minimumvoorschriften en staat niet in de weg aan confiscatie zonder voorafgaande veroordeling. Met de voorgestelde aanpassing van het derde lid, onderdeel b, is de erkenning en tenuitvoerlegging ook mogelijk van een bevel van Denemarken of Ierland tot inbeslagneming van voorwerpen, die kunnen worden vervallen verklaard aan de staat of geconfisqueerd.

Onderdeel M (Wijziging artikel 5.5.2, tweede lid)

Voor de toelichting op dit onderdeel wordt verwezen naar de toelichting op de voorgestelde aanpassing van artikel 5.5.1 Sv, in onderdeel L. Een bevel tot inbeslagneming door een lidstaat die niet is gebonden aan de aldaar genoemde verordening inzake de wederzijdse erkenning van bevestigingsbevelen en confiscatiebevelen gaat vergezeld van een certificaat en een rechtshulpverzoek. Met de voorgestelde aanpassing van het tweede lid, onderdeel b, is de erkenning en tenuitvoerlegging ook mogelijk van een inkomend rechtshulpverzoek dat strekt tot inbeslagneming van voorwerpen die kunnen worden vervallen verklaard aan de staat of worden geconfisqueerd.

Onderdeel N (Wijziging artikel 5.5.5, vijfde lid)

De voorgestelde aanpassing van artikel 5.5.5 Sv betreft een wijziging van technische aard. In onderdeel B wordt voorgesteld aan artikel 117 Sv een nieuw derde lid toe te voegen. Dit noopt tot aanpassing van de verwijzing naar artikel 117 Sv, in het vijfde lid van artikel 5.5.5 Sv.

Onderdeel O (Wijziging artikel 5.5.10, derde lid)

Artikel 5.5.10 Sv regelt dat een door Nederland uitgevaardigd bevel tot inbeslagneming op basis van de in onderdeel L genoemde Confiscatieverordening vergezeld gaat van een certificaat en een rechtshulpverzoek. Met de voorgestelde aanpassing van het derde lid, onderdeel b, is de erkenning en tenuitvoerlegging ook mogelijk van een uitgaand rechtshulpverzoek dat strekt tot inbeslagneming van voorwerpen die kunnen worden vervallen verklaard aan de staat of geconfisqueerd.

Onderdeel P (Nieuwe titel 9)

Voorgesteld wordt in het Vijfde Boek van het Wetboek van Strafvordering een nieuwe Titel op te nemen waarin regels worden gesteld over de samenwerking tussen het bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen en bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen in andere lidstaten. Deze regels hebben betrekking op het richten van een verzoek tot het verstrekken van gegevens aan een bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen in een andere lidstaat (artikel 5.9.2), de inwilliging en uitvoering van een dergelijk verzoek van een bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen uit een andere lidstaat (artikel 5.9.3) en de bevoegdheid om onmiddellijk op te kunnen treden ten aanzien van voorwerpen die zijn geïdentificeerd en opgespoord op verzoek van een bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen in een andere lidstaat (artikel 5.9.4). De toepassing van de in

deze artikelen opgenomen bevoegdheden vindt plaats onder gezag van de officier van justitie (artikel 5.9.5).

Artikel 5.9.1.

In dit artikel wordt een aantal in deze Titel gebruikte begrippen gedefinieerd, om de leesbaarheid van de hierna volgende artikelen te vergroten.

In paragraaf 3.1 van het algemeen deel is toegelicht hoe het bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen in Nederland is vormgegeven. Dit bureau wordt ook aangeduid onder de Engelstalige beschrijving Asset Recovery Office, kortweg ARO.

Artikel 5.9.2

Dit artikel voorziet in de bevoegdheid voor bij ministeriële regeling aangewezen opsporingsambtenaren om een verzoek als bedoeld in artikel 9 van de richtlijn te richten aan een ARO in een andere lidstaat. De bij ministeriële regeling aangewezen opsporingsambtenaren betreffen de opsporingsambtenaren werkzaam bij het ARO. Artikel 9 van de richtlijn verplicht er toe dat ARO's in de lidstaten elkaar alle informatie verstrekken waartoe zij toegang hebben, en die nodig is voor de vervulling van hun taken.

Voor deze bevoegdheid is aansluiting gezocht bij artikel 5.1.2, tweede lid, Sv op grond waarvan opsporingsambtenaren bevoegd zijn om, zonder tussenkomst van de officier van justitie, een verzoek om rechtshulp te richten aan buitenlandse opsporingsambtenaren. Omdat de Confiscatierichtlijn de lidstaten vrij laat in de wijze waarop een ARO in een lidstaat vorm krijgt voldoet artikel 5.1.2, tweede lid, Sv niet voor gevallen waarin een ARO in het buitenland niet is ondergebracht bij een opsporingsdienst. Bovendien gaat de gegevensuitwisseling tussen de ARO's verder dan de informatie-uitwisseling waarin artikel 5.1.2, tweede lid, Sv voorziet, in die zin dat uit artikel 9, vierde lid, van de richtlijn volgt dat de verstrekte gegevens als uitgangspunt ook (zonder nadere procedures of voorwaarden) als bewijs mogen worden gebruikt. Zie hierover nader de toelichting op artikel 5.9.3, derde lid, Sv. Gelet hierop wordt voorzien in een afzonderlijke bevoegdheid voor de opsporingsambtenaar van het ARO om zeker te stellen dat een opsporingsambtenaar van het ARO een verzoek als bedoeld in artikel 9 van de richtlijn ook in die gevallen kan richten aan een ARO in andere lidstaat. Ter implementatie van artikel 9, vierde en vijfde lid, van de richtlijn worden bij ministeriële regeling, op basis van artikel 44 van het Besluit beheer politie, nadere regels gesteld over de inhoud van het verzoek en het gebruik van een beveiligd kanaal voor de uitwisseling van gegevens met een ARO in een andere lidstaat.

Artikel 5.9.3

Artikel 5.9.2 Sv ziet op de situatie waarin het Nederlandse ARO een verzoek doet aan een ARO van een andere lidstaat. Artikel 5.9.3 Sv ziet op de spiegelbeeldige situatie, waarin het Nederlandse ARO een verzoek om gegevens uit het buitenland ontvangt.

Eerste lid

Dit lid voorziet erin dat opsporingsambtenaren van het ARO een verzoek van een ARO in een andere lidstaat om gegevens te verstrekken zelfstandig kunnen inwilligen en uitvoeren, zonder tussenkomst van de officier van justitie. Deze bevoegdheid betreft alle gegevens waarover het ARO beschikt, of kan beschikken zonder dat daarvoor toepassing nodig is van de bevoegdheden of dwangmiddelen uit de artikelen 126g tot en met 126nba, 126nda tot en met 126z, 126zd tot en met 126zu en 126gg Sv dan wel toepassing van artikel 126ff Sv nodig is. Dit ter implementatie van de verplichting van de Confiscatierichtlijn om op verzoek van een buitenlands ARO alle gegevens te verstrekken waartoe het ARO toegang heeft; hieronder vallen alle gegevens waarover het ARO reeds beschikt en alle relevante gegevens waarover het ARO niet beschikt maar waarover het op grond van artikel 6 van de richtlijn wel de beschikking kan krijgen.

Voor dit artikel is aansluiting gezocht bij artikel 5.1.7, eerste lid, Sv. Ten opzichte van dit artikel kan de opsporingsambtenaar ter inwilliging en uitvoering van een verzoek van een ARO in een andere lidstaat identificerende gegevens vorderen, als bedoeld in artikel 126nc Sv. Om andere dan identificerende gegevens te verkrijgen kan het nodig zijn dat toepassing wordt gegeven aan de bevoegdheid tot het vorderen van gegevens, op grond van artikel 126nd Sv. De uitoefening van deze bevoegdheid blijft voorbehouden aan de officier van justitie, ook in het kader van de uitvoering van een verzoek van een ARO in een andere lidstaat. De opsporingsambtenaar kan ter uitvoering van het verzoek de officier van justitie verzoeken toepassing te geven aan deze bevoegdheid. Vanwege het in artikel 2, vierde lid, van de richtlijn opgenomen vereiste dat de identificatie en opsporing van voorwerpen door het ARO betrekking moet kunnen hebben op voorwerpen die in verband staan met strafbare feiten waarop tenminste een jaar gevangenisstraf is gesteld, zal de officier van justitie bij de toepassing van artikel 126nd Sv de voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris nodig hebben, voor zover toepassing van deze bevoegdheid betrekking heeft op voorwerpen die in verband staan met strafbare feiten waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten. In spoedeisende gevallen kan deze machtiging ook mondeling worden gegeven (artikel 126nd, zesde lid, Sv).

De gegevens die zijn verkregen met toepassing van bevoegdheden van de officier van justitie worden door de officier beschikbaar gesteld aan de opsporingsambtenaar, die deze kan verstrekken aan het ARO dat om deze gegevens heeft gevraagd. Opgemerkt wordt dat met betrekking tot de verstrekking van fiscale gegevens niet het in artikel 5.1.5, zevende lid, Sv genoemde vereiste geldt dat daarvoor een machtiging van Onze Minister van Justitie en Veiligheid nodig is. Het stellen van een dergelijk vereiste verdraagt zich niet met de in artikel 10 van de richtlijn genoemde korte termijnen waarbinnen het ARO de gevraagde gegevens dient te verstrekken. Bij ministeriele regeling worden regels gesteld over de gronden waarop kan worden geweigerd gegevens te verstrekken.

Tweede lid

Dit lid bepaalt overeenkomstig artikel 9, eerste lid, laatste volzin, van de Confiscatierichtlijn, dat bij de inwilliging van een verzoek van een ARO in een andere lidstaat door de opsporingsambtenaar van het ARO alleen de categorieën persoonsgegevens worden verstrekt die zijn opgenomen in afdeling B, onderdeel 2, van

bijlage II van verordening 2016/794, met uitzondering van de in afdeling B, onderdeel 2, c), v), van die bijlage genoemde forensische identificatiegegevens. Dit betreft forensische identificatiegegevens, zoals vingerafdrukken, DNA-profiel (vastgesteld op basis van het niet-gecodeerde gedeelte van het DNA), stemprofiel, bloedgroep, gebitsgegevens. De gegevens die mogen worden verstrekt betreffen onder meer personalia, economische en financiële informatie alsook informatie over rechtspersonen die hiermee samenhangt en gebruikte vervoermiddelen.

Derde lid

Dit lid bepaalt dat de opsporingsambtenaar van het ARO bij de verstrekking van gegevens naar aanleiding van een verzoek van een ARO in een andere lidstaat daaraan de voorwaarde kan verbinden dat de verstrekte gegevens niet als bewijs kunnen worden overgelegd voor een nationale rechtbank of een bevoegde autoriteit van de lidstaat waar het ARO dat die gegevens ontvangt, is gevestigd. Dit impliceert dat – anders dan gebruikelijk is bij politieke rechtshulpverzoeken – als uitgangspunt geldt dat de verstrekte gegevens als bewijs kunnen worden gebruikt in een strafzaak, tenzij de opsporingsambtenaar bij het verstrekken van de gegevens aangeeft dat dit niet het geval is. Hiermee wordt invulling gegeven aan artikel 9, vierde lid, van de Confiscatierichtlijn. Van deze beperkingsmogelijkheid kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt ten aanzien van gegevens die nog in een nationaal opsporingsonderzoek worden gebruikt. De afweging of te verstrekken gegevens als bewijs kunnen worden gebruikt in de lidstaat aan welke de gegevens worden verstrekt, vindt plaats door de officier van justitie, die is verbonden aan het justitiële ARO. Uit artikel 5.9.5 Sv volgt dat de officier van justitie (algemene en bijzondere) aanwijzingen kan geven over hoe met deze (discretionaire) bevoegdheid tot het stellen van een voorwaarde aan de verstrekking moet worden omgegaan.

Vierde lid

Van elke inwilliging van een verzoek op grond van het eerste lid dient aantekening te worden gemaakt. Hierbij dienen in ieder geval te worden opgenomen de aard van het verzoek, de hoedanigheid van de verzoeker en het gevolg dat aan het verzoek is gegeven. Met dit vereiste wordt de huidige werkwijze van het ARO, die deze gegevens ook nu al registreert, wettelijk verankerd.

Artikel 5.9.4

Eerste lid

Ter implementatie van artikel 11, derde lid, van de Confiscatierichtlijn voorziet dit lid in de bevoegdheid voor de opsporingsambtenaar van het ARO om aan personen en instanties een bevel te geven om, ten aanzien van voorwerpen die het ARO op verzoek van een ARO in een andere lidstaat heeft geïdentificeerd en opgespoord, zich te onthouden van bepaalde handelingen, bepaalde handelingen te verrichten of zorg te dragen dat in het bevel aangeduide voorwerpen worden opgeslagen en bewaard op een in het bevel aangegeven plaats. Deze bevelen kunnen als voorlopige maatregel worden bevolen indien onmiddellijk optreden is vereist om deze voorwerpen veilig te stellen in afwachting van de ontvangst van een bevriezingsbevel op grond van de confiscatieverordening (verordening (EU) 2018/1805). Of sprake is van een situatie

waarin onmiddellijk optreden is vereist, zal aan de hand van de omstandigheden van het geval moeten worden bepaald. Het onmiddellijk optreden door middel van het bevelen van een voorlopige maatregel zal met name noodzakelijk kunnen zijn wanneer het gaat om voorwerpen die mogelijk zeer snel worden verplaatst, zoals – maar niet beperkt tot – cryptoactiva. Met het onmiddellijk optreden wordt beoogd zeker te stellen dat het bevroezingsbevel en de eventueel daarop volgende confiscatie kunnen worden geëffectueerd.

Het bevel kan enkel worden gegeven met betrekking tot voorwerpen die het voorwerp zijn of mogelijk worden van een door een bevoegde autoriteit in een andere lidstaat uitgevaardigd bevroezingsbevel dat betrekking heeft op een strafbaar feit waarop naar Nederlands recht een gevangenisstraf van een jaar of meer is gesteld. Deze voorwaarde is ingegeven door artikel 2, vierde lid, van de richtlijn, op grond waarvan de identificatie en opsporing van voorwerpen door het ARO betrekking moet kunnen hebben op voorwerpen die in verband staan met strafbare feiten waarop tenminste een jaar gevangenisstraf is gesteld.

Het bevel kan door de opsporingsambtenaar van het ARO worden gegeven aan personen en instanties en kan inhouden dat een persoon of instantie zich met betrekking tot het door de opsporingsambtenaar opgespoorde voorwerp onthoudt van bepaalde handelingen (onderdeel a), bepaalde handelingen verricht (onderdeel b) of zorg draagt dat in het bevel aangeduide voorwerpen worden opgeslagen en bewaard op een in het bevel aangegeven plaats (onderdeel c).

Het bevel zich te onthouden van bepaalde handelingen is zodanig breed geformuleerd dat dit kan worden gericht aan zowel de eigenaar van een voorwerp die de eigendom van het voorwerp vooruitlopend op de uitvaardiging van een bevroezingsbevel wil doen overgaan op een ander, als aan een ander die de beschikkingsmacht heeft over het voorwerp en zou willen proberen beslaglegging op dit voorwerp feitelijk onmogelijk te maken door het voorwerp feitelijk buiten het bereik van justitie te brengen. Het bevel zich te onthouden van bepaalde handelingen beoogt te voorkomen dat bijvoorbeeld de eigendom van een voertuig wordt overgedragen op een ander of dat een voertuig fysiek wordt verplaatst naar een ander land. Het bevel is er op gericht om degene die de beschikkingsmacht over het voorwerp heeft te verplichten deze handelingen niet uit te voeren. Het bevel tot het verrichten van bepaalde handelingen zal over het algemeen worden gegeven aan instanties die de verplaatsing van een voorwerp kunnen voorkomen, bijvoorbeeld door het blokkeren van een rekening waardoor de overschrijving van financiële tegoeden niet mogelijk is of de overdracht van de eigendom van een voorwerp niet kan plaatsvinden. Bij dit laatste kan worden gedacht aan het door de Rijksdienst voor het wegverkeer blokkeren van de mogelijkheid om de eigendom van een vervoermiddel over te laten gaan op een ander.

Een door de opsporingsambtenaar van het ARO gegeven bevel kan ook inhouden het zorgdragen dat in het bevel aangeduide voorwerpen worden opgeslagen en bewaard op een in het bevel aangegeven plaats. Hiermee kan worden bewerkstelligd dat geïdentificeerde en opgespoorde fysieke voorwerpen niet kunnen worden verplaatst voordat hierop beslag kan worden gelegd op grond van een van een ARO in een andere lidstaat ontvangen bevroezingsbevel. Dit kan bijvoorbeeld aangewezen zijn in het eerder gegeven voorbeeld van het naar het buitenland verplaatsen van een voertuig. Indien met het oog op het risico van verplaatsing van het voertuig het geven van een bevel tot

het onthouden van bepaalde handelingen onvoldoende effectief wordt geacht, kan een bevel tot opslaan en bewaren van het voertuig op een in het bevel aangegeven plaats worden gegeven. Dit kan inhouden dat het voertuig bijvoorbeeld op een bewaakte of afgesloten parkeerplaats moet worden bewaard, zodat verplaatsing van het voorwerp niet mogelijk is. Omdat deze vorm van veilig stellen van een voorwerp dicht aanligt tegen inbeslagneming van een voorwerp zal een dergelijk bevel alleen kunnen worden gegeven naar gelang het risico op verplaatsing van het voorwerp groter wordt geacht en andere maatregelen naar verwachting onvoldoende volstaan.

Voor dit artikel is aansluiting gezocht bij artikel 28 van de Wet op de economische delicten. Anders dan in dat artikel is de bevoegdheid om een voorlopige maatregel te kunnen bevelen niet belegd bij de officier van justitie, maar bij de opsporingsambtenaar van het ARO. Uit artikel 11, derde lid, van de richtlijn volgt immers dat de lidstaten de ARO's in staat moeten stellen om onmiddellijk te kunnen optreden met betrekking tot voorwerpen die de opsporingsambtenaar op verzoek van een ARO in een andere lidstaat heeft geïdentificeerd en opgespoord. Dit met dien verstande dat de door de officier van justitie gegeven algemene en bijzondere aanwijzingen in acht moeten worden genomen, op grond van het voorgestelde artikel 5.9.5 Sv.

Tweede lid

Op grond van artikel 11, derde lid, laatste volzin, van de Confiscatierichtlijn mag de geldigheidsduur van het in het eerste lid bedoelde onmiddellijk optreden niet meer dan zeven werkdagen bedragen. Het voorgestelde tweede lid verbindt daarom een maximumduur van zeven werkdagen aan de geldigheid van het bevel. Na afloop van de in het bevel aangegeven duur vervalt het bevel. In gevallen waarin voor het aflopen van de geldigheidsduur van het bevel een Europees bevroezingsbevel is ontvangen en de beslissing tot erkenning van het bevroezingsbevel nog niet is genomen, kunnen voorwerpen waarop het bevroezingsbevel betrekking heeft in beslag worden genomen vooruitlopend op de erkenningsbeslissing (artikel 38 van de Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van geldelijke sancties en beslissingen tot confiscatie).

Omdat in de Algemene termijnenwet en het Wetboek van Strafvordering de term 'werkdagen' niet voorkomt, krijgt dit vorm door een termijn te noemen van zeven dagen, waarbij zaterdag, zondag en algemeen erkende feestdagen niet worden meegerekend voor de berekening van de termijn.

Derde lid

Dit lid bepaalt dat de opsporingsambtenaar het bevel intrekt zodra zulks mogelijk is. Een dergelijke situatie kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als het ARO in een andere lidstaat na een aanvankelijke aankondiging van een bevroezingsbevel nadien laat weten dat dit bevel niet zal worden uitgevaardigd. Het veilig stellen van het voorwerp waarop het bevroezingsbevel betrekking heeft is dan niet langer nodig. De opsporingsambtenaar dient het bevel dan in te trekken.

Artikel 5.9.5

Ten behoeve van de uitvoering van de taken is de opsporingsambtenaar van het ARO bevoegd tot het richten van een verzoek, bedoeld in artikel 5.9.2 Sv, het inwilligen en

uitvoeren van een verzoek, bedoeld in 5.9.3 Sv, en het uitvaardigen van een bevel, bedoeld in artikel 5.9.4, eerste lid, Sv. Het voorgestelde artikel expliciteert dat deze bevoegdheden – zoals gebruikelijk in het kader van (politiële) rechtshulp – plaatsvinden onder gezag van de officier van justitie en dat de door de officier van justitie gegeven algemene en bijzondere aanwijzingen hierbij in acht moeten worden genomen. Zoals genoemd in de toelichting op artikel 5.9.3, derde lid, Sv kan hierbij worden gedacht aan de afweging door de officier van justitie of de door de opsporingsambtenaar van het ARO te verstrekken gegevens aan een ARO in een andere lidstaat, in die lidstaat als bewijs in een strafzaak kunnen worden gebruikt. Een soortgelijk voorschrift is opgenomen in artikel 5.1.7, tweede lid, Sv. *Onderdeel Q (Nieuw Hoofdstuk 5a)*

Aan Boek 6 (Tenuitvoerlegging) wordt na Hoofdstuk 5. Bijkomende straffen toegevoegd een nieuw Hoofdstuk 5a, getiteld: 'Vervallenverklaring aan de staat van voorwerpen'. In dit hoofdstuk zijn specifieke bepalingen opgenomen over de tenuitvoerlegging van de maatregel vervallenverklaring aan de staat.

De tenuitvoerlegging van de maatregel confiscatie zal over het algemeen relatief eenvoudig zijn omdat vereist is dat het voorwerp ten aanzien waarvan oplegging van deze maatregel wordt gevorderd is inbeslaggenomen. De tenuitvoerlegging van de rechterlijke beschikking zal met name de daadwerkelijke overdracht van het voorwerp betreffen. Het is niet nodig daarvoor in specifieke bepalingen te voorzien.

Artikel 6:5a:1

Voorafgaande inbeslagneming van het voorwerp waarvan de vervallenverklaring aan de staat (artikel 36g Sr) wordt gevorderd, is niet vereist. In geval het voorwerp ten aanzien waarvan deze maatregel wordt uitgesproken niet in beslag is genomen, is op de tenuitvoerlegging van deze maatregel artikel 6:5:1 Sv van overeenkomstige toepassing, dat ziet op de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring ten aanzien van niet in beslag genomen voorwerpen.

Artikel 6:5a:2

Dit artikel voorziet in een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur regels te stellen over het bepaalde in het voorgestelde hoofdstuk 5a. In het Besluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen zijn verschillende bepalingen opgenomen met betrekking tot de verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen. Deze bepalingen zullen eveneens van toepassing kunnen zijn op de vervallenverklaring aan de staat van niet in beslag genomen voorwerpen.

Onderdeel R (Nieuwe zesde titel)

Aan Boek 6, Hoofdstuk 6 (Rechterlijke beslissingen inzake de tenuitvoerlegging), wordt een nieuwe Zesde titel toegevoegd, getiteld: Confiscatie van voorwerpen. In deze titel wordt geregeld hoe de rechter bij de tenuitvoerlegging rekening kan houden met eventuele tegenstrijdige beslissingen in een confiscatieprocedure en een strafzaak. Het is niet nodig om een vergelijkbare voorziening op te nemen voor de maatregel vervallenverklaring aan de staat, omdat de onmogelijkheid van het voortzetten van een strafvervolging voorwaarde is voor het vorderen van die maatregel. Van tegenstrijdige beslissingen zal dus geen sprake kunnen zijn.

Artikel 6:6:38

De procedures tot confiscatie en de strafvervolgning kunnen parallel of volgtijdelijk plaatsvinden. Bij parallel lopende procedures - waarin in beide procedures nog geen sprake is van onherroepelijke beslissingen - kan in de ene procedure geen rekening worden gehouden met een uitkomst in de andere procedure. Hierdoor is het mogelijk dat onderling tegenstrijdige of overlappende beslissingen worden gegeven. Het nieuwe artikel 6:6:38 Sv maakt mogelijk dat de rechter in dergelijke gevallen, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de belanghebbende, beslist tot teruggave van het voorwerp waarvan de confiscatie is uitgesproken of tot uitkering van de gehele of gedeeltelijke waarde van het voorwerp aan de belanghebbende of aan een derde. Met deze bevoegdheid kan de rechter een oplossing treffen in situaties waarin de tenuitvoerlegging van een confiscatiebeslissing niet gerechtvaardigd is in het licht van een uitspraak in een strafzaak in verband met een strafbaar feit waarbij het voorwerp is betrokken waarvan de confiscatie is uitgesproken.

Deze bevoegdheid zal bijvoorbeeld kunnen worden ingezet als de verdachte is vrijgesproken omdat hetgeen tot de verkrijging van het voorwerp heeft geleid niet strafbaar is of als de strafrechter zich bij de vrijspraak expliciet heeft uitgelaten over de legale herkomst van het voorwerp waarvan de confiscatie is uitgesproken. Van tegenstrijdige beslissingen hoeft in geval van vrijspraak na confiscatie evenwel zeker geen sprake te zijn. Het is goed denkbaar dat het voorwerp waarvan de confiscatie is uitgesproken wel is verkregen uit enig misdrijf, maar dat dat misdrijf niet is begaan door de belanghebbende tegen wie strafvervolgning is ingesteld. Het spreekt dan voor zich dat de belanghebbende wordt vrijgesproken, maar dat levert geen strijd op met de beslissing tot confiscatie omdat daarvoor niet van belang is door wie het misdrijf is begaan.

Een vrijspraak wegens witwassen verdient hierbij bijzondere aandacht. Confiscatie is niet mogelijk als de vrijspraak betrekking heeft op een gebrek aan bewijs met betrekking tot de criminele herkomst van het voorwerp. Anders zou het oordeel in de confiscatieprocedure dat het voorwerp afkomstig is van enig misdrijf in strijd komen met de vrijspraak. Immers, de criminele herkomst (afkomstig uit enig misdrijf) van het voorwerp kon in de strafzaak dan niet worden bewezen. In andere gevallen zal ook na een vrijspraak wegens witwassen, bijvoorbeeld omdat niet kan worden bewezen dat de verdachte wist dat het voorwerp afkomstig is uit enig misdrijf, confiscatie van een voorwerp mogelijk kunnen zijn.

Als de procedures volgtijdelijk plaatsvinden zal de rechter in de ene procedure rekening kunnen houden met de beslissing in de andere procedure. In dergelijke gevallen is de in artikel 6:6:38 Sv geregelde voorziening niet nodig. Het zal duidelijk zijn dat het niet mogelijk is om na een toewijzende confiscatiebeslissing hetzelfde voorwerp in de daarna gevoerde strafzaak verbeurd te verklaren. Het voorwerp is met de confiscatiebeslissing immers al uit het maatschappelijk verkeer gehaald. Omgekeerd geldt om dezelfde reden dat de confiscatie van een voorwerp alleen mogelijk is als het voorwerp niet al in de strafzaak is verbeurdverklaard. Het ligt dan ook in de rede dat de officier van justitie niet-ontvankelijk wordt verklaard in de confiscatievordering als het voorwerp waarop de confiscatievordering betrekking heeft reeds in een strafzaak verbeurd is verklaard.

Een beslissing tot confiscatie van voorwerpen staat niet in de weg aan de oplegging van een maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, voor zover het vermogen door de veroordeelde is verkregen. In dat geval zal de waarde van het geconfisqueerde vermogen in mindering moeten worden gebracht op de op te leggen betalingsverplichting voor de ontnemingsmaatregel, indien het voorwerp daarvan onderdeel uitmaakte.¹⁵ Andersom is confiscatie van een voorwerp mogelijk nadat een ontnemingsmaatregel is opgelegd, voor zover de betalingsverplichting die voortvloeit uit de ontnemingsmaatregel niet is verhaald op het te confisqueren voorwerp.

Artikel III (Wijziging van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens)

Onderdeel A (Wijziging artikel 39d)

Dit artikel regelt de vernietigingstermijnen voor strafvorderlijke gegevens. Voor een procedure tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie van een voorwerp zullen door het openbaar ministerie persoonsgegevens worden verwerkt, namelijk de persoonsgegevens van belanghebbenden bij het voorwerp. Het gaat hierbij om strafvorderlijke gegevens als bedoeld in de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg), aangezien het persoonsgegevens betreft die zijn verkregen in het kader van een strafvorderlijk onderzoek die in een gegevensbestand worden verwerkt (artikel 1, onderdeel b, Wjsg). De vernietigingstermijnen voor justitiële gegevens zijn, anders dan bij andere strafvorderlijke gegevens, niet van toepassing op de verwerking van deze strafvorderlijke gegevens, omdat deze termijnen zien op de gegevens van verdachten en veroordeelden van misdrijven (artikel 4 Wjsg) en overtredingen (artikel 6 Wjsg), terwijl daarvan bij deze procedure geen sprake is.

Het voorgestelde nieuwe tweede lid van artikel 39d Wjsg bepaalt op welk moment strafvorderlijke gegevens worden vernietigd van belanghebbenden bij een voorwerp, dat in aanmerking komt voor vervallenverklaring aan de staat of confiscatie. Deze strafvorderlijke gegevens dienen te worden vernietigd vijf jaar na het intrekken van een vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie en nadat een onherroepelijke rechterlijke beslissing is genomen naar aanleiding van een vordering tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie. Met deze termijn is aangesloten bij artikel 6, eerste lid, waarin is bepaald op welk moment justitiële gegevens van verdachten en veroordeelden worden vernietigd wegens overtredingen waarvoor geen vrijheidsstraf of taakstraf is opgelegd. In andere gevallen dienen de desbetreffende strafvorderlijke gegevens te worden vernietigd na het vervallen van het recht tot het vorderen van vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie (onderdeel b). Dat is het geval op het moment dat de periode bedoeld in artikel 577, eerste of tweede lid, Sv (Artikel II, onderdeel J, van dit wetsvoorstel) is verstreken.

Onderdeel B (Wijziging artikel 51c)

Bij de tenuitvoerlegging van een beschikking tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie worden tenuitvoerleggingsgegevens (artikel 1, onderdeel d, Wjsg) verwerkt.

¹⁵ Vgl. HR 17 mei 2016, ECLI:NL:HR:2016:874, waarin de Hoge Raad oordeelde dat de waarde van verbeurdverklarde voorwerpen die kunnen worden aangemerkt als de opbrengst van het bewezenverklarde feit in mindering moeten worden gebracht op de betalingsverplichting.

Voor tenuitvoerleggingsgegevens gelden dezelfde vernietigingstermijnen als voor justitiële gegevens (artikel 51c Wjsg). Deze termijnen zijn echter niet van toepassing op de gegevens die worden verwerkt in het kader van de tenuitvoerlegging van een beschikking tot vervallenverklaring aan de staat of tot confiscatie, omdat deze termijnen zien op de gegevens van verdachten en veroordeelden van misdrijven (artikel 4 Wjsg) en overtredingen (artikel 6 Wjsg). Bij deze procedure is daarvan geen sprake. Daarom wordt voorgesteld in artikel 51c Wjsg een verwijzing naar het nieuwe artikel 39d, tweede lid, Wjsg toe te voegen. Voor de toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij onderdeel A.

Artikel IV (Wijziging van de Wet op de economische delicten)

Op grond van artikel 16, eerste lid, onderdeel a, WED is het mogelijk dat de rechter bij beschikking, op vordering van het openbaar ministerie, de verbeurdverklaring van in beslaggenomen voorwerpen uitspreekt in gevallen waarin aannemelijk is dat iemand die is overleden voordat in zijn zaak een onherroepelijke uitspraak is gedaan, zich schuldig heeft gemaakt aan een economisch delict. Door de introductie van de nieuwe maatregel vervallenverklaring aan de staat in het Wetboek van Strafrecht is de regeling van artikel 16, eerste lid, onderdeel a, WED niet langer nodig. De voorwerpen die op grond van dit onderdeel kunnen worden verbeurd verklaard, zullen na inwerkingtreding van deze wet kunnen worden vervallen verklaard aan de staat. De regeling specifiek voor de economische delicten is dan overbodig, daarom wordt voorgesteld deze mogelijkheid in artikel 16 WED te schrappen.

Ook de mogelijkheid om op grond van artikel 16, eerste lid, onderdeel b, WED ten laste van de boedel van een overledene van wie aannemelijk is dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan een economisch delict de verplichting op te leggen tot verrichting van hetgeen wederrechtelijk is nagelaten, tenietdoening van hetgeen wederrechtelijk is verricht en verrichting van prestaties tot het goedmaken van een en ander (artikel 8, onderdeel c), komt te vervallen. Een overleden verdachte kan zich niet verweren tegen de jegens hem geuite verdenking. Het is dan minder passend dat de rechter een oordeel zou vellen over zijn schuld aan een economisch delict (zie ook de toelichting bij artikel 36g, derde lid, Sr).

Artikel V (Wijziging van de Wet op de rechtsbijstand)

Op grond van artikel 23, derde lid, Sv kan de belanghebbende zich bij de behandeling door de raadkamer doen bijstaan door een advocaat. In artikel 44a, eerste lid, van de Wet op de rechtsbijstand is bepaald dat als een verdachte in een strafzaak is bijgestaan door een raadsman die op het moment van de verlening van de rechtsbijstand is toegevoegd, geen kostenvergoeding van een raadsman wordt toegekend op grond van artikel 530, tweede lid, Sv. Dit met uitzondering van de vergoeding van de eigen bijdrage.

Artikel II, onderdeel F, van dit wetsvoorstel voorziet voor raadkamerprocedures in verband met een vordering tot vervallenverklaring aan de staat of confiscatie in de mogelijkheid van vergoeding van de kosten van een advocaat aan de belanghebbende, die vergelijkbaar is met de regeling voor kostenvergoeding aan de gewezen verdachte in artikel 530, tweede lid, Sv. Ook hiervoor geldt dat de belanghebbende niet in aanmerking dient te komen voor kostenvergoeding, met uitzondering van de vergoeding

van de eigen bijdrage, in de gevallen waarin de advocaat op het moment van de verlening van de rechtsbijstand is toegevoegd. Het voorgestelde nieuwe derde lid van artikel 44a van de Wet op de rechtsbijstand sluit dit uit, zodat dubbele onkostenvergoeding wordt voorkomen.

Artikel VI (Evaluatiebepaling)

De effecten van de artikelen I, onderdelen C en D, en II, onderdeel J, van de nieuwe wetgeving en de werking hiervan in de praktijk worden binnen vijf jaar na inwerkingtreding geëvalueerd. De genoemde bepalingen hebben betrekking op de vervallenverklaring aan de staat en de confiscatie van voorwerpen. Dit wetsvoorstel voorziet in een geheel nieuwe procedure voor het uitspreken van deze maatregelen bij afzonderlijke rechterlijke beschikking. Met deze maatregelen en de procedure zal ervaring moeten worden opgedaan. De evaluatie van deze artikelen zal hier zicht op geven. Voor de evaluatiebepaling is aangesloten bij het model van de Aanwijzingen voor de regelgeving (Ar. 5.58).

Artikel VII (Inwerkingtreding)

Voor de inwerkingtredingsbepaling is aangesloten bij het model van de Aanwijzingen voor de regelgeving (Ar. 4.21). Daarbij is voorzien in de mogelijkheid om voor de verschillende artikelen of onderdelen van dit wetsvoorstel een verschillend tijdstip van inwerkingtreding vast te stellen (Ar. 4.22, onder C).

De minister van Justitie en Veiligheid,

Implementatie van richtlijn (EU) 2024/1260 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen (PbEU L 2024, L 260)

Transponeringstabel

Sr = Wetboek van Strafrecht

Sv = Wetboek van Strafvordering

BIV = Besluit inbeslaggenomen voorwerpen

WED = Wet op de economische delicten

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 1	Behoeft naar zijn aard geen implementatie		
Artikel 2, eerste lid	De nationale regeling omvat de inbeslagname en confiscatie mede in verband met de in artikel 2 benoemde gedragingen.		
Artikel 2, eerste lid, onder a	Artikel 140 Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder b	Artikelen 83, 83a, 114a, 114b, 120a, 120b, 130a, 140a, 161, 176a, 176b, 282b, 282c, 288a, 289a, 304a, 304b, 415a en 415b Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder c	Artikel 273f Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder d	Artikel 248f Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder e	Artikel 1, onderdeel g, en 3a Opiumwet		
Artikel 2, eerste lid, onder f	artikel 328ter Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder g	Artikelen 420bis, eerste lid, 420bis.1, 420ter, 420quater, 420quater.1 en 420 quinquies Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder h	Artikelen 80septies, 138c, 232 en 234, eerste lid, Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder i	Artikel 210 Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder j	Artikelen 138ab, 138b, 139c, 139d, 161sexies, 350c en 350d Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder k	Artikelen 20a, 20b, 34, 38, 39, 54 en 55 Wet wapens en munitie		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 2, eerste lid, onder l	Artikel 323a Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder m	Richtlijn 2008/99: Artikelen 173a en 173b Sr, 161quater en 161quinquies Sr Omgevingswet, Wet milieubeheer en artikel 1a WED Richtlijn 2005/35: Wet, Besluit en Regeling voorkoming verontreiniging door schepen en artikel 1a WED		
Artikel 2, eerste lid, onder n	Artikelen 197a, 248, 248a, 248b, 248c, 251 en 273a Sr		
Artikel 2, eerste lid, onder o	Artikel 1, onder 1°, 2° en 3° en 38 WED		
Artikel 2, eerste lid, onder p	Artikel 2 Sanctiewet 1977 en artikel 1, onder 1, WED		
Artikel 2, tweede lid	Artikelen 140 en 140a Sr		
Artikel 2, derde lid	Behoeft geen implementatie		
Artikel 2, vierde lid	Artikel 126nd, eerste en zesde lid, Sv	De richtlijn bevat minimumvoorschriften, de lidstaten kunnen verder gaan dan de richtlijn voorschrijft	De bepalingen uit hoofdstuk II van de richtlijn zijn van toepassing op alle misdrijven / strafbare feiten. Deze bepalingen hebben betrekking op de toegang tot informatie met het oog op de opsporing en identificatie van vermogensbestanddelen.
Artikel 3, onder 1	33a, eerste lid, onderdeel a, Sr, 36e, eerste tot en met derde lid, Sr		
Artikel 3, onder 2	Artikelen 33a, vierde lid, en 36e, zesde lid, Sr en wetsvoorstel artikel I, onderdelen B, C en D (art. 36g, derde lid en 36h, tweede lid, Sr)		
Artikel 3, onder 3	Artikel 33a, eerste lid, onderdelen c en e, Sr		
Artikel 3, onder 4	Artikelen 132a, 141 en 142, eerste lid, Sv en wetsvoorstel artikel II, onderdeel E		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 3, onder 5	Artikelen 94, 94a en 134 Sv		
Artikel 3, onder 6	Artikelen 33, 33a, 36b, 36e Sr en wetsvoorstel artikel I, onderdelen C en D (artikelen 36g en 36h)		
Artikel 3, onder 7	Artikel 140 Sr		
Artikel 3, onder 8	Artikel 51a Sv		
Artikel 3, onder 9	Artikel 1, eerste en derde lid van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme Vanaf 10 juli 2027: Artikel 2, eerste lid, onderdeel 28, Verordening 2024/1624		
Artikel 3, onder 10, onderdeel a	De begripsbepaling 'getroffen persoon' heeft betrekking op de personen die enig recht hebben op het voorwerp dat is of zal worden inbeslaggenomen, is of zal worden verbeurdverklaard of ontnomen of ten aanzien waarvan de bewaring wordt beëindigd door tussentijdse verkoop van het voorwerp. In het Wetboek van Strafvordering zijn aan deze personen omtrent deze procedures verschillende waarborgen opgenomen, waaronder beklag, beroep en hoger beroep. Ook voor derden die in de strafprocedure of ontnemingsprocedure geen partij zijn, maar die wel door de inbeslagneming worden geraakt, staan deze procedures open. De personen waar het om gaat worden aangemerkt als 'beslagene', 'rechthebbende' of 'belanghebbende'.		
Artikel 3, onder 10, onderdeel b	Zie onderdeel a		
Artikel 3, onder 10, onderdeel c	Zie onderdeel a		
Artikel 3, onder 10, onderdeel d	Zie onderdeel a		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 4, eerste lid	Artikelen 94, 94a, 132a, 141 en 142 Sv, wetsvoorstel artikel II, onderdeel D.		
Artikel 4, tweede lid	De bepalingen rond inbeslagneming en confiscatie zijn van toepassing op voorwerpen, dus ook de goederen die onder de richtlijn (EU) 2024/1226 vallen.		
Artikel 4, derde lid	Zie onder artikel 5	Van de mogelijkheid om een opsporingsonderzoek te beperken tot onderzoeken naar strafbare feiten die in het kader van een criminele organisatie zijn gepleegd wordt geen gebruik gemaakt. De aanwijzing afpakken van het Openbaar Ministerie (2016) bepaalt dat in elk onderzoek naar ondermijnende en georganiseerde criminaliteit onderzoek moet worden gedaan naar geldstromen die daarmee gepaard gaan.	
Artikel 5, eerste lid	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, en 42, tweede lid, Politiewet 2012 en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 5, tweede lid, onder a	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, en 42, tweede lid, Politiewet 2012 en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 5, tweede lid, onder b	Zie onder a		
Artikel 5, tweede lid, onder c	Zie onder a		
Artikel 5, derde lid	Zie onder a		
Artikel 5, vierde lid	Artikel 141 Sv Indien er aanwijzingen zijn dat er strafbare feiten zijn gepleegd op grond van artikel 3 van Richtlijn 2024/1226 kan het ARO, daar op verzoek van de OvJ		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
	onderzoek naar doen. Dit sluit aan bij de bestaande manier van werken van het ARO i.r.t. andere strafbare feiten.		
Artikel 6, eerste lid	Zie tweede lid.		
Artikel 6, tweede lid, onder a	Artikel 105 Kadasterwet en artikel 36 Kadasterbesluit		
Artikel 6, tweede lid, onder b	Artikelen 3.1 en 3.2 van de Wet basisregistratie personen, artikel 37, eerste lid, onder b, besluit basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit voor de korpschef van politie, Rijksdienst voor Identiteitsgegevens		
Artikel 6, tweede lid, onder c	Artikel 43, eerste lid Wegenverkeerswet 1994 en artikel 3.3 lid 1 Wet luchtvaart		
Artikel 6, tweede lid, onder d	Artikelen 21 en 28, vierde lid, Handelsregisterwet 2007, artikel 53, onder a, Handelsregisterbesluit 2008		
Artikel 6, tweede lid, onder e	Artikelen 15a en 28, tweede lid, Handelsregisterwet, artikel 51a, onder c, Handelsregisterbesluit (c) en artikel 1:93, eerste lid, onder f, van de Wet op het financieel toezicht.		
Artikel 6, tweede lid, onder f	Artikel 3:267i Wet op het financieel toezicht en artikel 6 Besluit verwijzingsportaal bankgegevens		
Artikel 6, derde lid, onder a	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder b	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder c	Artikel 15 Wet politiegegevens		
Artikel 6, derde lid, onder d	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder e	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder f	Artikel 126nd Sv		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 6, derde lid, onder g	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder h	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder i	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder j	Artikel 126nd Sv		
Artikel 6, derde lid, onder k	Artikel 126nd Sv en artikel 2a Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens		
Artikel 6, vierde lid	Behoeft geen implementatie in wetgeving		
Artikel 6, vijfde lid	-	Lidstaten kunnen besluiten dat er voor toegang tot de in lid 3, punten a), b) en c), bedoelde informatie een met redenen omkleed verzoek nodig is, en dat een dergelijk verzoek kan worden afgewezen indien een van de gronden uit het vijfde lid van toepassing is.	Voor de informatie die wordt gevorderd op grond van artikel 126nd Sv geldt dat de officier van justitie vooraf moet afwegen of aan de voorwaarden voor het verzoek is voldaan. Een van de vereisten is dat de vordering in het belang van het onderzoek is.
Artikel 6, zesde lid	Behoeft geen implementatie in wetgeving		Bij de toegang tot de in artikel 6 van de richtlijn genoemde informatie worden de procedurele waarborgen uit het nationale recht in acht genomen, zoals het vereiste dat de officier van justitie bij het doen van een vordering een voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris nodig heeft als de toegang verband houdt met een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, zie artikel 126nd, zesde lid, Sv.

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 7, eerste lid	Artikelen 6, eerste, tweede en derde lid, en 6a, tweede lid, Wet politiegegevens		
Artikel 7, tweede lid	Behoeft geen implementatie in wetgeving		Artikel 7, eerste lid, Wpg voorziet in een geheimhoudingsplicht voor opsporingsambtenaren. De korpschef van de politie houdt hierop, als verwerkingsverantwoordelijke, toezicht op grond van paragraaf 5 Wpg.
Artikel 7, derde lid	Artikel 4a, tweede tot en met vijfde lid, Wet politiegegevens		
Artikel 8	Artikel 32a Wet politiegegevens		De logging betreft een geautomatiseerd proces, dat doorgaans standaard is ingebouwd in het informatiesysteem.
Artikel 9, eerste lid	Artikel II, onderdeel P, artikel 5.9.3, eerste en tweede lid, wetsvoorstel		
Artikel 9, tweede lid, onder a tot en met h	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, 42, tweede lid, Politiewet 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 9, vierde lid	Artikel II, onderdeel P, artikel 5.9.3, derde lid, wetsvoorstel		
Artikel 9, vijfde lid	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, 42, tweede lid, PW 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 9, zesde lid, onder a	Artikel 5:3, tweede lid, onderdeel b, Besluit politiegegevens		
Artikel 9, zesde lid, onder b	Artikel 5:3, tweede lid, onderdeel c, Besluit politiegegevens		
Artikel 9, zesde lid, onder c	Artikel 5:3, eerste lid, Besluit politiegegevens		
Artikel 9, zevende lid	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, 42, tweede lid, PW 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 10, eerste lid,	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
onder a tot en met c	lid, onderdeel a, 42, tweede lid, PW 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 10, tweede lid	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, 42, tweede lid, PW 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 10, derde lid	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, 42, tweede lid, PW 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 11, eerste lid	Artikelen 94 en 94aSv, wetsvoorstel Artikel II, onderdeel A		
Artikel 11, tweede lid	Artikelen 96, tweede lid, 96c, vierde lid, 97, vijfde lid en 6:4:3, tweede lid, Sv		
Artikel 11, derde lid	Wetsvoorstel artikel II, onderdeel R, artikel 5.9.4		
Artikel 11, vierde lid	Artikelen 94, derde lid, en 103 Sv		
Artikel 11, vijfde lid	Artikel 116 en 353 Sv		
Artikel 12, eerste lid	Artikelen 33, 33a, 36b, 36c, 36d en 36e Sr, artikel 280, eerste lid, Sv		
Artikel 12, tweede lid	Artikelen 33a, eerste lid, onder a, en 34, Sr		
Artikel 13, eerste lid	Wetsvoorstel Artikel I, onderdeel A, artikel 33a Sr		
Artikel 13, tweede lid	Artikel 33a, tweede lid, Sr en Wetsvoorstel Artikel I, onderdeel A		Derden te goeder trouw zijn beschermd door het vereiste dat diegene wist of redelijkerwijze kon vermoeden dat de voorwerpen in verband staan met een strafbaar feit of aan hen zijn gaan toebehoren om de verbeurdverklaring of uitwinning van deze voorwerpen te bemoeilijken
Artikel 14, eerste lid	Artikel 36e, eerste tot en met derde lid, Sr		
Artikel 14, tweede lid	Behoeft geen implementatie. De strafrechter kan in de beslissing bij de oplegging van een straf of maatregel rekening houden met de omstandigheden van het geval.		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 14, derde lid	Artikel 36e, eerste tot en met derde lid, Sr	De richtlijn bevat minimumvoorschriften, de lidstaten kunnen verder gaan dan de richtlijn voorschrijft	Huidige regeling geldt voor alle strafbare feiten (eerste en tweede lid) c.q. misdrijven geldboete vijfde categorie (derde lid)
Artikel 15, eerste lid, aanhef	Artikel I, onderdeel D, wetsvoorstel, artikel 33a Sr		
Artikel 15, eerste lid, onderdeel a	Wetsvoorstel Artikel I, onderdeel D (artikel 36g, tweede lid, onder 3°), artikelen 16. Ziekte van de verdachte staat niet in de weg aan voortzetting van de vervolging (artikel 280 Sv)		
Artikel 15, eerste lid, onderdeel b	Vlucht van de verdachte staat niet in de weg aan voortzetting van de vervolging (artikel 280 Sv)		
Artikel 15, eerste lid, onderdeel c	Wetsvoorstel Artikel I, onderdeel D (artikel 36g, tweede lid, onder 1°)		
Artikel 15, eerste lid, onderdeel d	Wetsvoorstel Artikel I, onderdeel D (artikel 36g, tweede lid, onder 2°)		
Artikel 15, tweede lid	Wetsvoorstel Artikel I, onderdeel D en Artikel II, onderdeel J (artikel 582, eerste lid)	De richtlijn bevat minimumvoorschriften (artikel 1), lidstaten kunnen dus verder gaan dan de richtlijn voorschrijft.	Op grond van artikel 15 van de richtlijn moet confiscatie in ieder geval mogelijk zijn in de gevallen waarin strafvervolgning had kunnen leiden tot een veroordeling voor strafbare feiten die direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kunnen opleveren. Met de voorwaarde dat het voorwerp vatbaar zou zijn geweest voor verbeurdverklaring als de vervolging tot een veroordeling had geleid, wordt tot uitdrukking gebracht dat er een in artikel 33a, eerste lid, Sr bedoeld verband moet bestaan en worden vastgesteld tussen het feit waarvoor vervolging was ingesteld en het voorwerp waarvan de

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
			vervallenverklaring aan de staat wordt gevorderd. Dat een veroordeling was gevolgd als de vervolging was doorgezet hoeft voor de vervallenverklaring aan de staat niet te worden vastgesteld. Een dergelijke vaststelling zou immers een oordeel over de schuld van de verdachte impliceren, terwijl daarvan bij deze procedure zonder verdachte geen sprake kan zijn. De voorgestelde maatregel is ook niet beperkt tot strafbare feiten die direct of indirect aanzienlijk economisch voordeel kunnen opleveren. Deze kan worden gevorderd indien een strafvervolging wegens enig strafbaar feit moest worden gestaakt. De verwachting is dat de maatregel vervallenverklaring aan de staat in de praktijk zal worden ingezet ten aanzien van waardevolle voorwerpen die met strafbare feiten zijn verkregen. Daaruit volgt al dat het steeds zal gaan om strafbare feiten die aanzienlijk voordeel kunnen opleveren. Een dergelijke beperking ook in de wet opnemen zal dan ook geen meerwaarde hebben.
Artikel 16, eerste lid	Artikel I, onderdeel E, Artikel II, onderdeel J, (artikel 582) wetsvoorstel	De richtlijn bevat minimumvoorschriften (artikel 1), lidstaten kunnen dus verder gaan dan de richtlijn voorschrijft.	Niet gekozen is voor een beperking tot bepaalde strafbare feiten omdat dit veronderstelt dat steeds wordt vastgesteld met welk

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
			misdrijf het voorwerp is verkregen, waardoor de bewijslast zou worden verhoogd.
Artikel 16, tweede lid	Deze omstandigheden kan de rechter betrekken bij de beslissing tot confiscatie (MvT, Artikelsgewijze toelichting bij voorgestelde artikel 582, tweede lid, Sv)		
Artikel 16, derde lid	Wetsvoorstel artikel I, onderdeel E, Artikel II, onderdeel H (artikel 552ba Sv) en J, Artikel 33c Sr		
Artikel 16, vierde lid	Artikel I, onderdeel E, wetsvoorstel		
Artikel 16, vijfde lid	Artikel I, onderdeel E, wetsvoorstel	Lidstaten kunnen bepalen dat onverklaarbaar vermogen uitsluitend geconfisqueerd mag worden indien de te confisqueren goederen al eerder zijn bevroren in het kader van een onderzoek in verband met een strafbaar feit dat in het kader van een criminele organisatie is gepleegd.	In artikel 36h, eerste lid, Sv is het vereiste opgenomen dat het voorwerp in beslag is genomen. Hiermee wordt voorkomen dat een beschikking niet ten uitvoer kan worden gelegd. Niet gekozen is voor een beperking tot bepaalde strafbare feiten omdat dit veronderstelt dat steeds wordt vastgesteld met welk misdrijf het voorwerp is verkregen, waardoor de bewijslast zou worden verhoogd.
Artikel 17, eerste lid	Artikelen 126nc/uc, 126nd/ud, 126ne/ue tot en met 126nh/uh en 6:4:22 tot en met 6:4:28 Sv		
Artikel 17, tweede lid	PM		
Artikel 17, derde lid	Behoeft geen implementatie		
Artikel 18, eerste lid	Artikel 94a, derde en vierde lid, Sv en 36f, eerste lid, Sr		
Artikel 18, tweede lid	Artikel 4:2, onderdeel p, Besluit politiegegevens		
Artikel 18, derde lid	Artikelen 132a, 141 en 142 Sv, wetsvoorstel artikel II, onderdeel D		
Artikel 18, vierde lid	Artikelen 116, 118a, 119, 353, tweede lid Sv;		Zie transponeringstabel bij implementatie

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
	Wetsvoorstel Artikel II, onderdeel R		richtlijn 2012/29/EU van 25 oktober 2012 ter bescherming van slachtoffers (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 34 236, nr. 3)
Artikel 18, vijfde lid	Artikel 6:4:2, zevende lid, Sv	Het Centraal Justitieel Incassobureau int namens het slachtoffer een opgelegde schadevergoedingsmaat regel en schiet het bedrag voor (tot een maximum van 5000 EUR) indien de veroordeelde niet binnen 8 maanden na het onherroepelijk vonnis voldoet aan de schadevergoedingsmaat regel. Bij gewelds- of zedenmisdrijven ontvangen slachtoffers het volledige bedrag van het CJIB.	Als de veroordeelde de opgelegde schadevergoedingsmaatregel niet of niet volledig betaalt dan is de Staat gehouden tot uitkering van het resterende bedrag aan het slachtoffer. De confiscatie van aan de veroordeelde toebehorende voorwerpen doet niet af aan deze verplichting, zodat het slachtoffer hiervan geen nadeel ondervindt.
Artikel 19, eerste lid	Behoeft geen implementatie		
Artikel 19, tweede lid	Behoeft geen implementatie		
Artikel 20, eerste lid	Artikel 29, eerste lid, onderdeel b, WED		
Artikel 20, tweede lid	Behoeft geen implementatie		
Artikel 20, derde lid	Artikelen 1 t/m 16 BIV		
Artikel 20, vierde lid	Artikelen 7 t/m 10 BIV		
Artikel 20, vijfde lid	Artikel 11, tweede tot en met vijfde lid, BIV	De lidstaten kunnen vereisen dat de kosten voor het beheer van bevroren goederen ten minste gedeeltelijk ten laste komen van de uiteindelijk begunstigde.	Van deze lidstaattoptie is beperkt gebruikgemaakt. De bewaring, het onderhoud en de teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen of de opbrengst daarvan komen niet voor rekening van degene bij wie het voorwerp werd inbeslaggenomen en van degene aan wie zij moeten worden teruggegeven. Dit met uitzondering van de in artikel 11, tweede, vierde en vijfde lid, BIV genoemde

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
			gevallen. in die gevallen komen de daadwerkelijke kosten, respectievelijk noodzakelijke kosten voor rekening van de rechthebbende.
Artikel 21, eerste lid, onder a	Artikel II, onderdeel B, wetsvoorstel (117, tweede lid, onderdeel a, Sv) en artikel 10 BIV		
Artikel 21, eerste lid, onder b	Artikel II, onderdeel B, wetsvoorstel (117, tweede lid, onderdeel b, Sv)		
Artikel 21, eerste lid, onder c	Artikel II, onderdeel B, wetsvoorstel (117, tweede lid, onderdeel d, Sv)		
Artikel 21, tweede lid	Artikel II, onderdelen B (artikel 117, derde lid, Sv) en H (artikel 552bb Sv), wetsvoorstel		
Artikel 21, derde lid	Artikel 117, (huidige) vierde lid, Sv		
Artikel 22, eerste lid,	Artikel 1, 5, 7 en 13 tot en met 16 BIV		
Artikel 22, eerste lid, onder a	Zie hoofdstuk 5 van de memorie van toelichting		
Artikel 22, eerste lid, onder b	Zie hoofdstuk 5 van de memorie van toelichting		
Artikel 22, eerste lid, onder c	Zie hoofdstuk 5 van de memorie van toelichting		
Artikel 23	Wetsvoorstel Artikel II, onderdeel B, onderdeel J (artikelen 577, vierde lid, 579, eerste lid, 583, tweede lid, Sv) PM aanvullen met kennisgeving beslag en andere vormen van confiscatie		
Artikel 24, eerste lid	Artikelen 552a en 552ab Sv Titel II en III van het Derde Boek Sv, 552f, zesde lid, Sv, Artikel II, onderdeel H (artikel 552ba Sv) onderdeel J, wetsvoorstel (artikel 584 Sv)		
Artikel 24, tweede lid	Artikel 23, 29b, 30, 31, 32a, 33, 260, derde, vierde en vijfde lid, 261, 274, 275, 276, 286 Sv, wetsvoorstel Artikel II, onderdeel J (artikel 577, vierde lid, 578, 579, 580, vierde lid, Sv)	Lidstaten kunnen bepalen dat ook andere getroffen personen de in de eerste alinea bedoelde rechten hebben.	Van de mogelijkheid om de in dit lid genoemde rechten uit te breiden naar andere getroffen personen is gebruikgemaakt voor de confiscatieprocedure als bedoeld in artikel

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
			16. In een confiscatieprocedure als bedoeld in artikel 16 van de richtlijn kunnen alle belanghebbenden bij de confiscatiebeslissing zich beroepen op de in artikel 24, tweede lid, eerste volzin genoemde rechten .
Artikel 24, derde lid	Artikel 552a Sv	Indien het bevroezingsbevel door een andere bevoegde autoriteit dan een gerechtelijke instantie is uitgevaardigd, kan het nationale recht bepalen dat het bevel eerst ter bekrachtiging of ter toetsing aan een gerechtelijke instantie moet worden voorgelegd voordat het bij een rechtbank kan worden aangevochten.	Van deze beleidsruimte wordt geen gebruik gemaakt. inbeslagneming vindt te allen tijde plaats door of onder gezag van de officier van justitie.
Artikel 24, vierde lid	Artikel 36b, 36e, derde lid, 404, eerste en derde lid, Sv Artikel II, onderdeel H (552ba), onderdeel J (artikel 577, vierde lid, 579, 583, derde lid, 584 Sv) wetsvoorstel		
Artikel 24, vijfde lid	Artikel 404 Sv en 427, eerste lid, Sv Artikel 552a, 552b en 552d Sv (beklag) Artikel II, onderdelen H en I, wetsvoorstel (552ba en 552d) Artikel II, onderdeel J, wetsvoorstel (584)		Tegen de uitspraak kan hoger beroep worden ingesteld (511g Sv).
Artikel 24, zesde lid	Artikel II, onderdeel H (artikel 552bb), wetsvoorstel		
Artikel 24, zevende lid	Artikel 552a, 552b en 552ca Sv en wetsvoorstel artikel II, onderdeel H (artikel 552ba Sv)		
Artikel 24, achtste lid	Artikel 23, derde lid, 27, derde lid, 27c, tweede lid, derde lid, onderdeel b, en 28 Sv Artikel II, onderdeel J, wetsvoorstel (577, vierde lid, onder a)		

Bepaling EU-regeling	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze bij de invulling van de beleidsruimte
Artikelen 25 tot en met 28	Behoeft naar haar aard geen implementatie in wetgeving. Zie hoofdstuk 5 in de memorie van toelichting		
Artikel 29, eerste lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie		
Artikel 29, tweede lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie		
Artikel 30, eerste lid	Behoeft naar haar aard geen implementatie in wetgeving.		
Artikel 30, tweede lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.		
Artikel 31, eerste lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.		
Artikel 31, tweede lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.		
Artikel 32, eerste lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.		
Artikel 32, tweede lid	Ministeriële regeling op basis artikelen 23, eerste lid, onderdeel a, 42, tweede lid, PW 2012, en artikel 44 Besluit beheer politie		
Artikel 32, derde lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.		
Artikel 32, vierde lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.		
Artikelen 33-38	Deze bepalingen behoeven naar hun aard geen implementatie.		